

Σ. 69 7ΔΒ
Κ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

Κωνσταντίνου (Κ)

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

ΓΙΑ ΤΗΝ Ε' ΤΑΞΗ

και τὸ 1ο ἔτος συνδιδασκαλίας Ε' και ΣΤ' τάξεων
τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου



ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΗ

διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 54410/1950
ἀποφάσ. Ὑπουργ. Παιδείας



ΑΡΧΑΙΟΣ ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ
ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΥ Α. Ε.

ΑΘΗΝΑΙ - ΠΛΑΤΕΙΑ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ-ΟΔΟΣ ΑΓΙΟΥ ΜΗΝΑ 10

002
ΚΛΣ
ΣΤ2Α
562

Κ. ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ

9

69

ΠΔΒ

Κωνσταντίνου (Κ.)

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

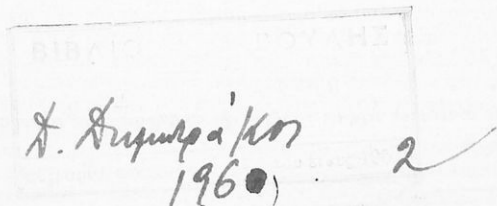
ΓΙΑ ΤΗΝ Ε' ΤΑΞΗ

και τὸ 1ο ἔτος συνδιδασκαλίας Ε' και ΣΤ' τάξεων
τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου



ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΗ

διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 54410/1950
ἀποφάσ. Ὑπουργ. Παιδείας



ΑΡΧΑΙΟΣ ΕΚΔΟΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΣ
ΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΥ Α. Ε.

ΑΘΗΝΑΙ - ΠΛΑΤΕΙΑ ΣΥΝΤΑΓΜΑΤΟΣ
ΘΕΣΣΑΛΟΝΙΚΗ-ΟΔΟΣ ΑΓΙΟΥ ΜΗΝΑ 10

009
ΚΛΣ
ΕΤΒΑ
562

ΒΑΣΙΛΕΙΟΝ ΤΗΣ ΕΛΛΑΔΟΣ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟΝ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ ΚΑΙ
ΕΘΝΙΚΗΣ ΠΑΙΔΕΙΑΣ
ΔΙΕΥΘΥΝΣΙΣ ΔΙΔΑΚΤ. ΒΙΒΛΙΩΝ
*Αριθ. Πρωτ. 54408

Αθήναι τῆ 22-6-1950

Π ρ ο ς
τὸν κ. Κ. Κωνσταντίνου

Ἐνιαῦθα

Ἀνακοινωθῆν ἔστι διὰ τῆς ὑπ' ἀριθ. 54410)1950 ἀποφάσεως τοῦ Ἑπιτελείου μετὰ σύμφωνον γνωμοδότησιν τοῦ Κεντρικοῦ Γνωμοδοτικοῦ καὶ Διοικητικοῦ Συμβουλίου τῆς Ἐκπαιδεύσεως, ἀνεκρίθη ἕπως χρησιμοποιηθῆ ὡς βοηθητικὸν βιβλίον τοῦ μαθήματος τῆς Γεωγραφίας διὰ τοὺς μαθητὰς τῆς Ε' τάξεως τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου τὸ ὑπὸ τὸν τίτλον Γεωγραφία Ἡπείρων βιβλίον ὁμῶν ἐπὶ μίαν τριετίαν.

Παρακαλοῦμεν ἔθεν ἕπως μεριμνήσῃτε διὰ τὴν ἔγκαιρον ἐκτύπωσιν τοῦ βιβλίου συμμορφούμενος πρὸς τὰς ὑποδείξεις τοῦ Ἐκπαιδευτικοῦ Συμβουλίου καὶ τὸν κανονισμὸν ἐκδόσεων βοηθητικῶν βιβλίων τοῦ Δημοτικοῦ Σχολείου.

Ἐντολῇ Ἑπιτελείου
Ὁ Διευθυντὴς
Χ. ΜΟΥΣΤΡΗΣ

Κάθε ἀντίτυπον πρέπει νὰ ἔχη τὴν ὑπογραφήν τοῦ συγγραφέως

PRINTED IN GREECE
ΑΡΧΑΙΟΣ ΕΚΔΟΤ. ΟΙΚΟΣ Δ. ΔΗΜΗΤΡΑΚΟΥ Α.Γ.

Η Γ Η

1. ΜΕΓΕΘΟΣ ΤΗΣ ΕΠΙΦΑΝΕΙΑΣ ΤΗΣ ΓΗΣ

Βέβαια κάποτε άνεβήκατε σέ κανένα ψήλωμα, ή σέ λόφο, ή σέ βουνό. Εΐδατε μεγάλες έκτάσεις ν' άπλώνωνται μπροστά σας. Πολλές έκτάσεις σάν αυτές έχει ή πατρίδα μας. Κι όμως ή Έλλάδα είναι μικρή χώρα. Πολλές άλλες χώρες είναι δεκάδες φορές μεγαλύτερες από την Έλλάδα.

Πολλές θάλασσες βρέχουν τή χώρα που κατοικούμε. Μās φαίνονται μεγάλες κι όμως δέν είναι τίποτα μπροστά στους ώκεανούς που υπάρχουν στήν επιφάνεια τής γής.

Πόσο μικρή είναι ή πατρίδα μας, αν τήν παραβάλωμε με όλόκληρη τήν επιφάνεια τής γής, σās τó δείχνουν αυτοί οι άριθμοί:

130 χιλιάδες τετραγ. χιλιόμετρα είναι ή έκταση τής Έλλάδας.

510 εκατομμύρια τετραγ. χιλιόμετρα είναι όλόκληρη ή επιφάνεια τής γής.

Μ' άλλα λόγια, σχεδόν τέσσαρες χιλιάδες φορές μεγαλύτερη από τήν έκταση τής Έλλάδας είναι ή επιφάνεια τής γής.

2. ΛΙΓΑ ΓΙΑ ΤΟ ΣΧΗΜΑ ΤΗΣ ΓΗΣ

Και πώς είναι αυτή ή επιφάνεια τής γής; Είναι όμαλη όπως ένα πάτωμα στρωμένο με πλακάκια; "Όχι βέβαια, γιατί στήν επιφάνεια τής γής είναι κάμπτοι και όρη και θάλασσες. Μοιάζει τάχα με μιάν άπέραντη, επίπεδη πλατεία, όπου υπάρχουν οι θάλασσες, οι πεδιάδες, τά όρη, οι λίμνες και οι ποταμοί; "Όχι! Δέν είναι επίπεδη ή επιφάνεια τής γής. Δέ μπορούμε πάνω της νά σύρωμε πολύ μακριά εύθεια γραμμή όπως στο πάτωμα. Μόνο καμπύλη γραμμή μπορούμε νά σύρωμε πάνω στήν επιφάνεια τής γής, όπως πάνω σ' ένα πορτοκάλι.

Κι αλήθεια, σά μεγάλο, πελώριο πορτοκάλι, ή τόπι, σά σφαίρα είναι ή γή. Και μάλιστα μία σφαίρα κάπως πιεσμένη στο βόρειο και στο νότιο μέρος και φουσκωμένη όλόγυρα στή μέση. Και πάνω στήν επιφάνεια τής σφαίρας βρίσκονται τά ύψώματα και τά χαμηλώματα, ή ξηρά και ή θάλασσα.

3. ΗΠΕΙΡΟΙ ΚΑΙ ΩΚΕΑΝΟΙ

Ξηρά και θάλασσα βλέπομε στήν επιφάνεια τής γής. Δέν είναι όμως όλη ή στεριά ένωμένη σ' ένα μέρος κι όλη ή θάλασσα σ' άλλο μέρος χωριστά. Στεριά και θάλασσα εισχωρούν ή μιá στήν άλλη. Και καθώς ή θάλασσα έχει μεγαλύτερη έκταση από τή στεριά, χωρίζει τήν ξηρά σέ μεγάλα κομμάτια σά νύαι πελώρια νησιά. Νομίζει κανείς πώς πλέουν μέσα στήν άπέραντη θάλασσα τά μεγάλα κομμάτια τής ξηράς.

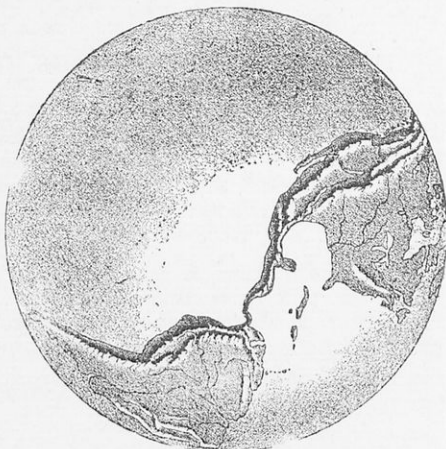
Τρείς φορές μεγαλύτερη από τήν ξηρά είναι ή θάλασσα.

Όπως η θάλασσα χωρίζει σε μεγάλα κομμάτια την ξηρά, έτσι και η ξηρά χωρίζει τη θάλασσα σε ακόμα μεγαλύτερα κομμάτια.

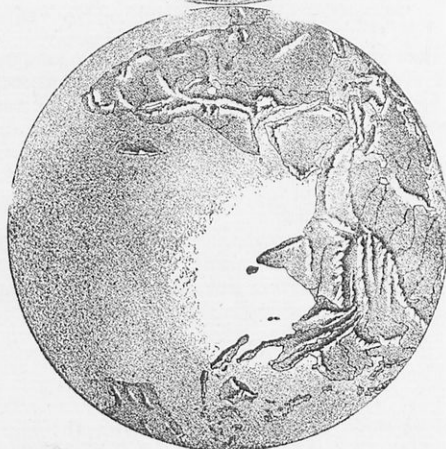
Ήπειροι λέγονται τα μεγάλα κομμάτια της ξηράς.

Ωκεανοί λέγονται οι πολύ μεγάλες θαλάσσιες εκτάσεις, που η στεριά τις χωρίζει μεταξύ τους.

Νέος Κόσμος



Παλιός Κόσμος



Η θάλασσα σκεπάζει τα 3/4 της επιφανείας της γης και αφήνει το 1/4 στην ξηρά.

Πέντε είναι οι ήπειροι της γης: 1) Η Άσία, 2) η Αμερική, 3) Η Άφρική, 4) Η Ευρώπη, 5) η Αυστραλία ή Ώ-

κεανία. (Σ' αυτές μπορούμε να προσθέσωμε και ἕκτη: Τὴν Νέα Γῆ ἢ Ἄνταρκτική. Τὴν ἀνακάλυψαν μέσα στὰ τελευταῖα 50 χρόνια γύρω στὸ νοτιώτερο σημεῖο τῆς γῆς, τὸ Νότιο Πόλο).

Ξέρετε βέβαια πὼς ἡ Ἑλλάδα εἶναι στὴν Εὐρώπη.

Ἄπὸ τῆς ἡπείρου πρώτη σὲ ἕκταση ἔρχεται:

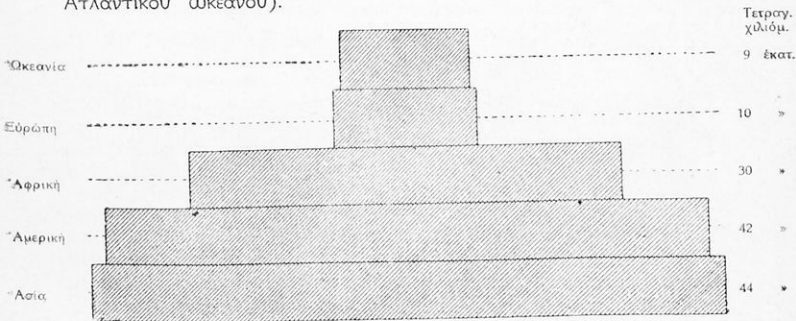
	ἡ Ἀσία	με ἐπιφάνεια	45.000.000	τ. χλμ.
καὶ ἀκολουθοῦν:	ἡ Ἀμερική	»	»	»
	ἡ Ἀφρική	»	»	30.000.000
	ἡ Εὐρώπη	»	»	10.000.000
καὶ	ἡ Αὐστραλία	»	»	11.000.000

Πέντε εἶναι καὶ οἱ ὕκεανοί. Νὰ τὰ ὀνόματά τους καὶ ἡ ἐπιφάνειά τους :

Μέγας ἢ Εἰρηνικός Ὑκεανός	165.000.000	τ. χλμ.
Ἀτλαντικός Ὑκεανός	100.000.000	»
Ἰνδικός Ὑκεανός	75.000.000	»
Βόρειος Παγωμένος Ὑκεανός	15.000.000	»
Νότιος Παγωμένος Ὑκεανός	10.000.000	»

(Οἱ θάλασσεσ τῆς Ἑλλάδος κ' ἡ Μεσόγειος θάλασσα εἶναι συνέχεια τοῦ

Ἀτλαντικοῦ Ὑκεανοῦ).



Ἑκταση ἡπείρων καὶ ὕκεανῶν. (Οἱ ἀριθμοὶ δείχνουν ἑκατομμύρια τετραγῶν. χιλιόμετρα).

Ἡ ἐπιφάνεια τῆς ξηρᾶς δὲν εἶναι ὁμαλή. Ἔχει ὄρη καὶ πεδιάδες. Ὅμοια καὶ ὁ βυθὸς τῶν ὕκεανῶν δὲν εἶναι ὁμαλός. Ἄλλου τὸ βάθος εἶναι μικρό, ἄλλου μεγαλύτερο. Ἄν μπορούσαμε νὰ φαντασθοῦμε ὅτι θὰ ξεραινόταν ἡ θάλασσα, θὰ βλέπαμε νὰ ὑψώνωνται βουνὰ ἀπὸ τὸ βυθὸ τῆς καὶ ἄλλου νὰ ἀπλώνωνται χαμηλές, πολὺ χαμηλές πεδιάδες. Τὸ πιὸ ψηλὸ ὄρος τῆς γῆς ἔχει ὕψος 9000 μέτρα. Τὸ πιὸ μεγάλο βάθος τοῦ Εἰρηνικοῦ Ὑκεανοῦ σὲ ὠρισμένα σημεῖα εἶναι σχεδὸν 10.000 μέτρα. Καταλαβαίνετε λοιπὸν ὅτι ἂν ἓνας γίγαντας ἀρπάζε τὰ ψηλότερα βουνὰ τῆς γῆς καὶ τὰ πετοῦσε στὸν Εἰρηνικὸ Ὑκεανὸ θὰ βούλιαζαν ὁλόκληρα.

4. ΟΙ ΠΕΝΤΕ ΖΩΝΕΣ ΤΗΣ ΓΗΣ

Θὰ ἔχετε ἀκούσει ἀπὸ ταξιδεμένους, ὅτι ὑπάρχουν χώρες ὅπου ἡ ζέση εἶναι ἀνυπόφορη, καὶ ἄλλες πάντοτε σκεπασμένες ἀπὸ πάγους. Ἴσως

άκόμα έχετε διαβάσει και ιστορίες και διηγήσεις για ταξίδια και για παράξενα ζώα και πουλιά σ' αυτές τις χώρες. Πραγματικά. Υπάρχουν πάνω στη γη περιοχές με διαφορετική θερμοκρασία. Πώς συμβαίνει αυτό, δέν είναι καιρός να τό εξηγήσωμε τώρα με λεπτομέρειες. Λέμε μονάχα πώς οι άκτινες του ήλιου, που μās φέρνουν τό φως και τή θερμότητα, πέφτουν κατακόρυφα σε μερικές περιοχές τής γής και πλάγια σε άλλες. Οι πρώτες περιοχές είναι πολύ θερμές και οι δεύτερες λιγώτερο θερμές ή πολύ ψυχρές.

Είπαμε στην άρχη ότι ή γη έχει σχήμα σφαιρικό. Μοιάζει πελώριο τόπι λίγο πιεσμένο στα δύο αντίθετα σημεία και έξογκωμένο όλόγυρα στη μέση. Τα δύο πιεσμένα σημεία τής σφαίρας λέγονται Πόλοι.

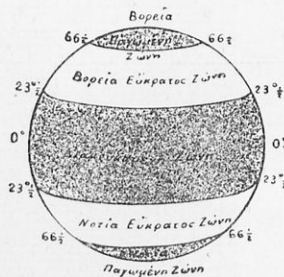
Φαντασθήτε μιá εύθεια γραμμή να ένώνη τούς δύο πόλους τής γής και να περνάη από τό κέντρο τής. Αυτή λέγεται "Άξονας τής γής.

Όλόγυρα στη γη μπορούμε να φαντασθοῦμε ένα κύκλο, που όλα τα σημεία του να έχουν τήν ίδιαν απόσταση από τούς δύο πόλους. Χωρίζει τή γη σε βόρειο και νότιο ήμισφαίρια. Ίσημερινός λέγεται ό κύκλος αυτός: 90 μοίρες είναι ή απόστασή του από τό βόρειο πόλο, όπως και από τό νότιο πόλο.

"Άς φαντασθοῦμε άκόμα δύο κύκλους σε απόσταση 23 1/2" από τόν ίσημερινό, (τόν ένα προς Β. τόν άλλο προς Ν. άπ' αυτόν). Οι δύο αυτοί



Ίσημερινός και Παράλληλοι κύκλοι.



Οι Ζώνες τής Γής.

κύκλοι είναι παράλληλοι προς τόν ίσημερινό και λέγονται τροπικοί κύκλοι. Ανάμεσά τους είναι ή ζώνη τής γής, όπου πέφτουν κατακόρυφα οι άκτινες του ήλιου. Εκεί ή ζέστη είναι άνυπόφορη και ό χειμώνας άγνωστος. Για τόυτο ή περιοχή αυτή λέγεται διακεκαυμένη ζώνη τής γής.

Φαντασθήτε άλλους δύο παράλληλους κύκλους προς τόν ίσημερινό σε απόσταση 66 1/2" άπ' αυτόν, τόν ένα γύρω στο βόρειο και τόν άλλο γύρω στο νότιο πόλο. Αυτοί λέγονται πολικοί κύκλοι. Ανάμεσα στους τροπικούς και τούς πολικούς κύκλους είναι άλλες δύο ζώνες τής γής, όπου δέν πέφτουν κατακόρυφα οι άκτινες του ήλιου, ούτε όμως και πολύ πλάγια. Εκεί δέν κάνει ούτε πολλή ζέστη, ούτε πολύ κρύο. Οι ζώνες αυτές λέγονται εύκρατες, ή μιá βόρειος και ή άλλη νότιος.

Πολύ πλάγια πέφτουν οι ήλιακές άκτινες στις περιοχές τής γής ανάμεσα στους πολικούς κύκλους και τούς πόλους. Αιώνιος χειμώνας, πάγοι και χιόνια βασιλεύουν εκεί τούς 12 μήνες του χρόνου. Εκεί είναι ή βόρειος και ή νότιος κατεψυγμένες ζώνες τής γής.

Πέντε λοιπόν είναι οι ζώνες της γης: Ἡ διακεκαυμένη, ἡ βόρειος καὶ ἡ νότιος εὐκρατες ζώνες, ἡ βόρειος καὶ ἡ νότιος κατεψυγμένες ζώνες.

Ἡ Ἑλλάδα βρίσκεται στὴ βόρειο εὐκρατο ζώνη.

ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1. Ποιὸς ἀπὸ τοὺς ὠκεανούς εἶναι κοντήτερα στὴ χώρα μας;
2. Ἀνάφερε τὶς δύο ἡπείρους ποὺ εἶναι πολὺ μακριὰ ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα.
3. Σὲ ποῖον ὠκεανὸ βρῖσκομε τὸ μεγαλύτερο βάθος τῆς θαλάσσης;
4. Κοίταξε στὴν ὑδρόγειο σφαῖρα ἢ στὸ χάρτη τῶν ἡμισφαιρίων καὶ γράψε: α) Ποιοὶ ὠκεανοὶ βρέχουν τὴν Ἀσία; β) Ποιοὶ ὠκεανοὶ χωρίζουν τὴν Ἀμερική ἀπὸ τὴν Εὐρώπη;
5. Ποιὸς πόλος τῆς γῆς εἶναι πιὸ κοντὰ στὴ χώρα μας;
6. Νὰ βρῆτε στὴν ὑδρόγειο σφαῖρα τὸν ἰσημερινό, τοὺς τροπικοὺς καὶ τοὺς πολικοὺς κύκλους.

5. ΘΑΛΑΣΣΙΑ ΡΕΥΜΑΤΑ

Τὰ νερά ποὺ τρέχουν ἀπὸ τὶς πηγές ἢ ποὺ πέφτουν μὲ τὶς βροχές σχηματίζουν ρυάκια, ποταμάκια, μεγάλους ποταμούς καὶ χύνονται στὴ θάλασσα. Θὰ περίμενε κανεὶς ἐκεῖ νὰ ἡσυχάζουν, νὰ μένουν ἀκίνητα. Τοῦτο δὲ συμβαίνει. Τὰ νερά καὶ μέσα στοὺς ὠκεανούς κινούνται. Καὶ δὲν ἐννοοῦμε ἐδῶ ὅτι οἱ ἄνεμοι ἀναταράζουν τὰ νερά καὶ σηκώνουν κύματα μεγάλα ἢ μικρά. Μὲ τὰ κύματα κινοῦνται τὰ νερά, ἀλλὰ δὲν ἀλλάζουν θέση, δὲ μετακινοῦνται. Γιὰ ἄλλη κίνηση τοῦ θαλασσινοῦ νεροῦ θὰ μιλήσουμε σὲ τοῦτο τὸ κεφάλαιο.

Μέσα στοὺς μεγάλους ὠκεανούς τρέχουν ποτάμια. Καὶ μάλιστα ποτάμια ὄχι σὰν ἐκεῖνα τῆς ξηρᾶς. Ποτάμια πολλὲς φορές μὲ πλάτος 60.000 χιλιόμετρα, μὲ βάθος 400 μέτρα καὶ πολὺ μεγάλο μᾶκρος. Βλέπετε πὼς εἶναι πολὺ μεγαλύτερα ἀπὸ τῆς γῆς τοὺς ποταμούς, μόνο ποὺ δὲν τρέχουν περισσότερο ἀπὸ 5—10 χιλιόμετρα τὴν ὥρα.

Αὐτὰ τὰ ποτάμια τοῦ θαλασσινοῦ νεροῦ λέγονται θαλάσσια ρεύματα.

Ἀπορεῖτε πὼς γίνονται τὰ θαλάσσια ρεύματα; Ἀκοῦστε ποιὸς εἶναι οἱ κυριώτερες αἰτίες:

1. Σὲ πολλὰ μέρη τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς, ἰδίως στοὺς μεγάλους ὠκεανούς, πνέουν ὀδιόκοπα θερμοὶ ἄνεμοι ἀπὸ τὸν ἰσημερινὸ πρὸς τοὺς πόλους, καὶ ψυχροὶ ἄνεμοι ἀπὸ τοὺς πόλους πρὸς τὸν ἰσημερινό. (Εἶναι οἱ ἀληγεῖς καὶ ἀνταληγεῖς ἄνεμοι καὶ γι' αὐτοὺς μιλοῦμε παρακάτω, σὲ ἄλλο κεφάλαιο).

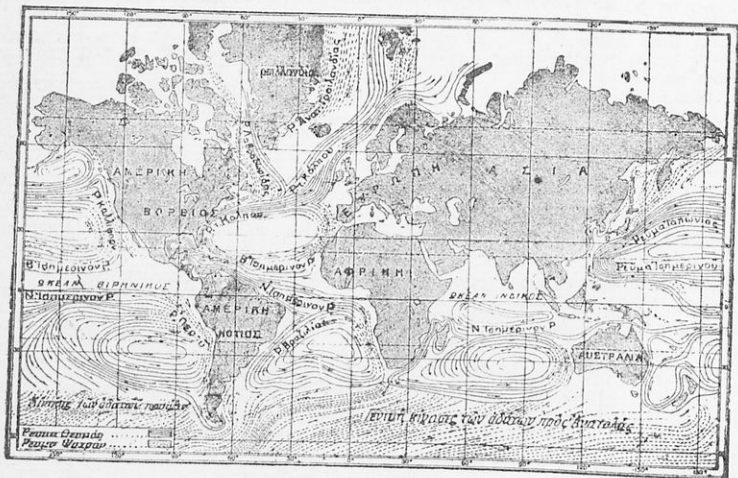
Αὐτοὶ οἱ ἄνεμοι, καθὼς φυσοῦν πάντα στὶς ἴδιες περιοχές τῆς ἐπιφανείας τῆς γῆς ἀδιάκοπα καὶ μὲ ὄρμη, παρασέρνουν πρὸς τὴ διεύθυνση ποὺ φυσοῦν τὰ νερά τῶν ὠκεανῶν. Ἔτσι παράγονται ρεύματα θαλάσσια ποὺ πηγαίνουν τὰ θερμὰ νερά ἀπὸ τὴ θάλασσα τῆς διακεκαυμένης ζώνης πρὸς τοὺς πόλους, καὶ τὰ ψυχρὰ νερά ἀπὸ τοὺς παγωμένους ὠκεανούς πρὸς τὸν ἰσημερινό.

2. Ζέρετε πὼς ὅλα τὰ σώματα—καὶ τὸ νερὸ—ὅταν θερμαίνονται διαστέλλονται καὶ ὅταν ψύχονται συστέλλονται. Αὐτὸ παθαίνει καὶ τὸ θαλασσινὸ νερὸ. Στὴ διακεκαυμένη ζώνη τὰ νερά τῶν ὠκεανῶν ζεσταίνον-

ται, παίρνουν μεγαλύτερον ὄγκο καὶ ἔτσι γίνονται κάπως ἐλαφρότερα. Στὶς κατεψυγμένες ζώνες τὰ νερὰ ψύχονται, παίρνουν ὄγκο πρὸς μικρὸ καὶ γίνονται κάπως βαρύτερα.

Τὰ πιὸ κρύα βαρύτερα νερὰ τῶν κατεψυγμένων ζωνῶν διώχονται ἀπὸ τῆ θέσης τους τὰ πιὸ ζεστὰ καὶ ἐλαφρότερα νερὰ. Καὶ ἡ δεύτερη αἰτία βο-
ηθαίει γιὰ νὰ παράγονται τὰ ρεύματα στοὺς ὠκεανούς.

Ἐπάρχουν θερμὰ θαλάσσια ρεύματα ποὺ ἀρχίζουν ἀπὸ τῆ διακεκαυμένη ζώνη καὶ τρέχουν πρὸς τὶς κατεψυγμένες. Καὶ τὰ πιὸ σπου-
δαῖα ἀπ' αὐτὰ εἶναι τὸ ρεῦμα τοῦ Κόλπου, στὸν Ἀτλαντικὸ ὠκεανό, καὶ τὸ Ἰαπωνικὸ στὸν Εἰρηνικὸ ὠκεανό. Ἐπάρχουν καὶ
ψυχρὰ θαλάσσια ρεύματα, ποὺ ἀρχίζουν ἀπὸ τῆ βόρειο ἠ



Τὰ θαλάσσια ρεύματα.

τῆ νότιο κατεψυγμένη ζώνη καὶ προχωροῦν πρὸς τῆ διακεκαυμένη ζώνη.

Μεγάλῃ εὐτυχίᾳ φέρνουν τὰ θερμὰ ρεύματα σὲ χώρες στὰ σύνορα τῆς βόρειου εὐκράτου καὶ τῆς κατεψυγμένης ζώνης. Οἱ χώρες αὐτές ἔχουν τώρα δάση καὶ φυτεῖες καὶ πόλεις, ἐνῶ χωρὶς τὰ θερμὰ ρεύματα θὰ ἦσαν ἀκατοίκητες σχεδόν, γυμνές καὶ παγωμένες. Καὶ τοῦτο γιὰ τὴ θερμὰ ρεύματα ἀφήνουν θερμούς ἀτμούς καὶ ζεσταίνουν τὸν ἀέρα στοὺς ψυχροὺς τόπους.

Ἀντίθετα, ἀτυχία καὶ δυσκολίες φέρνουν τὰ ψυχρὰ ρεύματα, ὅπου περνοῦν κοντὰ σὲ χώρες τῶν εὐκράτων ζωνῶν. Τὶς παγώνουν σὰ νὰ εἶναι χώρες ὄχι εὐκρατές, ἀλλὰ ψυχρές.

6. ΠΑΛΙΟΣ ΚΑΙ ΝΕΟΣ ΚΟΣΜΟΣ

Ζέραν παλιότερα οἱ ἄνθρωποι ὅσα ἐμεῖς ξέρομε σήμερα γιὰ τῆ γῆ;
Ἦσαν γνωστοὶ σ' αὐτοὺς οἱ 5 ὠκεανοὶ καὶ οἱ 5 ἥπειροι;

Ὅχι! Πρὶν ἀπὸ μερικὸς αἰῶνες, μόνο ἡ Εὐρώπη, ἓνα μέρος τῆς Ἀσίας

και τα Β. παράλια της 'Αφρικής ήταν γνωστά στους πολιτισμένους ανθρώπους. "Αγνωστες ήταν οι παγωμένες χώρες και οι θερμές χώρες και ηπειροι και ώκεανοι όλόκληροι. Ούτε και ότι η γη έχει σφαιρική σχήμα ήξεραν οι άνθρωποι.

Πολλοί εργάτες της έπιστήμης, πολλοί τολμηροί εξερευνητές κουράστηκαν, κινδύνεψαν, θυσίασαν και τη ζωή τους άκόμα, για να γνωρίσουν οι άνθρωποι τη γη, που πάνω της κατοικούν, να ώφεληθούν από τους πλουσίους θησαυρούς της και να καλλιτερέψουν τη ζωή τους.

'Η ανακάλυψη της 'Αμερικης. Πριν 540 χρόνια δεν ήξεραν αν ύπαρξη ή ηπειρος 'Αμερικη. Το 1492 μ.Χ. ο Χριστόφορος Κολόμβος ξεκίνησε με λίγα πλοία από την 'Ισπανία και έπλευσε προς τη Δύση μέσα στον 'Ατλαντικό 'Ωκεανό. «Οι Τουρκοι και οι "Αραβες—έλεγε—δε μās αφήνουν να περνούμε και να πηγαίνουμε στις πλούσιες 'Ινδίες. 'Αφού η γη είναι σφαιρική θα πλεύσω προς Δ. Θα φτάσω έτσι κάποτε στις Δυτικές 'Ινδίες». Τρεις μήνες ο Κολόμβος και οι ναύτες του έβλεπαν μόνο θάλασσα και ουρανό. Πολλοί έχαναν το θάρρος τους και ήθελαν να γυρίσουν. Μά ο Κολόμβος τους έδινε θάρρος. Κάποτε είδαν στεριά. Είχαν φτάσει στην 'Αμερική, μά νόμισαν ότι έφτασαν στις Δυτικές 'Ινδίες. 'Η μεγάλη ανακάλυψη έγινε.

Και άλλα ταξίδια έκαμε άργότερα ο Κολόμβος. Και άλλα εξερευνητές πήγαν εκεί και σιγά σιγά ανακάλυψαν όλόκληρη την 'Αμερική.

'Αρχίζουν να πλέουν γύρω στην 'Αφρική. Το 1487 μ.Χ. ο Πορτογάλος Βαρθολομαίος Διάξ προσπαθούσε να πάη στις 'Ινδίες πλέοντας προς Ν. από την Πορτογαλία κοντά στην ακτή της 'Αφρικής. Έφτασε ως το νοτιώτερο άκρο της 'Αφρικής και το ώνόμασε 'Ακρωτήριο της Καλής 'Ελπίδας.

Το 1497 ο Βάσκο ντε Γκάμα άφησε κι αυτός την Πορτογαλία, άκολούθησε το δρόμο του Βαρθολομαίου Διάξ, έφτασε στο 'Ακρωτήριο της Καλής 'Ελπίδας, προχώρησε προς Β., ανακάλυψε τα παράλια της 'Αφρικής και από εκεί πήγε στις 'Ινδίες.

Το 1519 μ.Χ. άλλος Πορτογάλος, ο Μαγγελάνος έφυγε από την 'Ισπανία, πέρασε τον 'Ατλαντικό, ανακάλυψε τα Δ. παράλια της Ν. 'Αμερικης και ύστερα από 3 μήνες ταξίδι έφτασε στο νοτιώτερο σημείο της Ν. 'Αμερικης. Συνέχισε το ταξίδι του προς Δ. στον Ειρηνικό 'Ωκεανό και ύστερα από 4 άκόμα μήνες έφτασε στα νότια νησιά της 'Ασίας. Πολλοί σύντροφοί του πέθαναν στο ταξίδι αυτό από την πείνα και τις άρρώστειες. Και το Μαγγελάνο τον σκότωσαν οι ιθαγενείς στα νησιά των Φιλιππίνων. 'Από τα 17 πλοία ένα μόνο πέρασε τον 'Ινδικό 'Ωκεανό, το 'Ακρωτήριο της Καλής 'Ελπίδας και ξαναγύρισε στην 'Ισπανία. Έτσι για πρώτη φορά άνθρωποι έκαναν το γύρο της γης. Τότε ανακαλύφθηκε και η 'Αυστραλία.

Τολμηροί εξερευνητές από την Εύρωπη προχώρησαν στα βάθη των ηπείρων που ήταν άγνωστες. 'Ο Μάρκο Πόλο πήγε στις χώρες της 'Ανατολικής 'Ασίας και άλλοι στην 'Αφρική.

Μεσα στα τελευταία 150 χρόνια ο 'Αγγλος Λίβινγκστον εξερεύνησε τη Ν. 'Αφρική.

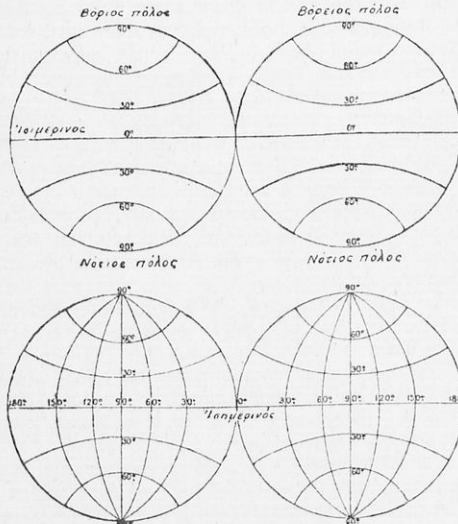
'Ο Πήρυ, ο Νάνσεν, ο 'Αμουδσεν και άλλοι άφήψαν τους κινδύνους και τους πάγους και εξερεύνησαν τις κατεψυγμένες περιοχές. 'Ο Πήρυ το 1897 πήγε στο Β. Πόλο. 'Ο 'Αμουδσεν το 1911 πήγε στο Ν. Πόλο.

"Ολες τις ηπείρους, που από την αρχαιότητα ήταν γνωστές στους πολιτισμένους ανθρώπους, τις λέμε Παλαιό Κόσμο. Την 'Αμερική τη λέμε Νέο Κόσμο.

7. ΚΥΚΛΟΙ ΤΗΣ ΓΗΣ

Μιλήσαμε στο προηγούμενο κεφάλαιο για τις ανακαλύψεις και τις εξερευνησεις άγνωστων ηπείρων και θαλασσών. Ίσως να σ'αξ γεννήθηκε ή άπορία: Πώς δὲ χάθηκαν οἱ εξερευνητὲς στοὺς ἀπέραντους ὠκεανούς, στὰ βάθη τῆς Ἀσίας, στὶς παγωμένες πολικὲς χῶρες; Ἀκόμα καὶ σήμερα πῶς δὲ χάνουν τὸ δρόμο τοὺς τὰ πλοῖα, ταξιδεύοντας στοὺς μεγάλους ὠκεανούς ὅπου οἱ ναυτικοὶ βλέπουν μόνο θάλασσα καὶ οὐρανό;

Κι ὅταν κανένα πλοῖο ναυαγῆ καὶ ζητᾶ με τὸν ἀσύρματο βοήθεια,



Πάνω. Οἱ πόλοι, ὁ Ἰσημερινός καὶ οἱ παράλληλοι κύκλοι.

Κάτω. Πόλοι, Ἰσημερινός, παράλληλοι, μεσημβρινοί.

(Βλέπετε στὴ μέση τὸν Ἰσημερινό που ἀπέχει ἴσα ἀπὸ τοὺς πόλους, καὶ πάνω καὶ κάτω ἀπ' αὐτὸν τοὺς μικρότερους παραλλήλους κύκλους. Εὐκολὰ φαίνονται καὶ οἱ μεσημβρινοί, ποὺ κόβουν τὸν Ἰσημερινό καὶ περνοῦν ἀπὸ τοὺς πόλους).

πῶς ξέρουν τὰ ἄλλα πλοῖα τοῦ ἀκριβῶς νὰ διευθυνθοῦν γιὰ νὰ σώσουν τοὺς ναυαγούς;

Μὲ τὴ ναυτικὴ πυξίδα μόνο παλιότερα, μὲ αὐτὴ καὶ μὲ ἄλλα ὄργανα σήμερα ξέρουν οἱ ναυτικοὶ καὶ οἱ ταξιδιωτὲς σὲ ποιο ὁ σημεῖο πάνω στὴ γῆινη σφαῖρα βρίσκονται σὲ κάθε στιγμή.

Διαβάστε παρακάτω τί ἔκαμαν οἱ ἄνθρωποι γιὰ νὰ συνεννοοῦνται καὶ νὰ ὀρίζουν ἀκριβῶς, ποῦ βρίσκεται ἕνας τόπος, ἕνας βράχος, ἕνα νη-σάκι, ἕνας ὕφαλος, ἕνα πλοῖο κλπ.

Εἴπαμε πῶς ἡ γῆ ἔχει σχῆμα σφαιρικό.

Τὸ βορειότερο καὶ τὸ νοτιώτερο σημεῖο τῆς γηίνης σφαίρας εἶναι οἱ πόλοι τῆς γῆς. Ὁ Βόρειος Πόλος καὶ ὁ Νότιος Πόλος.

Κάνομε μὲ τὴ φαντασία μας ἕνα μεγάλο κύκλο γύρω στὴ σφαῖρα τῆς

γῆς, πού παντοῦ νὰ ἔχη τὴν ἴδιαν ἀπόσταση ἀπὸ τοὺς Β. καὶ Ν. Πόλους. Αὐτὸς ὁ φανταστικὸς κύκλος ποὺ ἴσια ἀπέχει ἀπὸ τοὺς πόλους λέγεται Ἴσημερινός. Λέγεται ἔτσι γιατί ὅλοι οἱ τόποι πάνω σ' αὐτὸν ἔχουν πάντα τὴ μέρα ἴση μὲ τὴ νύχτα.

Ἄν κόβουμε τὴ γῆ σὲ δύο πάνω στὸν Ἴσημερινὸ θὰ εἶχαμε δύο ἡμισφαίρια, τὸ Βόρειο καὶ τὸ Νότιο ἡμισφαίριο τῆς γῆς.

Μποροῦμε βέβαια νὰ φαντασθοῦμε κι ἄλλους κύκλους γύρω στὴ γῆ:
α) Κύκλους πρὸς Β. καὶ πρὸς Ν. τοῦ Ἴσημερινοῦ πού παντοῦ ἔχουν τὴν ἴδια ἀπόσταση ἀπ' αὐτόν. Αὐτοὶ λέγονται Παράλληλοι κύκλοι κ' εἶναι ὅλοι τους μικρότεροι ἀπὸ τὸν Ἴσημερινό.

β) Κύκλους πού περνοῦν ἀπὸ τὸ Β. καὶ τὸ Ν. Πόλο καὶ κόβουν τὸν Ἴσημερινό. Αὐτοὶ εἶναι μεγάλοι κύκλοι, ἴσοι σχεδὸν μὲ τὸν Ἴσημερινό. Λέγονται Μεσημβρινοί. Καὶ πῆραν αὐτὸ τὸ ὄνομα γιατί ὅταν ὁ ἥλιος περνᾷ ἀκριβῶς πάνω ἀπὸ ἓναν τέτιο κύκλο, οἱ τόποι πού βρίσκονται σ' αὐτὸν ἔχουν μεσημέρι.

Προσέχοντας τὴν ὑδρόγειο σφαῖρα, μπορεῖτε τώρα νὰ βρῆτε ὅλους αὐτοὺς τοὺς κύκλους: Δίνοντας στὴ σφαῖρα τὴ θέση πού πρέπει, βλέπετε πάνω λοξὰ τὸ βόρειο πόλο, κάτω λοξὰ τὸ νότιο πόλο, πάνω τὸ βόρειο, κάτω τὸ νότιο ἡμισφαίριο.

8. ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΟ ΠΛΑΤΟΣ

Καὶ τί μᾶς χρειάζονται ὅλοι αὐτοὶ οἱ κύκλοι; Ὅ,τι χρειάζονται τὰ σημάδια στὰ ἄφραγα οἰκόπεδα—γιὰ νὰ βρῆσκῃ κάθε ἰδιοκτητὴς τὸ δικό του. Ὅ,τι χρειάζονται τὰ σύνορα στοὺς ἀγρούς, γιὰ νὰ ξέρῃ κάθε γεωργὸς τὸ χωράφι του. Γιὰ νὰ μποροῦμε ἀκριβῶς νὰ ποῦμε ποῦ βρίσκεται τὸ καθετὶ πάνω στὴ γῆ.

Μποροῦμε νὰ ὀρίσωμε ὅτι μιὰ χώρα, ἓνα χωριό, ἓνα νησάκι κλπ. εἶναι στὸ βόρειο ἢ στὸ νότιο ἡμισφαίριο τῆς γῆς, ἀλλ' αὐτὸ δὲν εἶναι ἀρκετό. Τί ἄλλο νὰ κάνουμε;

Νὰ βροῦμε τὴν ἀπόσταση πού ἔχει καθετὶ ἀπὸ τὸν Ἴσημερινὸ εἶτε πρὸς βορρὰ εἶτε πρὸς νότο ἀπ' αὐτόν.

Τὴν ἀπόσταση πού ἔχει κάθε τόπος ἀπὸ τὸν Ἴσημερινὸ τὴ λέμε **γεωγραφικὸ πλάτος**. Οἱ τόποι πού εἶναι πρὸς Β. τοῦ Ἴσημερινοῦ ἔχουν βόρειο γεωγραφικὸ πλάτος καὶ ὅσοι εἶναι πρὸς Ν. τοῦ Ἴσημερινοῦ ἔχουν νότιο γεωγραφικὸ πλάτος.

Δὲ μετροῦμε τὸ γεωγραφικὸ πλάτος μὲ τὸ μέτρο ἢ τὸ χιλιόμετρο: τὸ μετροῦμε μὲ μοῖρες. (Κάθε κύκλο μεγάλο ἢ μικρὸ τὸν χωρίζουμε σὲ 360 μοῖρες). Ἀπὸ τὸν Ἴσημερινὸ ὡς τοὺς πόλους εἶναι 90°. Οἱ τόποι πού εἶναι πάνω στὸν Ἴσημερινὸ ἔχουν 0° γεωγραφικὸ πλάτος.

Ἄν κοιτάξετε ἓνα γεωγραφικὸ χάρτη, δεξιὰ κι ἀριστερὰ θὰ ἰδῆτε ἀριθμούς. Μιὰ γραμμή, εὐθεῖα ἢ καμπύλη, ἐνώνει τοὺς ἴσους ἀριθμούς. Αὐτοὶ δείχνουν τὸ γεωγραφικὸ πλάτος τῶν τόπων, πού παρασταίνει ὁ χάρτης. Ὁ Ἴσημερινὸς στοὺς χάρτες σημειώνεται μὲ τὸ 0.

9. ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΟ ΜΗΚΟΣ

Μὲ τὸ γεωγραφικὸ πλάτος μποροῦμε κάπως νὰ ὀρίσωμε τὴ θέση ἑνὸς τόπου πάνω στὴ γῆ. Ὅχι ὁμως ἀκριβῶς. Πολλοὶ τόποι ἔχουν τὸ ἴδιο γεωγραφικὸ πλάτος, ὅλοι οἱ τόποι πού βρίσκονται πάνω στὸν ἴδιο παράλ-

ληλο κύκλο. Εύκολα τὸ βλέπετε αὐτὸ στὴν ὑδρόγειο σφαῖρα, ἀκόμα καὶ στὸ χάρτη. Εἶναι λοιπὸν ἀνάγκη νὰ ὀρίσωμε ἀκόμα πάνω σὲ ποιοὶ σημεῖο τοῦ παραλλήλου κύκλου βρίσκεται ὁ τόπος.

Σὲ τοῦτο μᾶς βοηθοῦν οἱ μεσημβρινοί. Κάνομε στὴ σφαῖρα μας 360 μεσημβρινούς—ὄσες εἶναι οἱ μοῖρες τοῦ κύκλου. Παίρνομε ἓνα γιὰ πρῶτο μεσημβρινὸ κι ἀπ' αὐτὸν μετροῦμε πάλι τὴν ἀπόσταση τοῦ τόπου πρὸς Α. ἢ πρὸς Δ.

Ἡ ἀπόσταση τοῦ τόπου ἀπὸ τὸν πρῶτο μεσημβρινὸ λέγεται Γεωγραφικὸ Μῆκος. Εἶναι μῆκος ἀνατολικὸ καὶ δυτικὸ. Καὶ τὸ μετροῦμε σὲ μοῖρες ἀπὸ 0—180.

Ἄλλὰ ὅποιον θέλει παίρνει ὁ καθένας γιὰ πρῶτο μεσημβρινὸ; Ὅχι βέβαια. Οἱ ἄνθρωποι συμφώνησαν καὶ παίρνουν γιὰ πρῶτο μεσημβρινὸ ἐκεῖνον ποῦ περνάει ἀπὸ τὸ μεγάλο ἀστεροσκοπεῖο τοῦ Λονδίνου Γκρήνουϊτς ἢ ἐκεῖνον ποῦ περνάει ἀπὸ τὸ Παρίσι.

Πάνω καὶ κάτω σὲ κάθε γεωγραφικὸ χάρτη βλέπετε ἀριθμούς. Βλέπτετε ἀκόμα εὐθείες ἢ καμπύλες γραμμὲς ποῦ ἐνώνουν τοὺς ἴσους ἀριθμούς. Οἱ γραμμὲς παρασταίνουν τοὺς μεσημβρινούς καὶ οἱ ἀριθμοὶ τὸ γεωγραφικὸ μῆκος. Κάθε καλὸς χάρτης κάπου ἀναφέρει ἂν ἔχη γιὰ πρῶτο τὸ μεσημβρινὸ τοῦ Γκρήνουϊτς ἢ τὸ μεσημβρινὸ τοῦ Παρισιοῦ.

Μὲ τὸ γεωγραφικὸ πλάτος καὶ τὸ γεωγραφικὸ μῆκος ὀρίζομε ἀκριβῶς ποῦ εἶναι καθετὶ πάνω στὴν ἐπιφάνεια τῆς γῆς. Ἐνα πλοῖο ποῦ κινδυνεύει τηλεγραφεῖ μὲ τὸν ἀσύρματό του: «S.O.S.» πλοῖο τάδε—τόσες μοῖρες γεωγραφικὸ πλάτος βόρειο, τόσες μοῖρες γεωγραφικὸ μῆκος δυτικόν...» καὶ ἔτσι τὸ βρίσκουν γιὰ νὰ τὸ βοηθήσουν.

Ἐνας ἐξερευνητὴς κοντὰ στὸ Ν. Πόλο, ἢ ἓνας ἀεροπόρος πάνω ἀπὸ τὸν Εἰρηνικὸ Ὑκεανὸ, ὅμοια τηλεγραφοῦν, κι ὅλοι ξέρουν ποῦ ἀκριβῶς βρίσκεται ἐκεῖνη τῆ στιγμή.

Καὶ σεῖς ἀκόμα, κοιτάζοντας τοὺς ἀριθμούς ἀριστερὰ καὶ δεξιὰ, πάνω καὶ κάτω στὸ γεωγραφικὸ σας χάρτη, μπορεῖτε νὰ βρῆτε καὶ νὰ πῆτε ποῦ πάνω στὴ γῆ εἶναι ἡ Ἀθήνα, τὸ Παρίσι, ἡ Κρήτη, τὸ Πεκίνο κλπ.

ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1. Σὲ ποῖον ἀπὸ τοὺς δύο πόλους τῆς γῆς εἶναι πιὸ κοντὰ ἡ Ἑλλάδα;
2. Πόσοι ἰσημερινοὶ καὶ πόσοι μεσημβρινοὶ μποροῦν νὰ χαραχθοῦν πάνω στὴν ὑδρόγειο σφαῖρα;
3. Συναντῶνται οἱ παράλληλοι κύκλοι καὶ ὁ ἰσημερινός; Οἱ μεσημβρινοὶ ποῦ συναντῶνται;
4. Ἀνάφερε ἓνα τόπο μὲ 80 μοῖρες βόρειο γεωγραφικὸ πλάτος.
5. Ἀνάφερε ἓνα τόπο μὲ ἀνατολικὸ γεωγραφικὸ μῆκος 24 μοιρῶν (πρῶτος μεσημβρινὸς Γκρήνουϊτς).
6. Ποῖο εἶναι τὸ γεωγραφικὸ πλάτος καὶ τὸ γεωγραφικὸ μῆκος τῶν Ἀθηνῶν, τῶν Ἰωαννίνων, τῶν Καλαμῶν;

Η ΑΤΜΟΣΦΑΙΡΑ

1. Ο ΑΤΜΟΣΦΑΙΡΙΚΟΣ ΑΕΡΑΣ

1. Πόσο ψηλὰ μποροῦν ν' ἀνεβοῦν τὰ ἀεροπλάνα; 6 ὡς 10 χιλιόμετρα. Μποροῦν οἱ μηχανές τους ν' ἀνεβοῦν καὶ ψηλότερα, ἀλλὰ δὲν μποροῦν νὰ πάρουν ἀναπνοή οἱ ἀεροπόροι.

Γιατί ὁμως συμβαίνει αὐτό;

‘Ολόγυρα στη σφαίρα τῆς γῆς εἶναι ὁ ἀέρας, ὁ ἀτμοσφαιρικός ἀέρας, ἡ ἀτμόσφαιρα, ὅπως τῆ λέμε.

Κοντὰ στὴν ἐπιφάνεια τῆς γῆς εἶναι πολὺ πυκνὸς ὁ ἀέρας, κι ὅσο ἀνεβαίνομε, τὸν βρίσκομε ὅλο καὶ ἀραιότερο, ἔτσι πού ὕστερα ἀπὸ ἓνα σημεῖο γίνεται πολὺ ἀραιὸς καὶ δὲ μᾶς φτάνει νὰ παίρνωμε ἀναπνοή. (‘Ὅσοι θέλουν ν’ ἀνεβοῦν πολὺ ψηλὰ στὴν ἀτμόσφαιρα κλείνονται μέσα σὲ μηχανὲς μὲ τὸν ἀέρα πού χρειάζεται ὁ ἄνθρωπος. Ἔτσι ὁ Βέλγος καθηγητῆς Πικάρ, κλεισμένος σὲ ἀερόστατο, ἀνέβηκε 20 χιλιόμετρα ψηλά).

‘Ο ἀέρας ἔχει βάρους. Τὰ ψηλότερα στρώματα τοῦ ἀέρα πιέζουν μὲ τὸ βάρος τους τὰ χαμηλότερα κι ὅλο τὰ κάνουν πιὸ πυκνά. Νά γιατί κοντὰ στὴ γῆ ἡ ἀτμόσφαιρα εἶναι πυκνὴ, καὶ στὰ ψηλότερα μέρη ὅλο κι ἀραιότερη.

Σὲ πόσο ὕψος ἀπὸ τῆ γῆ δὲν ὑπάρχει ἀέρας δὲν ξέρομε ἀκριβῶς. 80 περίπου χιλιόμετρα ὑπολογίζουν τὸ πάχος τῆς ἀτμόσφαιρας.

2. Πολλῶν εἰδῶν ἀέρια ὑπάρχουν. Ἀέριο εἶναι καὶ τὸ γκάζι, ἀέριο καὶ ὁ ἀτμὸς πού ἀνεβαίνει ἀπὸ τὸ βρασμένο νερό, καὶ ὁ καπνὸς καὶ ἄλλα.

Τί εἰδους ἀέρια ἔχει ἡ ἀτμόσφαιρα;

Μέσα στὸν ἀτμοσφαιρικὸν ἀέρα, δύο εἶναι τὰ σπουδαιότερα ἀέρια: τὸ ἄζωτο καὶ τὸ ὀξυγόνο.

Τὸ ἄζωτο εἶναι περισσότερο· τὰ 3)4 τοῦ ἀτμοσφαιρικοῦ ἀέρα. Τὸ ὀξυγόνο εἶναι τὸ λιγώτερο· τὸ 1)4 τοῦ ἀτμοσφαιρικοῦ ἀέρα. Ἀζωτο καὶ ὀξυγόνο ἀνακατωμένα ἀποτελοῦν τὴν ἀτμόσφαιρα.

Τὸ ὀξυγόνο χρειάζεται γιὰ νὰ ζήσῃ ὁ ἄνθρωπος, γιὰ νὰ μεγαλώσουν τὰ φυτὰ, γιὰ νὰ καίῃ ἡ φωτιά. Χωρὶς αὐτὸ δὲν ὑπάρχει ζωὴ, δὲ γίνεται καύση. Μόνον μέσα στὸ ἄζωτο δὲ ζοῦμε, βασιίνομε ἀσφυξία.

ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1. Ποῦ ἀναπνέεις πιὸ βαθιά; Κοντὰ στὴ θάλασσα ἢ πάνω στὸ βουνό; Γιατί;
2. Γιατί σβῆνει τὸ ἀναμμένο κερι, ἂν τὸ σκεπάσωμε μὲ ποτήρι;

2. ΟΙ ΑΝΕΜΟΙ

‘Ο ἀέρας δὲ μένει ἀκίνητος στὴν ἀτμόσφαιρα. Κινεῖται καὶ ἔτσι γίνονται οἱ ἄνεμοι. Ἀναφέραμε στὰ προηγούμενα πὼς ἡ θερμότητα εἶναι ἡ αἰτία πού γίνονται ρεύματα στοὺς ὠκεανούς. Ἡ θερμότητα εἶναι ἡ αἰτία πού κάνει τὸν ἀέρα νὰ κινῆται, πού γεννᾶει τοὺς ἀνέμους.

‘Όλα τὰ σώματα διαστελλονται ὅταν θερμαίνονται, καὶ συστελλονται ὅταν ψύχονται. Σῶμα εἶναι κι ὁ ἀέρας, τὸ ἴδιο παθαίνει καὶ αὐτός. ‘Ο ἀέρας πού ἔρχεται σὲ ἐπαφὴ μὲ τὴν ἐπιφάνεια τῆς γῆς, ὅπου αὐτὴ εἶναι θερμὴ, διαστελλεται, γίνεται ἐλαφρότερος καὶ γιὰ τοῦτο ἀνεβαίνει ψηλά. Ἄλλος ἀέρας ψυχρὸς ἀπὸ ψυχροὺς τόπους ἔρχεται καὶ παίρνει τὴ θέση τοῦ θερμοῦ. Ἔτσι γίνονται οἱ ἀνεμοί. Ὑπάρχουν διαφόρων εἰδῶν ἀνεμοί:

α) **Ἀπόγειος καὶ θαλασσία αὔρα.** Τῆ νύχτα ἡ ξηρὰ κρυώνει πιὸ γρήγορα ἀπὸ τὴ θάλασσα. Κι ὁ ψυχρότερος ἀέρας τῆς ξηρᾶς διώχνει τὸν θερμότερο ἀέρα τῆς θάλασσας. Ἔτσι τὶς νύχτες φυσᾶει ἄνεμος ἀπὸ τὴν ξηρὰ πρὸς τὴ θάλασσα, πού λέγεται ἀ π ὀ γ ε ι ο ς α ὕ ρ α. Τὴν ἡμέρα, πάλι, ἡ ξηρὰ ζεσταίνεται πιὸ γρήγορα ἀπὸ τὴ θάλασσα καὶ μαζί της κι ὁ ἀέρας. ‘Ο πιὸ ψυχρὸς καὶ βαρύτερος ἀέρας τῆς θάλασσας φυσᾶει σὰν ἀεράκι δροσερὸ πρὸς τὴν ξηρὰ καὶ διώχνει τὸ δικό της τὸν ἀέρα, τὸ θερμότερο καὶ ἐλαφρότερο. Αὐτὸ τὸ δροσερὸ ἀεράκι πού φυσᾶει τὴν

ημέρα από τή θάλασσα πρὸς τὴν ξηρὰ λέγεται θαλασσία αὔρα.

Γνωστὴ εἶναι στὰ παιδιά τῶν παραλίων ἢ θαλασσία αὔρα. Πῶς τὴν περιμένουν τὶς καυτερὲς καλοκαιριάτικες μέρες γιὰ νὰ τὰ δροσίση! Γνωστὴ κι ὠφέλιμη εἶναι καὶ ἡ ἀπόγειος αὔρα στοὺς γεωργοὺς τῆς πατρίδας μας. Μὲ αὐτὴ πολλὲς φορὲς τὴ νύχτα τὸ καλοκαίρι οἱ γεωργοὶ λιχνίζουν τὰ σιτάρια τους στ' ἄλωνα.

β) Τὰ **μελτέμια**. Ποιὸς δὲν ξέρει τὰ μελτέμια στὴν πατρίδα μας; Ἄλλου εἶδους ἄνεμοι αὐτά. Δὲ φυσοῦν πάντοτε. Τὰ ἔχομε μόνο τὶς καλοκαιρινὲς ἡμέρες ἀπὸ τὰ βόρεια πρὸς τὰ νότια. Πρὸς Β. ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα βρίσκονται ψυχρὲς χῶρες καὶ ὁ ἀέρας τους τὸ καλοκαίρι εἶναι ψυχρὸς. Πρὸς Ν. ἀπὸ τὴν πατρίδα μας εἶναι ἡ Ἀφρική μὲ τὴ μεγάλη ἔρημο Σαχάρα. Τὶς μέρες τοῦ καλοκαιριοῦ οἱ ἀκτίνες τοῦ ἡλίου ψήνουν τὴν ἄμμο τῆς ἐρήμου, θερμαίνεται ὁ ἀέρας ἀπ' αὐτὴ καὶ ἀνεβαίνει ψηλά. Τὴ θέση του πάει νὰ τὴν πάρῃ ὁ ψυχρὸς ἀέρας τοῦ βορρᾶ. Ἔτσι ἔχομε τὰ μελτέμια. Τὴ νύχτα κρυώνει ὁ ἀέρας τῆς ἐρήμου καὶ σταματᾷ τὸ μελτέμι. Μόνο κάθε καλοκαίρι σ' ὀρισμένη περίοδο τοῦ ἔτους φυσοῦνε, τὰ μελτέμια. Εἶναι περιοδικοὶ ἄνεμοι. Λέγονται καὶ ἔ τ η σ ῖ α ι.

Ὅπως ἔμεῖς ἔχομε στὴ χώρα μας τὰ μελτέμια, ἔτσι ἔχουν στὴν Ἀσία ἄλλους ἀνέμους περιοδικούς, τοὺς μουσῶνες. Φυσοῦν ἀπὸ τὴ θάλασσα πρὸς τὴν ξηρὰ, φέρνουν βροχὲς, καὶ δροσιζοῦν τὶς ἐρήμους τῆς Ἀσίας.

γ) **Διαρκεῖς ἄνεμοι**. Ἀδιάκοποι ἄνεμοι φυσοῦν ἀπὸ τοὺς πόλους πρὸς τὸν Ἰσημερινό. Ὁ ἀέρας τῆς διακεκαυμένης ζώνης ζεσταίνεται, ἀραιώνει καὶ ἀνεβαίνει ψηλά. Ὁ ψυχρὸς ἀέρας τῶν κατεψυγμένων ζωνῶν μετακινεῖται πρὸς τὴ διακεκαυμένη ζώνη. Αὐτοῦ τοῦ εἶδους οἱ ἄνεμοι λέγονται ἀ λ η γ ε ῖ ς καὶ ἄ ν τ α λ η γ ε ῖ ς ἄνεμοι καὶ φυσοῦν ἰδίως στοὺς μεγάλους ὠκεανούς.

Οἱ ἄνεμοι δὲν ἔχουν οὔτε τὴν ἴδια ταχύτητα οὔτε τὴν ἴδια διεύθυνση. Φυσοῦν ἄνεμοι μὲ μικρὴ ταχύτητα καὶ ἄλλοι μὲ ταχύτητα πολλῶν χιλιομέτρων τὴν ὥρα. Ἄνεμοι τοῦ φυσοῦν ἀπὸ διάφορα σημεῖα τοῦ ὀρίζοντα ἔχουν ἀνάλογο ὄνόματα.

ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1. Ποιοὶ ἀπὸ τοὺς ἀνέμους ποὺ ἀναφέραμε εἶναι τοπικοί;
2. Ποῦ φυσοῦν συνήθως ἄνεμοι θερμοί, χαμηλὰ κοντὰ στὸ ἔδαφος ἢ ψηλὰ καὶ γιατί;
2. Γιατί οἱ ναυτικοὶ ξέρουν περισσότερα πράγματα γιὰ τοὺς ἀνέμους παρὰ οἱ στεριανοί;
4. Ποιὸς ἄνεμος φέρνει χιόνια καὶ ποιὸς φέρνει δυνατὲς βροχὲς στὸν τόπο σας;
5. Αναφέρατε τὰ ὄνόματα τῶν ἀνέμων, ὅπως τὰ ξέρετε στὸν τόπο σας.

3. ΔΙΑΦΟΡΑ ΚΛΙΜΑΤΑ ΤΗΣ ΓΗΣ

Ὅσοι Ἕλληνες ταξιδεύουν σ' ἄλλες χῶρες λένε ὅτι πουθενὰ δὲ βρίσκουν τὸ θαυμασιὸ κλίμα τῆς Ἑλλάδας. Ἴσως καὶ σεῖς ἀκούσατε κάποιον ποὺ γύρισε ἀπὸ τὰ ξένα νὰ τὸ λέῃ. Ἴσως νὰ ἀκούσατε ἀκόμα ὅτι καλύτερο εἶναι τὸ κλίμα στὴν Ἀθήνα παρὰ σὲ ἄλλες πόλεις τῆς Ἑλλάδας.

Τί εἶναι λοιπὸν αὐτὸ τὸ κλίμα;

Ξέρετε ὅτι δὲν ἔχουν ὅλοι οἱ ἴποιοι τὴν ἴδια θερμοκρασία. Οὔτε καὶ ἕνας τόπος ἔχει ὅλες τὶς ἐποχὲς τοῦ ἔτους τὴν ἴδια θερμοκρασία. Οἱ χῶρες κοντὰ στὸν ἰσημερινό εἶναι θερμὲς, ἄλλες λιγώτερο θερμὲς, καὶ ἄλλες ψυχρὲς. Οἱ

χαμηλοί τόποι (οί πεδινοί) είναι θερμότεροι, ενώ οί ύψηλοί (οί όρεινοί) είναι ψυχρότεροι.

Έπίσης οί χώρες κοντά στη θάλασσα έχουν ύγρασία. Όμοια και οί χώρες προς τίς όποίες φυσούν άνεμοί από τη θάλασσα. Αντίθετα οί τόποι μακριά από τη θάλασσα και οί παγωμένοι τόποι δέν έχουν καθόλου ή έχουν πολλή ύγρασία.

Ό βαθμός τής θερμοκρασίας και ή μεγάλη ή μικρή ύγρασία είναι διαφορετικά σέ κάθε τόπο. Για τούτο υπάρχουν διάφορα κλίματα.

Τό κλίμα έχει μεγάλη σημασία για τούς ανθρώπους. Στίς χώρες μέ καλό κλίμα οί άνθρωποι έχουν υγεία. Ξεχωριστό κλίμα θέλουν τά φυτά για νά αναπτύσσωνται και νά δίνουν πολλούς καρπούς.

Κλίμα ώκεάνειο. Οί χώρες που είναι κοντά σέ θάλασσες μεγάλες δέν έχουν ούτε πολύ κρύο ούτε πολλή ζέση. Οί άνεμοί φέρνουν από τη θάλασσα ύγρασία κι ούτή δέν αφήνει τόν άέρα ούτε νά θερμαίνεται πολύ τό καλοκαίρι, ούτε τό χειμώνα νά ψύχεται πολύ. Αυτό τό κλίμα είναι τό **ώκεάνειο**.

Ήπειρωτικό κλίμα λέμε τό αντίθετο από τό ώκεάνειο. Τό έχουν οί τόποι που είναι μακριά από τη θάλασσα και πιό πολύ όταν έχουν γύρω τους βουνά. Είναι κλίμα πολύ ζεστό και ξηρό τό καλοκαίρι και πολύ ψυχρό τό χειμώνα.

Ευκρατο κλίμα Στη βόρειο και τη νότιο ευκρατο ζώνη τής γής μέτρια είναι όλο τό χρόνο ή θερμοκρασία μέτρια και ή ύγρασία. Δέν έχουν οί χώρες τών ευκρατών ζωνών άνυπόφορη ζέση τό καλοκαίρι και πολύ ψύχος τό χειμώνα. Τό κλίμα τους είναι τό πιό καλό για τούς ανθρώπους. Για τούτο θά βρούμε στίς ευκρατες ζώνες τίς πιό πυκνοκατοικημένες χώρες τής γής. Τό κλίμα τους λέγεται **ευκρατο**.

Τό **κλίμα τών θερμών χωρών** χειμώνα καλοκαίρι είναι πολύ θερμό και πολύ υγρό. Τέτοιο κλίμα θέλουν τά φυτά και γι' αυτό στη διακεκαυμένη ζώνη βρίσκομε πυκνά δάση και πιό πολλά φυτά από κάθε άλλη ζώνη τής γής. Τό κλίμα τους λέγεται και **τροπικό**, αλλά δέν είναι καλό για τήν υγεία τών ανθρώπων.

Κλίμα τών ψυχρών χωρών. Οί χώρες αυτές δέ χαιρονται καλοκαίρι όπως τό χαιρόμαστε έμεις. Έχουν κλίμα πολύ ψυχρό και πολύ ξηρό, που δέ βοηθάει τά φυτά νά αναπτυχθούν ούτε τόν άνθρωπο και τά ζώα για νά ζήσουν. Οί πιό πολλές είναι γυμνές και άκατοίκητες. Πολύ λίγα ζώα και ίδίως πουλιά ζούν σ' αυτές τίς χώρες.

Τό κλίμα τής πατρίδας μας είναι ένα από τά καλύτερα του κόσμου. Είναι ευκρατο και θαλάσσιο μαζί. Τό ίδιο έχουν όλες οί χώρες στα βόρεια παράλια τής Μεσογείου. Τό λέμε **μεσογειακό κλίμα**.

ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1. Η Αθήνα έχει 38° γεωγραφ. πλάτος βόρειο και τό Μπουένος Άίρες 38° περίπου γεωγραφ. πλάτος νότιο. Νά μοιάζη τάχα καθόλου τό κλίμα τών δύο αυτών πόλεων;

2. Η Σιγγαπούρη είναι πόλη τής Άσίας μέ 1)2 μοίρες βόρειο γεωγραφικό πλάτος. Τί κλίμα έχει;

3. Η Μόσχα είναι μακριά από τη θάλασσα μέ βόρειο γεωγραφικό πλάτος 57°. Τί κλίμα νά έχει;

Α Σ Ι Α

Ι. ΜΙΑ ΜΑΤΙΑ Σ' ΟΛΗ ΤΗΝ ΑΣΙΑ

1. ΕΚΤΑΣΗ, ΣΥΝΟΡΑ ΚΑΙ ΘΕΣΗ ΤΗΣ ΑΣΙΑΣ

Ἡ μεγαλύτερη ἡπειρος τῆς γῆς εἶναι ἡ Ἀσία. Σχεδὸν τὸ 1/3 τῆς ἐπιφανείας τῆς ξηρᾶς βρίσκεται σ' αὐτὴ καὶ ἔχει ἔκταση 45 ἑκατομμύρια τετραγωνικὰ χιλιόμετρα.

Δὲν εἶναι μακριὰ ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα. Μιὰ δυὸ μέρες ταξίδι μὲ τὸ πλοῖο ἀπὸ τὸν Πειραιᾶ πρὸς Α. καὶ φτάνομε στὰ Δ. παράλια τῆς.

Ἐχει ὀλόγυρα θάλασσα ἐκτὸς ἀπὸ ἓνα μέρος στὰ δυτικά. Ἐχει πρὸς Β. τὸ Β. Παγωμένο Ὑκεανό, πρὸς Α. τὸν Εἰρηνικό Ὑκεανό, πρὸς Ν. τὸν Ἰνδικό Ὑκεανό καὶ πρὸς Δ. τὴν Ἐρυθρὰ θάλασσα, τὴ Μεσόγειο καὶ τὸν Ἑλλήσποντο. Στὰ Δ. ἓνα μέρος τῆς ἐνώνεται μὲ τὴν Εὐρώπη καὶ καθὼς αὕτη εἶναι μικρὴ, μοιάζει σὰ χερσόνησος τῆς Ἀσίας. Τὰ ὄρη Οὐράλια, ὁ ποταμὸς Οὐράλης, τὸ ὄρος Καύκασος εἶναι τὰ σύνορα τῆς Ἀσίας. Παλαιότερα ἡ Ἀσία ἦταν ἐνωμένη καὶ μὲ τὴν Ἀφρική. Σήμερα ὁμως τὴ χωρίζει ἡ Διώρυγα τοῦ Σουέζ, ποὺ ἐνώνει τὴ Μεσόγειο καὶ τὴν Ἐρυθρὰ θάλασσα. Οἱ Εὐρωπαῖοι ἔφθισαν τὴ διώρυγα αὕτη γιὰ νὰ ταξιδεύουν πιὸ εὐκολα καὶ σύντομα μὲ τὰ πλοῖα του, ἀπὸ τὴ Μεσόγειο στὴς θάλασσες τῆς Ἀσίας.

Καὶ στὴς ἄλλες δύο ἡπείρους πλησιάζει ἡ Ἀσία. Στὰ ΒΑ. ὁ Βερίγγειος πορθμὸς τὴ χωρίζει ἀπὸ τὸ βορειότερο σημεῖο τῆς Ἀμερικῆς καὶ πρὸς Ν. τὰ νησιά τῆς τῆ συνδέουν σχεδὸν μὲ τὴν Αὐστραλία. Κατέχει, βλέπετε, μὲ τὴν τόση ἔκτασή τῆς μεγάλο μέρος τοῦ Β. ἡμισφαιρίου τῆς γῆς. Ἐχει τὸν Ἰσημερινὸ στὴ νότιο περιοχὴ τῆς καὶ φτάνει ὡς τὴ Β. κατεψυγμένη ζώνη.

2. ΧΕΡΣΟΝΗΣΟΙ ΤΗΣ ΑΣΙΑΣ

Ὁ Εἰρηνικός καὶ ὁ Ἰνδικὸς Ὑκεανὸς εἰσχωροῦν βαθιὰ στὰ Α. καὶ Ν. παράλια τῆς Ἀσίας, ὅπως καὶ ἡ Μεσόγειος στὰ Δ. Ἔτσι σχηματίζουν πολλές καὶ μεγάλες χερσονήσους: τὴν Καμτσιάτκα καὶ τὴν Κορέα πρὸς Α., τὴ Μαλαϊκὴ, τὴς Ἰνδίες καὶ τὴν Ἀραβικὴ πρὸς Ν. καὶ τὴ Μικρὰ Ἀσία πρὸς Δ.

3. ΝΗΣΙΑ ΤΗΣ ΑΣΙΑΣ

Πολλὰ νησιά εἶναι γύρω στὴν Ἀσία. Τὰ περισσότερα, φαίνεται, ἦταν κάποτε ἐνωμένα μὲ τὴν ἡπειρο. Μεγάλα κομμάτια τῆς ξηρᾶς βούλιαξαν στὴ θάλασσα καὶ ἔμειναν σὰν ἀπομεινάρια αὐτὰ τὰ νησιά. Τὰ περισσότερα νησιά τῆς Ἀσίας εἶναι πρὸς τὸν Εἰρηνικό Ὑκεανό: Τὰ Ἰαπωνικά νησιά, ἡ Φορμόζα, οἱ Φιλιππίνες, ἡ Βόρνεος, ἡ Κελέβη, ἡ Σουμάτρα καὶ ἡ Ἰάβα. Στὸν Ἰνδικό Ὑκεανό: ἡ Κεϋλάνη καὶ στὴ Μεσόγειο θάλασσα ἡ Κύπρος.

4. ΟΡΗ ΤΗΣ ΑΣΙΑΣ

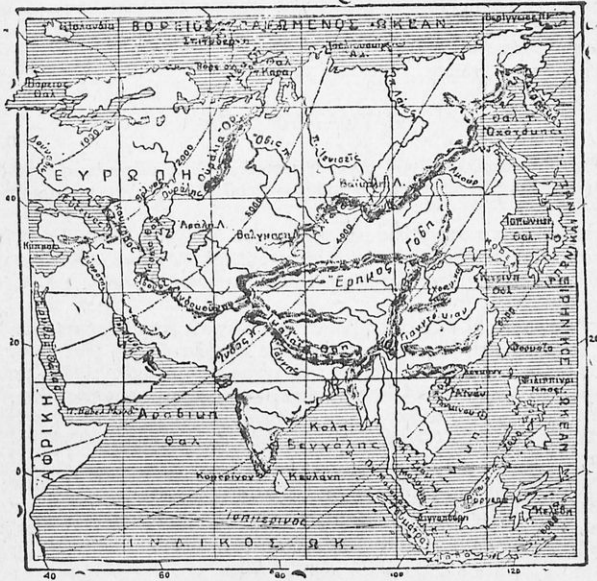
Μεγάλη ὄροσειρὰ μὲ διεύθυνση ἀπὸ τὴ Δ. πρὸς τὴν Α. ὑψώνεται στὴν ἀπέραντη Ἀσιατικὴ ἡπειρο. Τὰ σπουδαιότερα ὄρη εἶναι: Στὰ Δ.

τῆς Ἀσίας ὁ Καύκασος, ὁ Ταῦρος, τὸ Ἄραράτ, καὶ τὰ Περσικὰ. Στὸ κέντρο τῆς Ἀσίας ὁ Ἰνδοκοῦχος, τὰ Ἰμαλάια καὶ Καρακορούμια, τὰ Ἄλτάια καὶ ἄλλα.

Ἀπὸ αὐτὰ τὰ ὄρη τὰ Ἰμαλάια εἶναι ὁ μεγαλύτερος ὄρεινός ὄγκος τῆς γῆς. Ἡ κορυφή τους Ἐβερεστ εἶναι ἡ ψηλότερη κορυφή τῆς γῆς μὲ ὕψος 9000 μέτρα περίπου.

Ἀνάμεσα στὰ ὄρη ποὺ ἀναφέρομε ὑπάρχουν πολὺ μεγάλα ὄροπέδια: τῆς Μ. Ἀσίας, τὸ Περσικόν, τὸ Θιβέτ, τὸ Παμίρ καὶ ἄλλα. Πρὸς Β., πρὸς Ν.

ΑΣΙΑ.



Φυσικὸς χάρτης τῆς Ἀσίας.

πρὸς Α ἀπὸ τὰ κεντρικὰ ὄρη τῆς Ἀσίας τὸ ἔδαφος ἀρχίζει νὰ χαμηλώνη ὅπου πλησιάζει πρὸς τοὺς ὠκεανούς. Ἔτσι ἐκεῖ σχηματίζονται μεγάλες πεδιάδες καὶ κοιλάδες, ὅπως τῶν Ἰνδιῶν, τῆς Κίνας, τῆς Σιβηρίας.

5. ΠΟΤΑΜΟΙ ΚΑΙ ΛΙΜΝΕΣ

Τὰ νερὰ ποὺ κατεβαίνουν ἀπὸ τὰ ψηλὰ ὄρη καὶ τὰ μεγάλα ὄροπέδια τῆς Ἀσίας ἔχουν νὰ περάσουν μεγάλες ἀποστάσεις γιὰ νὰ χυθοῦν στὴ θάλασσα. Σχηματίζουν γι' αὐτὸ λίγο πολὺ μεγάλους ποταμούς. Ἀπ' αὐτοὺς χύνονται στὸν Ἰνδικὸ ὠκεανό: ὁ Τίγρης, ὁ Εὐφράτης, ὁ Ἰνδός, ὁ Γάγγης, ὁ Βραμαπούτρας. Στὶς θάλασσες τοῦ Εἰρηνικοῦ ὠκεανοῦ: ὁ Κίτρινος ποταμός, ὁ Κυανὸς ποταμός καὶ ὁ Ἄμουρ.

Κ. Κωνσταντίνου, Γεωγραφία Ε'

Στὸ Β. Παγωμένο ὠκεανὸ ὁ Λένας, ὁ Ἰενεσέης καὶ ὁ Ὄβης.

Πολλὲς φορές τὰ νερά δὲ βρίσκουν διέξοδο κ' ἔτσι σχηματίζουν μεγάλες λίμνες, ὅπως τὴν Κασπία θάλασσα (σ' αὐτὴ χύνονται καὶ ποταμοὶ τῆς Εὐρώπης), τὴν Ἀράλη, τὴ Βαϊκάλη κ.ἄ.

6. ΕΡΗΜΟΙ

Πολλὲς καὶ μεγάλες ἔρημοι εἶναι στὴν Ἀσία. Καὶ κυριώτερη ἢ Ἀραβικὴ καὶ ἡ Γόβη.

Κλίμα. Τὸ κλίμα παρουσιάζει πολὺ μεγάλες διαφορὲς στὶς διάφορες περιοχὲς τῆς ἀπέραντης ἡπείρου. Εἶναι τροπικὸ στὰ νότια, ὠκεάνειο στὰ ἀνατολικά, ἡπειρωτικὸ στὴν Κεντρικὴ Ἀσία καὶ ψυχρὸ καὶ ξηρὸ στὶς βορειότατες χῶρες.

7. ΖΩΑ ΚΑΙ ΦΥΤΑ

Καὶ αὐτὰ παρουσιάζουν μεγάλη ποικιλία. Στὶς νότιες περιοχὲς εὐφορότατες πεδιάδες μὲ τὴ βοήθεια τοῦ τροπικοῦ κλίματος παράγουν ἀφθονα προϊόντα.

Φυτὰ ἄγνωστα στὴ χώρα μας σκεπάζουν ὀλόκληρες ἐκτάσεις: Φοίνικες, φοινικοκαρυδιές, καφέες, δένδρα τοῦ τσαγιοῦ, καὶ ἄλλα, ποὺ δὲν εὐδοκιμοῦν στὶς εὐκρατές ζώνες, καλλιεργοῦνται ἐκεῖ, ὅπως καὶ τὸ ρύζι, τὸ ζαχαροκάλαμο κ.ἄ.

Παρθένα δάση μὲ ἀδιάκοπη βλάστηση ὅλες τὶς ἐποχὲς σκεπάζουν ἀπέραντες ἐκτάσεις καὶ δίνουν καταφύγιο σὲ μεγάλα ἄγρια ζῶα (λιοντάρια, τίγρη, πάνθηρα, ρινόκερο, πίθηκο, ἐλέφαντα) καὶ πολλῶν εἰδῶν πουλιά. Ἡ μεγάλη θερμοκρασία καὶ ἡ ὑγρασία εὐνοοῦν ἐπίσης στὶς τροπικὲς περιοχὲς τὴν ἀνάπτυξη ἀπείρων εἰδῶν ἐντόμων μεγάλων καὶ μικρῶν. Καὶ οἱ περιοχὲς τῆς εὐκράτου ζώνης τῆς Ἀσίας εἶναι πολὺ εὐφορές· ἄλλοῦ καλλιεργοῦνται καὶ ἄλλοῦ σκεπάζονται ἀπὸ ἀπέραντα δάση.

Ἡ βλάστηση λιγοστεύει καὶ ἐξαφανίζεται στὶς Β. περιοχὲς. Τοὺς περισσότερους μῆνες τοῦ ἔτους εἶναι παγωμένοι καὶ οἱ μεγάλοι ποταμοὶ σὰν τὸ Λένα, τὸν Ἰενεσέη καὶ τὸν Ὄβη. Χαρακτηριστικὸ ζῶο τῶν βορείων περιοχῶν τῆς Ἀσίας εἶναι ἡ σταχτιά καὶ ἡ λευκὴ ἀρκούδα.

8. ΦΥΣΙΚΟΣ ΠΛΟΥΤΟΣ ΤΗΣ ΑΣΙΑΣ

Δὲν εἶναι μόνον οἱ εὐφορές πεδιάδες, ποὺ κάνουν τὴν Ἀσία ἡπειρο μὲ τὸ μεγαλύτερο φυσικὸ πλοῦτο. Ἡ γῆ τῆς Ἀσίας κάτω ἀπὸ τὴν ἐπιφάνειά της κρύβει μεγάλους θησαυροὺς. Δὲν ἔχουν ὡς σήμερα ἐξερευνηθεῖ παντοῦ τὸ ὑπέδαφος τῆς Ἀσίας. Κι ὅμως ὡς τώρα ἡ ἀνεξερευνητὴ Ἀσία δίνει πολὺ μεγάλες ποσότητες ὀρυκτῶν προϊόντων: πετρέλαιο, μεταλλεύματα, πετροκάρβουνα κ.ἄ.

9. Ο ΠΛΗΘΥΣΜΟΣ ΤΗΣ ΑΣΙΑΣ

Ἡ μεγάλη ἔκταση, ἡ καλὴ θέσι καὶ ὁ μεγάλος φυσικὸς πλοῦτος κάνει τὴν Ἀσία νὰ εἶναι ἡ πιὸ πολυάνθρωπη ἡπειρος τῆς γῆς. Ζοῦν στὴν Ἀσία 1175 ἑκατομμύρια ἄνθρωποι. Εἶναι πυκνὰ κατοικημένες οἱ νότιες καὶ οἱ

κεντρικές περιοχές της και πολύ άραια κατοικημένες οι βόρειες χώρες της 'Ασίας.

Οι έπιστήμονες υποστηρίζουν ότι η κεντρική 'Ασία, είναι από τους πρώτους τόπους, όπου πρωτοεμφανίστηκαν άνθρωποι. Παρουσιάστηκαν, πλήθυσαν, εξαπλώθηκαν σ' όλη την 'Ασία και από κεί στην Εύρωπη και σέ άλλες ήπειρους. Στην 'Ασία ζούν σήμερα άνθρωποι όλων τών φυλών. Άνθρωποι λευκοί, μαύροι και κίτρινοι.

Λευκής φυλής άνθρωποι ζούν στις δυτικές περιοχές της 'Ασίας που συν-ορεύουν με την Εύρωπη. (Άφήνομε τους Εύρωπαίους λευκούς που έχουν πάει σ' όλες τις χώρες της 'Ασίας, γιατί τους τράβηξαν τὰ πλούτη της). Μαύροι ζούν λίγοι στις νοτιοδυτικές χώρες που είναι κοντά στην 'Αφρική. Και άνθρωποι κίτρινοι κατοικούν τις κεντρικές και ανατολικές περιοχές της 'Ασίας.

10. Ο ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΣΤΗΝ ΑΣΙΑ

Σήμερα η 'Ασία είναι καθυστερημένη στον πολιτισμό. Την ξεπερνάει η Εύρωπη, η 'Αμερική και αυτή η Αύστραλία. Δέν έχει αναπτυγμένες συ-κοινωνίες. Οι άνθρωποι, οι ιθαγενείς δέ ζούν καθόλου καλά, είναι φτωχοί, κακομοιρασμένοι και άμόρφωτοι.

Τις παλαιότερες όμως εποχές η 'Ασία ήταν πρώτη στον πολιτισμό. Πριν από 3-5 χιλιάδες χρόνια στην Κεντρική και 'Ανατολική 'Ασία είχε αναπτυχθή θαυμαστός πολιτισμός, που πολλά μνημεία του σώθηκαν ως τις ημέρες μας.

ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1. Προσέξτε στο χάρτη σας και γράψετε τί ονόματα έχουν οι θάλασσες τών ώκεανών που εισχωρούν βαθιά στην 'Ασιατική ήπειρο.
2. Επίσης από τὸ χάρτη σας νά βρῆτε σέ τί γεωγραφικό πλάτος και σέ τί γεωγραφικό μήκος βρίσκεται η 'Ασία.
3. Κάθε χάρτης σημειώνει με ποιά κλίμακα είναι φτιαγμένος, δηλ. πόσες χιλιάδες ἢ εκατομμύρια φορές μικρότερα ἀπ' ὅ,τι είναι, παρασταίνει τὰ διάφορα πράγματα. Βλέποντας την κλίμακα τού χάρτη σας και μετρώντας με τὸ ὑποδεκάμετρο ἢ με τὸ μέτρο σας ὑπολογίσετε:
 - α) πόσα χιλιόμετρα περίπου είναι ἀπὸ τὸ ἀνατολικώτερο ὡς τὸ δυτικώτερο σημεῖα τῆς 'Ασίας και πόσα ἀπὸ τὸ βορειότερο ὡς τὸ νοτιώτερο.
 - β) πόσα χιλιόμετρα είναι τὸ πλάτος τού Βεργιγγείου πορθμοῦ που χωρίζει τὴν 'Ασία ἀπὸ τὸ βορειότερο σημεῖο τῆς 'Αμερικῆς.
4. Ἡ ἔκταση τῆς 'Ελλάδας είναι 133.000 τετραγ. χλμ. Πόσες φορές μεγαλύτερη είναι ἡ ἐπιφάνεια ὅλης τῆς 'Ασίας;
 - α) Τὸ ψηλότερο ὄρος τῆς 'Ελλάδας ὁ 'Όλυμπος φτάνει τὰ 3000 μ. Πόσοι 'Όλυμποι ὁ ἕνας πάνω στον ἄλλο θὰ ἔφταναν τὸ ὕψος τῆς ψηλότερης κορυφῆς τών 'Ἰμαλαίων;
 - β) Ποιὸ είναι τὸ ψηλότερο βουνὸ κοντὰ στην ἰδιαίτερη πατρίδας σας; Μάθετε τὸ ὕψος του και ὑπολογίστε πόσα βουνὰ σαν τὸ δικό σας, τὸ ἕνα πάνω στὸ ἄλλο, θὰ ἔφταναν τὸ ὕψος τού 'Ἐβερест;
5. Σέ ποιούς ἀπὸ τούς ποταμούς τῆς 'Ασίας νομίζετε ὅτι ὅλο τὸ χρόνο μποροῦν νὰ πλέουν πλοία;

II. Η ΔΥΤΙΚΗ ΑΣΙΑ

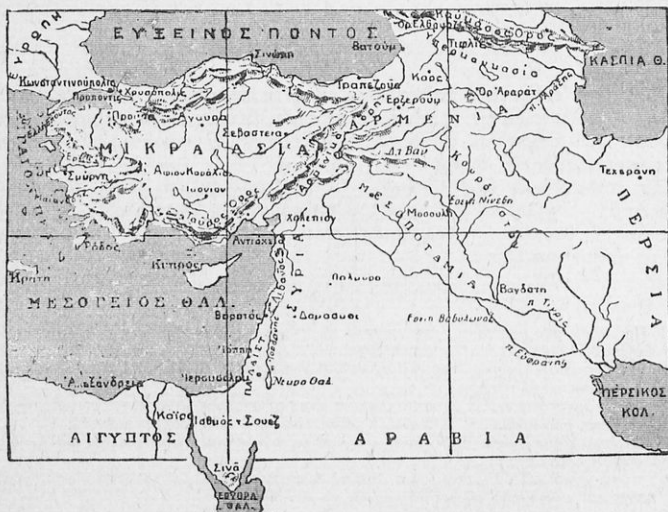
Τὸ λιμάνι τῆς Σμύρνης είναι τὸ πλησιέστερο στον τόπο μας ἀπὸ τὰ λιμάνια τῆς Δ. 'Ασίας. Φτάνομε ἐκεῖ ἀπὸ τὸν Πειραιᾶ με ἀτμόπλοιο (ταξίδι 1-2 ἡμερῶν). Πατώντας στή Σμύρνη βρισκόμαστε στή Μικρὰ 'Ασία, στὸ δυτικώτερο σημεῖο τῆς 'Ασίας. Χώρες τῆς Δυτικῆς 'Ασίας είναι ἡ 'Ασιατική

Τουρκία, ή Ὑπερκαυκασία, ή Συρία, ό Λίβανος, ή Περσία, ή Παλαιστίνη, τό Ἰράκ, ή Ὑπεριορδανία, τό Ἀφγανιστάν, ή Ἀραβία.

1. ΑΣΙΑΤΙΚΗ ΤΟΥΡΚΙΑ

Ἡ Μικρά Ἀσία μέ τήν Ἀρμενία καί τό Κουρδιστάν ἀνατολικώτερα εἶναι σήμερα οἱ χώρες τῆς Ἀσιατικῆς Τουρκίας. Καί τίς λέμε Ἀσιατική Τουρκία, γιατί ὑπάρχει καί Ἡ Εὐρωπαϊκή Τουρκία, ή Α. Θράκη δηλ. πού τήν ἔχει ή Τουρκία, μέ τήν Κωνσταντινούπολη, τήν ξακουσμένη ἑλληνική Πόλη, στά χρόνια τῆς Βυζαντινῆς Αὐτοκρατορίας. Ὀλόκληρη ή Τουρκία ἔχει 15.000.000 κατοίκους.

Ἡ Μικρά Ἀσία εἶναι ή σπουδαιότερη χώρα τῆς Ἀσιατικῆς Τουρκίας.



Χάρτης τῆς Μ. Ἀσίας, Συρίας καί Παλαιστίνης.

Ἄν προσέξετε στό χάρτη, θά ἰδῆτε πῶς εἶναι χερσόνησος καί τή βρέχουν ή Μεσόγειος θάλασσα καί ό Εὐξείνιος Πόντος, καί τή χωρίζουν ἀπό τή Θράκη τά στενά τοῦ Ἑλλησπόντου, ή ἡσυχη Προποντίδα καί ό Βόσπορος. Ἴσως νά ἔχετε ἀκούσει τοὺς ἠλικιωμένους νά μιλοῦν γιά τή Μ. Ἀσία. Ἴσως οἱ πατέρες σας ὑπηρετήσαν ἐκεῖ στρατιῶτες καί πολέμησαν καί σᾶς διηγούνται γιά τίς ὁμορφιές πού εἶδαν στά παράλια καί γιά βράσανα πού πέρσαν προχωρώντας στά μεσόγεια. Ζοῦν ἀκόμα στήν πατρίδα μας χιλιάδες πρόσφυγες. Ἦρθαν τό 1922 καί ἐγκαταστάθηκαν στήν Ἑλλάδα· δέν ξεχνοῦν ποτέ τή Μ. Ἀσία, ὅπου γεννήθηκαν καί πάντα μιλοῦν «γιά τά μέρη τους». Ὅσο ὁμορφα εἶναι τῆς Μ. Ἀσίας τά παράλια, τόσο ἄγριο καί ἄγνοο εἶναι τό ἐσωτερικό της. Ἐνα ὄροπέδιο εἶναι ὀλόκληρη ή Μ. Ἀσία πάνω στά ψηλά βουνά τοῦ Ταύρου καί τοῦ Πόντου.

Μεγάλοι καί μικροί ποταμοί κατεβαίνουν ἀπό τό ὄροπέδιο καί

δίνουν ζωή, πλοῦτο κι ὁμορφιά στους κάμπους, στὶς κοιλάδες, στὰ παράλια. Πιὸ μεγάλοι ἀπ' αὐτοὺς εἶναι ὁ Ἄλυσ καὶ ὁ Σαγγάριος, πού χύνονται στὸν Εὐξεινο Πόντο. Μικρότεροι: ὁ Μαίανδρος, ὁ Ἐρμος καὶ ὁ Κάϊκος πού χύνονται στὸ Αἰγαῖο πέλαγος, καὶ ὁ Γρανικὸς καὶ ὁ Τάριος στὴν Προποντίδα.

Οἱ πλαγιές τῶν βουνῶν αὐτῶν πρὸς τὴ θάλασσα, οἱ κοιλάδες καὶ οἱ πεδιάδες κοντὰ στὰ παράλια εἶναι ζηλεμένοι καταπράσινοι τόποι, μὲ γλυκὸ κλίμα καὶ ἄφθονα προϊόντα. Τὰ ἀμπέλια, τὶς ἐλιές, τὰ περιβόλια τους ποτὲ δὲν τὰ ξεχνοῦν ἐκεῖνοι πού τὰ εἶδαν.

Τόσα καλὰ δίνουν τὰ παράλια αὐτά, ὥστε οἱ Ἀργοναυτές τῆς μυθολογίας στὶς χώρες τοῦ Πόντου πῆγαν νὰ βροῦν κρυμμένους θησαυροὺς σὰν τὸ Χρυσόμαλλο δέρμα. Ἀκόμα καὶ τὴν ἐκστρατεία τῆς Τροίας ἔκαναν ἐκεῖ οἱ Ἕλληνες. Καὶ ἀργότερα στὰ παράλια αὐτὰ ἐφτίασαν οἱ ἀρχαῖοι μας πρόγονοι ἀποικίες. Καὶ ἀπόγονοι τῶν Ἑλλήνων ἀποίκων εἶναι οἱ πρόσφυγες, πού ἐξορισμένοι ἀπὸ τοὺς Τούρκους μᾶς ἦρθαν τὸ 1922 στὴν Ἑλλάδα.

Ἐκτὸς ἀπὸ τὴ Σμύρνη, μὲ 200 χιλιάδες κατοίκους, κι ἄλλες σπουδαῖες πόλεις εἶναι στὰ παράλια τῆς Μ. Ἀσίας ἢ πολὺ κοντὰ σ' αὐτά: Ἡ Νικομήδεια, ἡ Προύσσα, ἡ Σαμψούντα, ἡ Τραπεζοῦντα πρὸς τὰ βόρεια. Καὶ τὰ Ἄδανα, ἡ Μερσίνα, ἡ Ἀττάλεια κ.ἄ. πρὸς τὰ νότια.

Ἀντίθετα, στὰ βῆθη τῆς Μ. Ἀσίας εἶναι ὁ ἄγονος τόπος. Δὲν πέφτουν πολλὲς βροχές. Κάνει πολὺ κρύο τὸ χειμῶνα καὶ πολὺ ζέστη τὸ καλοκαίρι. Κι ἀκόμα ὑπάρχουν πολλοὶ τόποι ἔρημοι, σκεπασμένοι μὲ ἄμμο ἀλμυρὴ σὰ νὰ ἦταν κάποτε θάλασσα ἐκεῖ: τόποι ἔρημοι, χωρὶς νερό. Λίγες πόλεις εἶναι στὸ ἐσωτερικὸ τῆς Μ. Ἀσίας ἐκεῖ ὅπου ὁ τόπος ἔχει λίγα νερά. Σπουδαιότερη εἶναι ἡ Ἀγκυρα (250.000 κατοίκους), πρωτεύουσα τῆς Τουρκικῆς Δημοκρατίας, ἡ Καισάρεια, πατρίδα τοῦ Ἀγ. Βασιλείου κ.ἄ. Λίγα προϊόντα δίνει τὸ ἐσωτερικὸ τῆς Μ. Ἀσίας καὶ εἶναι ἀραιὰ κατοικημένο. Κατοικοῦν ἰδίως κτηνοτρόφοι καὶ τρέφουν πρόβατα καὶ τὶς ξακουστὲς αἰγες τῆς Ἀγκύρας.

Στὴν Τουρκικὴ Ἀρμενία (ἓνα μέρος τῆς Ἀρμενίας τὸ ἔχει ἡ Ρωσία) πρωτεύουσα εἶναι ἡ πόλη Ἐρζερούμ. Ὅλη ἡ Ἀρμενία εἶναι χώρα ὄρεινη, πάνω στὸ ὄρος Ἀραράτ, πού εἶναι γνωστὸ ἀπὸ τὸν κατακλυσμὸ τοῦ Νῶε.

Τὸ Κουρδιστὰν εἶναι μικρὴ χώρα πρὸς Ν. τῆς Ἀρμενίας καὶ τὴν κατοικοῦν κτηνοτρόφοι.

2. ΝΗΣΙΑ ΤΗΣ ΜΙΚΡΑΣ ΑΣΙΑΣ

Στὰ παράλια τῆς Μ. Ἀσίας πρὸς τὴ Μεσόγειο εἶναι μιὰ σειρὰ νησιά ἄλλα μεγαλύτερα κι ἄλλα μικρότερα. Ἀπ' αὐτὰ τὴν Ἰμβρο καὶ τὴν Τένεδο τὸ ἔχει ἡ Τουρκία. Ἡ Μυτιλήνη, ἡ Χίος, ἡ Σάμος καὶ τὰ Δωδεκάνησα εἶναι Ἑλληνικά.

Στὰ Ν. παράλια τῆς Μικρᾶς Ἀσίας εἶναι ἡ Κύπρος, ἓνα ἀπὸ τὰ μεγαλύτερα νησιά τῆς Μεσογείου καὶ αὐτὸ τὸ κρατεῖ ἡ Ἀγγλία.

Ἡ Κύπρος ἔχει ἔκταση 10.000 περίπου τετραγ. χιλιόμετρα καὶ 400.000 κατοίκους.

Τὰ 4/5 τοῦ πληθυσμοῦ της εἶναι Ἕλληνες, καὶ τὸ 1/5 εἶναι Τούρκοι. Οἱ σπουδαιότερες πόλεις της εἶναι ἡ Λευκωσία, ἡ Λεμνισός, ὁ Λάρνακας, ἡ Ἀμμόχωστος. Ἐδῶ καὶ πολλὰ χρόνια ὁ Ἑλληνικὸς πληθυσμὸς τοῦ νησιοῦ ζητᾶει νὰ ἐνωθῆ ἡ Κύπρος μὲ τὴν Ἑλλάδα, ἀλλὰ τὴν ἐνωσὴ δὲν τὴ δέχεται ἡ Ἀγγλία πού κρατεῖ τὸ νησί.

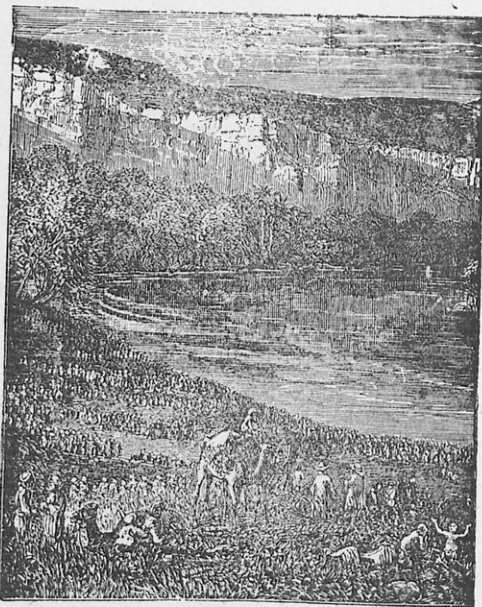


3. Η ΣΥΡΙΑ

Είναι μικρή αλλά πολύ όμορφη και εύφορη χώρα πρὸς Ν. τῆς Μ. Ἀσίας. Εἶναι μιὰ κοιλάδα ἀνάμεσα στὰ ὄρη τοῦ Λιβάνου καὶ τοῦ Ἀντιλιβάνου. Ἐλιές, λεμονιές καὶ πορτοκαλιές, στὰ παράλια τῆς πρὸς τὴ Μεσόγειο· ἀμπέλια καὶ πολλὰ ὀπωροφόρα δένδρα στὶς χαμηλές πλαγιές τῶν βουνῶν δάση ἀπὸ κέδρους καὶ ἄλλα δένδρα στὰ ψηλότερα μέρη, στὸ Λίβανο, κάνουν τοὺς ἐπισκέπτες νὰ τὴν ἀγαποῦν καὶ νὰ τὴ ζηλεύουν. Ἡ Δαμασκό, ἡ Ἀντιόχεια, τὸ Χαλέπι καὶ ἡ Βηρυτὸς εἶναι οἱ μεγαλύτερες πόλεις τῆς. Ἐνῶ ὡς τὸ 1945 τὴ Συρία τὴ διοικοῦσε ἡ Γαλλία, τώρα ἔγιναν ἐκεῖ δύο κράτη: Τῆς Συρίας μὲ πρωτεύουσα τὴ Δαμασκό, καὶ τοῦ Λιβάνου μὲ πρωτεύουσα τὸ Βερούτι.

4. Η ΠΑΛΑΙΣΤΙΝΗ

Χιλιάδες χριστιανοὶ προσκνητὲς κάθε χρόνο πᾶνε στοὺς Ἁγίους Τόπους. Συνήθως ταξιδεύουν μὲ πλοῖο καὶ ἀποβιβάζονται στὴ Γιάφα. Ἀπ'



Χιλιάδες προσκνητὲς πᾶνε καὶ λούζονται στὸν Ἰορδάνη.

ἐκεῖ σιδηροδρομικῶς πηγαίνουν στὴν Ἱερουσαλήμ, στὴν Ἁγία Πόλη, ὅπου ἐδίδαξε καὶ σταυρώθηκε ὁ Χριστός. Ὅχι μονάχα αὐτὲς τὶς δύο πόλεις τῆς Παλαιστίνης ἀλλὰ τὸ καθετὶ σ' αὐτὴ τὴ χώρα τὸ ἀντικρίζουν μὲ

σεβασμό οι προσκυνητές. Ο ποταμός όπου έγινε η βάπτισμα του Χριστού, ο Ιορδάνης, που πηγάζει από τον Αντιλίβανο, κυλάει μέσα σε βαθειά χαράδρα και σχηματίζει πολλούς καταρράκτες. Περνάει στη λίμνη Γενησαρέτ, όπου ψάρευαν οι μαθητές του Χριστού και χύνεται στην περιεργή λίμνη, τη Νεκρά θάλασσα. Πίσσα αναβλύζει από το βυθό της και γι' αυτό κανένα ζώο δε ζή στα νερά της. Με τον ίδιο σεβασμό τρέχουν οι εύσεβεις προσκυνητές και στη Βηθλεέμ και στη Ναζαρέτ.

Δέν είναι όμως μόνο για τους Χριστιανούς ιερός ο τόπος της Παλαιστίνης. Είναι η Γη της επαγγελίας για τους Έβραίους. Είναι και γι' αυτούς άγια πόλη η Ίερουσαλήμ. Σ' αυτή χτίστηκε ο Ναός του Σολομώντα. Έκει μέσα φύλαγαν οι Έβραίοι την Κιβωτό της Διαθήκης με τις 10 εντολές, το Νόμο του Μωϋσή, όπως τη λένε.

Αιώνες σκορπισμένοι οι Έβραίοι σ' όλη τη γη, είχαν όνειρο τους να ιδρυσουν δικό τους ανεξάρτητο κράτος στην Παλαιστίνη. Και τούτο μόλις το 1949 το πέτυχαν. Έκαμαν το κράτος του Ισραήλ, δημοκρατία, με πρωτεύουσα την Τελ Άβιβ.

Κι άλλο μικρό κράτος έγινε προς τα ανατολικά του Ιορδάνη: Η Υπεριορδανία, βασίλειο, με πρωτεύουσα το Άμμάν.

5. Η ΑΡΑΒΙΑ

Πιστοί άλλης θρησκείας ταξιδεύουν νοτιώτερα της Παλαιστίνης. Είναι τα καραβάνια των Μωαμεθανών που πηγαινούν στη Μέκκα και στη Μεδίνα. Οι πόλεις αυτές τις Άραβίας είναι οι τόποι όπου γεννήθηκε και δίδαξε ο Μωάμεθ. Προς τα παράλια της Έρυθρας θάλασσας είναι οι ιερές πόλεις των Μωαμεθανών, κι ακόμα νοτιώτερα, στο άνοιγμα της Έρυθρας θάλασσας προς τον Ίνδικό Ώκεανό, είναι η Μόκκα, που παράγει έκλεκτο καφέ, και το Άδεν.

Τα παράλια της Άραβικης χερσονήσου προς την Έρυθρά θάλασσα είναι πολύ εύφορα. «Εύτυχισμένη Άραβία» λένε την περιοχή αυτή.

Δέν είναι όμως όλη η Άραβική χερσονήσος εύτυχισμένη. Το έσωτερικό της χερσονήσου το κλείνουν όλόγυρα βουνά, και είναι μεγάλη έρημος. Που και που έχει καμιά άσση. Στα όρεινά της Άραβίας και στις λίγες άσσεις ζουν λίγοι Άραβες, οι Βεδουίνοι, και περνοούν πολύ σκληρή ζωή, έχοντας άχώριστους φίλους τα ξακουστά άράπικα άλογα.

2.500.000 τετραγ. χιλιόμ. είναι η έκταση της Άραβίας, δηλ. 20 περίπου φορές μεγαλύτερη από την έκταση της Ελλάδας. Κι όμως έχει μόνον 6.000.000 κατοίκους, λιγώτερος δηλ. από τους κατοίκους της Ελλάδας. Φαντασθήτε λοιπόν πόσο άραιά είναι κατοικημένη!

Σήμερα η Άραβία έχει μερικά αδύνατα και άσήμαντα κρατίδια. Κι όμως είναι περήφανοι οι Άραβες. Πριν από 1000 περίπου χρόνια ξεκίνησαν από την Άραβία οι πρόγονοί τους, κατέκτησαν πολλές χώρες και άνέπτυξαν θαυμαστό πολιτισμό. Τους άριθμούς, όπως τους γράφουμε, τους λέμε Άραβικούς. Ζέρετε γιατί; Γιατί οι Εύρωπαίοι τους πήραν από τους Άραβες. Κι όπως έδειξαν πρόοδο στα μαθηματικά, όμοια προόδεψαν στη χημεία, στην αρχιτεκτονική, στην άστρονομία και στις καλές τέχνες.

Η έρημος της Άραβίας είναι ξεχωριστό κράτος. Λέγεται Σ α ο υ δ ι κ ή Ά ρ α β ί α, με πρωτεύουσα το Έρ Ριάδ. Στα νότια της Άραβίας είναι 4 μικρά κράτη, που τα κατέχει η Άγγλία.

Η ΜΕΣΟΠΟΤΑΜΙΑ

Δύο μεγάλοι ποταμοί, ο Τίγρης και ο Ευφράτης κατεβαίνουν από τὰ βουνὰ τῆς Ἀρμενίας καὶ χύνονται στὸν Περσικὸ κόλπο. Παρασέρνουν πολὺ χῶμα ἀπὸ τὰ ψηλῶματα καὶ πλημμυρίζουν μιὰ στενὸμακρὴ πεδιάδα ποὺ βρίσκεται ἀνάμεσά τους. Εἶναι ἡ Μεσοποταμία, ποὺ λέγεται καὶ χῶρα τοῦ Ἰράκ.

6. ΤΟ ΙΡΑΚ

Σὲ παλαιότερες ἐποχὲς ἡ Μεσοποταμία ἦταν πλούσια, δυνατὴ καὶ εὐτυχιμένη χώρα. Ξακουσμένες πόλεις, ὅπως ἡ ἀρχαία Βαβυλώνα καὶ ἀργότερα ἡ Βαγδάτη, ἦταν ἐκεῖ χτισμένες.

Καὶ πῶς νὰ μὴν εἶναι πλούσια ἡ Μεσοποταμία; Ἦταν στὸ διάβα τοῦ δρόμου ἀπὸ τὴ Δύση στὴν Ἀνατολή. Μεγάλια καραβάνια περνοῦσαν ἀπὸ τὴς Ἰνδίες στὴν Ἀραβία, στὴ Συρία καὶ στὴ Μικρὰ Ἀσία γιὰ νὰ μεταφέρουν τὰ περιζήτητα προϊόντα τῆς Ἀνατολῆς στὴν Αἴγυπτο καὶ τὴν Εὐρώπη. Ἀρκετὲς μέρες σταματοῦσαν γιὰ ἀνάπαυση στὴς πόλεις τῆς Μεσοποταμίας καὶ ἄφηναν πολλὰ χρήματα σ' αὐτές.

Οἱ πλούσιες πόλεις τῆς χώρας αὐτῆς ἦταν ξακουσμένες σ' ὅλον τὸν κόσμον γιὰ τὴν ὀμορφιά τους. Ὡς καὶ κρεμαστοὺς κήπους εἶχε ἡ Βαβυλώνα!

Πλούτη δὲν ἔδιναν μόνο οἱ ἔμποροι τῶν καραβανιῶν, ἀλλὰ καὶ ἡ εὐφορώτατη γῆ τῆς χώρας. Εἶχαν φτιάσει τεράστια ἔργα καὶ δὲν ἄφηναν τὰ νερά τοῦ Τίγρη καὶ τοῦ Εὐφράτη νὰ πνίγουν τὴ χώρα, οὔτε νὰ πηγαίνουν χαμένα. Κανόνιζαν οἱ ἄνθρωποι τὴν κοίτη τῶν ποταμῶν. Μὲ μεγάλες διώρυγες ὀδηγοῦσαν ὅπου ἤθελαν τὰ νερά καὶ πότιζαν ὅλους τοὺς ἀγρούς των. Ἔτσι, ἐκεῖνα τὰ χρόνια, ἔμοιαζε παράδεισος ἡ Μεσοποταμία.

Δὲν εἶναι ὁμως καὶ σήμερα παράδεισος ἡ χώρα. Ἐχει γίνει κόλαση. Ὅταν οἱ Ἀραβες ἔφτιασαν κράτος ἰσχυρὸ, ἔκλεισαν τὸ δρόμο καὶ σταμάτησε τὸ ἐμπόριο ἀνάμεσα στὴ Δύση καὶ στὴν Ἀνατολή. Τὸ ἴδιο ἐξακολούθησε ἀργότερα, ὅταν οἱ Τούρκοι πήραν τὴ θέση τῶν Ἀράβων. Τέλος στὰ χρόνια μας αὐτοκίνητα καὶ σιδηρόδρομοι ἀχρῆστευσαν τοὺς δρόμους τῶν καραβανιῶν. Ἡ Μεσοποταμία ἔχασε σιγὰ σιγὰ τὰ πλούτη καὶ τὴ δύναμή της. Παραμελήθηκαν καὶ καταστράφηκαν τὰ ἀντιπλημμυρικὰ τῆς ἔργα καὶ οἱ ποταμοὶ πλημμυρίζουν τοὺς ἀγρούς, τώρα ποὺ δὲν ὑπάρχει πολλὴ βλάστηση. Ἰσχυροὶ ἄνεμοι σκεπάζουν μὲ ἄμμο ὅλο καὶ πιὸ πολὺ τὴ χώρα. Μὲ ἄμμο ποὺ σηκώνουν ἀπὸ τὴς γειτονικὲς ἐρήμους τῆς Ἀραβίας, τῆς Συρίας, τῆς Περσίας. Σήμερα οἱ κυριώτερες πόλεις τῆς Μεσοποταμίας εἶναι ἡ Βασσόρα, ἡ Βαγδάτη καὶ ἡ Μοσούλη. Ἡ τελευταία ἔχει πλούσιες πετρελαιοπηγές.

Ἡ Μεσοποταμία ἔχει ξεχωριστὸ κράτος, ὅπου οἱ Ἀγγλοὶ ἔχουν μεγάλη ἐπιρροή: Τὸ βασίλειο τοῦ Ἰράκ μὲ πρωτεύουσα τὴ Βαγδάτη.

7. Η ΠΕΡΣΙΑ (ΙΡΑΝ)

Ἀνατολικά ἀπὸ τὴν Ἀρμενία καὶ τὴ Μεσοποταμία ὑψώνεται ἓνα τεράστιο ὄροπέδιο, τὸ Ἰράν. Ἀρχίζει ἀπὸ τὸ Ἀραράτ καὶ φτάνει ὡς τὸν Περσικὸ κόλπο καὶ τὴν Ἀραβικὴ θάλασσα. Οἱ ἀρχαῖοι κάτοικοι τοῦ Ἰράν, οἱ Πέρσες, δὲν εἶναι ἀγνωστοὶ στοὺς Ἕλληνες. Κατέκτησαν τὴν πλούσια Μεσοποταμία, τὴν εὐτυχιμένη Ἀραβία, τὴν εὐφερὴ Μ. Ἀσία καὶ προσπάθησαν νὰ κυριεύσουν καὶ τὴν Ἑλλάδα, χωρὶς νὰ τὸ πετύχουν.

Τὸ Ἰράν εἶναι στὴν ἕκταση 15 φορές πῖο μεγάλο ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα. Γιατὶ λοιπὸν οἱ ἀρχαῖοι Πέρσες πήγαιναν νὰ καταχτήσουν ξένες χώρες; Καὶ γιὰ ἄλλους λόγους βέβαια, ἀλλὰ καὶ γιατί ἡ χώρα τους ἦταν φτωχή. Τὸ ἐσωτερικὸ τοῦ ὄροπεδίου τοῦ Ἰράν εἶναι ὀλόγυρα κατὰκλειστο ἀπὸ ὑψηλὰ ὄρη. Οὔτε τὰ νερά δὲ βρίσκουν διέξοδο νὰ περάσουν. Πολλές φορές κατακλύζουν τὸ ἐσωτερικὸ κι ὅταν ξηραίνεται ἡ γῆ, μένει πάνω σκόνη ἀλμυρή, ἀπὸ οὐσίες πού λυώνουν στὸ δρόμο τους τὰ νερά. Εἶναι λοιπὸν τὸ πῶς ἔρημος τὸ ἐσωτερικὸ, ἡ Περσικὴ ἔρημος.

Μεγάλη διαφορά παρουσιάζει ἡ θερμοκρασία τὴν ἡμέρα καὶ τὴ νύχτα, τὸ θέρος καὶ τὸ χειμῶνα μέσα στὴν Περσία. Τὴν ἡμέρα τοῦ καλοκαιριοῦ ἀνάβει ὅλος ὁ τόπος ἀπὸ τὴ ζέστη καὶ τὴ νύχτα μπορεῖ νὰ παγώσῃ τὸ νερό. Τὸ κλίμα εἶναι ἡπειρωτικὸ.

Στὶς πλαγιές τῶν βουνῶν καὶ στὰ πεδινά, πού δὲ σκεπάζονται μὲ ἄμμο, οἱ κάτοικοι παράγουν βαιμπάκι, μετάξι, δημητριακά, μήλα, ροδάκινα καὶ ἄλλα φρούτα. Στὴ χώρα αὐτὴ φτιάχνουν ἀκόμη τὰ περίφημα «περσικὰ χαλιά». Ὑπάρχουν ἐπίσης ἐκεῖ πολλές πετρελαιοπηγές.

Τὴ μεγαλύτερη περιοχὴ τοῦ Ἰράν τὴν κατέχει τὸ κράτος τῆς Περσίας μὲ πρωτεύουσα τὴν Τεχεράνη καὶ δευτέρη μεγάλη πόλη τὴν Ταυρίδα. Τὴν Περσία τὴν κυβερνᾷ ὁ βασιλιὰς (Σάχης) καὶ ἔχει πληθυσμὸ 15.000.000 κατοίκους. Ἐνα μικρὸ κράτος εἶναι στὰ ἀνατολικά μέρη τοῦ ὄροπεδίου: τὸ Ἀφγανιστάν μὲ πρωτεύουσα τὴν Καβούλη.

Οἱ χώρες τοῦ Ἰράν δὲν ἔχουν καλές συγκοινωνίες ἔχουν γίνεῖ καὶ ἐκεῖ αὐτοκινητόδρομοι, ἀλλὰ καὶ τὰ καραβάνια ἐξακολουθοῦν νὰ κάνουν μεταφορές.

8. Η ΥΠΕΡΚΑΥΚΑΣΙΑ

Τὸν Εὐξείνου Πόντου καὶ τὴ μεγάλη λίμνη τῆς Καυκασίας τὶς χωρίζει ὁ Καύκασος, ὄρος μὲ ὕψος 4000 μ. Ὁ Καύκασος χωρίζει ἀκόμη στὸ μέρος αὐτὸ τὴν Εὐρώπη ἀπὸ τὴν Ἀσία. Τὴ χώρα πρὸς τὰ νότια τοῦ Καυκάσου, ἀνάμεσα σ' αὐτόν, τὴν Ἀρμενία καὶ τὴν Περσία, τὴ λένε Ὑπερκαυκασία. Θὰ ἦταν μιὰ ἀσήμαντη ὀρεινὴ φτωχὴ χώρα, καὶ δὲ θάξιζε τὸν κόπο νὰ τὴν ἀναφέρωμε, ἂν σ' αὐτὴ δὲν ἦσαν πηγές πετρελαίου ἀπὸ τὶς πλουσιώτερες ὅλου τοῦ κόσμου. Δύο πόλεις, τὸ Βατούμ στὰ Α. παράλια τοῦ Εὐξείνου Πόντου καὶ τὸ Βακού στὰ παράλια τῆς Κασπίας, εἶναι πόλεις τοῦ πετρελαίου. Τὸ Βακού ἔχει 500.000 κατοίκους. Τὰ ἔργα τοῦ πετρελαίου μποροῦν νὰ κρατήσουν τόσο πληθυσμὸ στὴ μικρὴ αὐτὴ περιοχὴ. Οἱ μεγάλες ποσότητες πετρελαίου τοῦ Βακού μὲ μεγάλο ὑπόγειο ἀγωγὸ φτάνουν ὡς τὸ Βατούμ καὶ ἐκεῖ φορτώνονται σὲ πλοῖα γιὰ διάφορα μέρη τοῦ κόσμου.

Τὶς πλουσίες αὐτὲς περιοχὲς τῆς Ὑπερκαυκασίας τὶς κατέχει ἡ Σοβιετικὴ Ρωσία.

ΛΙΓΑ ΑΚΟΜΗ ΓΙΑ ΤΑ ΚΡΑΤΗ ΤΗΣ Δ. ΑΣΙΑΣ

Στὶς χώρες τῆς Δυτικῆς Ἀσίας οἱ περισσότεροι κάτοικοι ἔχουν γιὰ θρησκεία τους τὸ Μωαμεθανισμό. Λιγώτεροι εἶναι οἱ Ἑβραῖοι, οἱ Χριστιανοὶ καὶ οἱ ὀπαδοὶ ἄλλων θρησκειῶν.

Ἡ Τουρκικὴ δημοκρατία καὶ τὸ βασίλειο τῆς Περσίας εἶναι τὰ μόνα πραγματικὰ ἀνεξάρτητα κράτη. Τὰ κράτη τῆς Συρίας, τοῦ Λιβάνου, τοῦ

Ίρακ, τῆς Παλαιστίνης καὶ τῆς Ἀραβίας, τώρα μετὰ τὸν τελευταῖον πόλεμο, ἔγιναν ἀνεξάρτητα. Ὡς χθὲς ἐπέβλεπαν τὴν διοίκησίν τας οἱ Ἀγγλοὶ καὶ οἱ Γάλλοι. Καὶ ἀκόμα οἱ Ἀγγλοὶ ἔχουν μεγάλη ἐπιρροή. Οἱ κάτοικοι τῆς περισχῆς εἶναι καθυστερημένοι. Τὸν ὑπόγειο πλοῦτο τῶν χωρῶν τῆς Ἀραβικῆς χερσονήσου καὶ τοῦ Ἰράν καὶ ἰδίως τὰ πετρέλαια τὰ ἔχουν ἐξαγοράσει μεγάλες Ἀγγλικές καὶ Ἀμερικανικές Ἐταιρίες. Ἐχουν φτιάσει οἱ Ἐταιρίες αὐτὲς μεγάλες μηχανές καὶ ἐργοστάσια γιὰ νὰ ἀντλοῦν καὶ νὰ καθαρίζουν τὰ πετρέλαια Ἀκόμα καὶ μεγάλους ὑπόγειους ἀγωγούς, γιὰ νὰ πηγαίνει τὸ πετρέλαιο ἀπὸ τὶς πηγές ὡς τοὺς σταθμούς ἢ τὰ λιμάνια πού τὸ φορτῶνουν στὰ μεταφορικά μέσα. Οἱ συκοινωνίες μόνο στὰ παράλια εἶναι καλές. Στὸ ἐσωτερικὸ δὲν εἶναι ἀναπτυγμένες.

Σιδηροδρομικὴ γραμμὴ ἐνώνει τὴν Κωνσταντινούπολη μὲ τὴν Ἀγκυρα, τὴ Σμύρνη, τὴ Μοσούλη καὶ τὸν Περσικὸ κόλπο. Ἄλλη γραμμὴ ἐνώνει τὴ Μοσούλη μὲ τὸ Ἄδεν, περνώντας ἀπὸ τὶς σπουδαιότερες πόλεις τῆς Συρίας, τῆς Παλαιστίνης καὶ τῆς Ἀραβίας.

Μεγάλα λιμάνια τῆς Δ. Ἀσίας εἶναι ἡ Σμύρνη, ἡ Βηρυτός, ἡ Γιάφα καὶ τὸ Ἄδεν. Ἡ διώρυγα τοῦ Σουέζ εἶναι ἓνα ἀπὸ τὰ μεγάλα ἔργα τοῦ κόσμου καὶ ἐξυπηρετεῖ πολὺ τὴ θαλάσσια ἐπικοινωνία τῆς Εὐρώπης μὲ τὴν Ἀσία.

Τὴν ἐφτίασαν τὸ 1859. Ἔχει μῆκος 160 χλμ. πλάτος 100 μέτρα καὶ βάθος 10 μέτρα. Ἐνώνει τὴν Ἐρυθρὰ θάλασσα μὲ τὴ Μεσόγειο.

Οἱ ἀεροπορικὲς συκοινωνίες ἐξυπηρετοῦν ἐπίσης τὶς χώρες τῆς Δ. Ἀσίας. Μεγάλα ἀεροδρόμια ἔχουν ἡ Σμύρνη, ἡ Κύπρος, ἡ Δαμασκός, ἡ Μοσούλη καὶ ἡ Βασσόρα.

ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1. Πῶς μπορεῖτε νὰ ταξιδέψετε ἀπὸ τὸν τόπο σας στὴν Ἀγκυρα;
2. Ποιά προϊόντα ἐρχοῦνται ἀπὸ τὴν Τουρκία καὶ πουλιῶνται στὴν πατρίδα μας;
3. Ἀπὸ ποιά νησιά θὰ περάσετε γιὰ νὰ πάτε μὲ πλοῖο στὴ Λευκωσία;
4. Πῶς μπορεῖτε νὰ πάτε στοὺς Ἁγίους τόπους;
5. Σὲ ποιὲς ἀπὸ τὶς χώρες τῆς Δ. Ἀσίας εὐδοκίμει ἡ καφέα;
6. Μπορεῖς νὰ ταξιδέψης ἀτμοπλοικῶς ἀπὸ τὸν Πειραιᾶ γιὰ τὴ Μεσοποταμία; Ἄν ναι, ποιὲς θάλασσες θὰ περάσης καὶ πού θὰ ἀποβιβάσθης;
7. Ζέρεῖς ἂν ἔχουν καλὲς σχέσεις τὰ Ἀσιατικὰ Κράτη (Συρία, Ἀραβία, Ὑπεριορδανία, Ἰράκ) μὲ τὸ νέο κράτος τοῦ Ἰσραήλ;
8. Παλιότερα πολλὲς φορές πολέμησαν μεταξύ τους οἱ Ἕλληνες καὶ οἱ Τούρκοι. Ζέρεῖς ἂν ἔχουν σήμερα καλὲς σχέσεις μεταξύ τους;
9. Πῶς μπορεῖς νὰ ταξιδέψης στὸ Βατούμ; Ἀπὸ ποιὲς ἀρχαῖες Ἑλληνικὲς πόλεις θὰ περάσης κοντά, πρὶν φτάσης ἐκεῖ;
10. Ζέρετε μὲ ποῖον τρόπο βρῆκαν κ' ἔμαθαν νὰ καλλιεργοῦν μετὰξὶ στὴν Κωνσταντινούπολη;
11. Θυμηθῆτε ποιὲς πόλεις τῆς Ν. Ἀσίας καὶ τῆς Συρίας ἀπαντήσατε στὸ μάθημα τῆς Ἐκκλησιαστικῆς Ἱστορίας. Προσπαθήσατε νὰ τὶς βρῆτε στὸ χάρτη.

III. Η ΝΟΤΙΟΣ ΑΣΙΑ

Ἄν προσέξετε στὸ χάρτη σας, θὰ ἴδῃτε πρὸς Α. τοῦ Ἰράν καὶ πρὸς Ν. τῶν Ἰμαλαίων δύο μεγάλες χερσονήσους καὶ πρὸς τὰ Ν.Α. τῆς Ἀσίας πολλὰ νησιά μεγάλα καὶ μικρά. Στὸ δυτικὸ μέρος τῆς Ν. Ἀσίας εἶναι ἡ χερσόνησος τῶν Ἰνδιῶν, στὸ ἀνατολικὸ ἡ Ἰνδοκίνα καὶ πρὸς Ν. τῆς Ἰνδοκίνας ἡ Ἰνδονησία.

1. ΙΝΔΙΕΣ

"Όσοι από την Εύρώπη πηγαίνουν ατμοπλοϊκῶς στις Ἰνδίες, θὰ περάσουν τὴ διώρυγα τοῦ Σουέζ. Θὰ πλεύσουν στὴν Ἐρυθρὰ θάλασσα, ὕστερα τὴν Ἀραβικὴ καὶ θὰ ἀποβιβασθοῦν στὴ Βομβάη, στὰ δυτικὰ παράλια τῆς χερσονήσου. Οἱ Εὐρωπαῖοι, ἀπὸ τὴ στιγμὴ πού θὰμποῦν στὴν



Ἰθαγενεῖς τῶν Ἰνδιῶν ἀνεβαίνουν τὰ Ἰμαλαῖα μὲ τὰ γιάκ, τὰ φορτηγὰ ζῶα τοῦ τόπου των. Περνοῦν τὰ Ἰμαλαῖα καὶ πηγαίνουν στὸ Θιβέτ.

Ἐρυθρὰ θάλασσα κι ὅσο προχωροῦν πρὸς Ν. νιώθουν ὅτι βρίσκονται σὲ κλίμα ἀγνωστο σ' αὐτούς, πνίγονται ἀπὸ τὴ ζέστη καὶ τὴν ὑγρασία, κατακέφαλα τοὺς χτυποῦν τὶς μεσημβρινὲς ὥρες οἱ ἀκτίνες τοῦ ἡλίου, τόσο πού χάνεται ἡ σκιά τους, γιὰτὶ πέφτει μέσα στὰ πόδια τους."Όλα αὐτὰ τὰ

σημεία τους δείχνουν ότι άφησαν την Β. εύκρατο ζώνη και προχωρούν στη διακεκαυμένη.

Για τὰ βάσανα τοῦ ταξιδιοῦ καὶ τὴ ζέστη καὶ τὴν ὑγρασία τῶν Ἰνδιῶν ἀποζημιώνονται βλέποντας ἓνα ὑπέροχο θέαμα: Στὰ βόρεια μέρη τῶν Ἰνδιῶν βλέπουν τὶς πανύψηλες κορυφές τῶν Ἰμαλαίων, πάντα χιονισμένες καὶ κατάλευκες. Ἀτέλειωτος φαίνεται ὁ ὄρεινός αὐτὸς ὄγκος, ποῦ ἔχει μέτρος 160 χιλμ. Ἀπάτητες ἀπὸ ἀνθρώπους εἶναι τὸ Ἔβερεστ (9000 μ. ὕψος) καὶ ἄλλες κορυφές. Προσπάθησαν οἱ ἀνθρώποι νὰ τὶς πατήσουν, χωρὶς νὰ τὸ πετύχουν. Δὲ στάθηκαν σὰ μεγαλύτερο ἐμπόδιο στὸ δρόμο τους οἱ ἀπότομες ἀνηφοριές τους καὶ οἱ φοβερές χαράδρες τους, ἀλλὰ ἡ ἀραιώση τῆς ἀτμόσφαιρας. Στὶς ψηλές κορυφές ὁ ἀέρας εἶναι τόσο ἀραιός, ὥστε οἱ ἀνθρώποι δὲν μποροῦν ν' ἀναπνεύσουν.

Μεγάλοι ποταμοὶ κατεβαίνουν μέσα ἀπὸ χαράδρες καὶ σχηματίζουν καταρράκτες ἢ πηγάζουν μέσα ἀπὸ σπηλιές. Φέρνουν πολὺ χῶμα στὶς πεδιάδες τῶν Ἰνδιῶν καὶ τὶς κάνουν γονιμώτατες. Ἔτσι τὰ φυτὰ βρίσκουν καλὸ ἔδαφος. Τὰ βοηθαίει ἡ ζέστη καὶ ἡ ὑγρασία καὶ οἱ χειμερινές βροχές ποῦ στέλνουν οἱ ἄνεμοι (οἱ μουσῶνες) ἀπὸ τὸν Ἰνδικὸ ὠκεανὸ καὶ ἀναπτύσσονται πολὺ. Ἔχουν ὅλο τὸ χρόνο φύλλα, ἀνθίζουν καὶ καρπίζουν δύο καὶ τρεῖς φορές τὸ ἔτος.

Ἡ μεγάλη ἀνάπτυξη τῶν φυτῶν εἶναι εὐχὴ καὶ κατάρα γιὰ τοὺς ἰθαγενεῖς: Εὐχὴ γιὰτὶ ἔχουν πλοῦσια ἀπόδοση ἀπὸ τὴ γῆ. Κατάρτα, γιὰτὶ σὲ ὠρισμένες περιοχὲς ὑπάρχουν πάντα σαπισμένα φυτὰ, ποῦ κάνουν ἀνθυγινὸ τὸ κλίμα, ὑπάρχουν ἔλη, ὅπου ἀναπτύσσονται φοβερὰ ἔντομα.

Ἐκτάσεις ὀλόκληρες ἐκεῖ δὲν τὶς ἔχουν ξεκαθαρίσει οἱ ἀνθρώποι. Εἶναι γεμάτες ἀπὸ ἄγρια θηρία (τίγρεις, λιοντάρια, πάνθηρες κ.ἄ.).

Οἱ κάτοικοι τῶν ὑψηλοτέρων περιοχῶν, ἐκεῖνοι ποῦ κατοικοῦν στοὺς πρόποδες καὶ τὶς χαμηλότερες ὄροσειρές τῶν Ἰμαλαίων ζοῦν σὲ ὑγιεινότερο κλίμα.

Ἐπὶ τῶν ἐκεί μετὰ δάση ἀπὸ διάφορα δένδρα. Τὸ πράσινό τους χρῶμα εἶναι μιὰ χτυπητὴ ἀντίθεση μὲ τὶς ὀλόλευκες πανύψηλες κορυφές.

Ὁ Ἰνδὸς, ὁ Γάγγης, ὁ Βραμαπούτρας εἶναι οἱ μεγαλύτεροι ποταμοὶ τῶν Ἰνδιῶν ὁ πρῶτος χύνεται στὴν Ἀραβικὴ θάλασσα, οἱ ἄλλοι δύο στὸν κόλπο τῆς Βεγγάλης. Μεγάλαις κοιλάδες εἶναι στὸ μήκος τῶν ποταμῶν αὐτῶν. Οἱ ποταμοὶ εἶναι πλωτοὶ κ' ἔτσι ἀποτελοῦν φυσικὸ δρόμο ἀπὸ τὴ θάλασσα ὡς τὸ ἐσωτερικὸ τῶν Ἰνδιῶν.

Λατρεύουν τοὺς ποταμοὺς οἱ Ἰνδοὶ γιὰ τὴν εὐτυχία ποῦ χαρίζουν στὴ χώρα τους. Καὶ ἀπὸ ὅλους πρὸ πολὺ τὸ Γάγγη. Ὁρκίζονται στὰ νερά του. Τὸν θεωροῦν ἱερὸ ποταμὸ. Σ' αὐτὸν κάνουν τὴν προσευχὴ τους. Κάινε τοὺς νεκροὺς τους καὶ στὸν ἱερὸ τους Γάγγη σκορπίζουν τὴ στάχτη τους.

Ἄφθονα εἶναι τὰ προϊόντα τῶν Ἰνδιῶν :

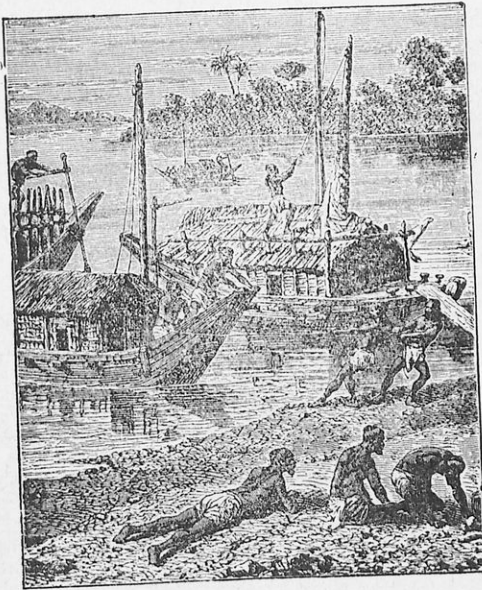
Ρύζι, δημητριακὰ, βαμπάκι, κανάβι, σαΐι, ζαχαροκάλαμο, καουτσούκ, μπαχαρικὰ (κανέλλα, γαρύφαλα, μοσχοκάρυδα), περίφημα πλεκτὰ καὶ ὑφαντὰ καὶ ὀρυκτὰ (σίδηρο, χαλκός, πετρέλαιο, γαιάνθρακες).

Τὴν ἀρχαία ἐποχὴ δὲν ἦταν γνωστὲς οἱ Ἰνδιές στοὺς Ἕλληνας καὶ στοὺς Ρωμαίους.

Μόνον ὁ Μ. Ἀλέξανδρος προσπάθησε νὰ φτάσει ὡς ἐκεῖ. Μὰ ὅταν πέρασε τὸν Ἰνδὸ ποταμὸ, ἡ μεγάλη Ἰνδικὴ ἔρημος τοῦ ἔκλεισε τὸ δρόμο καὶ γύρισε. Ἐκεῖνα τὰ χρόνια μόνον οἱ Φοίνικες (καὶ οἱ Ἀραβες ἀργότερα) εἶχαν ἐπικοινωνία μὲ τὶς Ἰνδιές.

Και την παλιά εποχή και τώρα οι Ίνδιες είναι χώρα πολυάνθρωπη. Ο πληθυσμός των φτάνει τὰ 380.000.000 κατοίκους. Μεγάλες πόλεις έχουν γίνει τούς δύο τελευταίους αιώνες. Κατὰ πόλεις ὁ πληθυσμός είναι αὐτός :

Βομβάη μὲ 1.500.000 κατοίκους.
 Καλκούτα μὲ 2.100.000 κατοίκους.
 Μαδράς μὲ 700.000 κατοίκους.
 Δελχί μὲ 500.000 κατοίκους.
 Λαχώρη μὲ 450.000 κατοίκους.
 Χαϊδεραβάδη μὲ 400.000 κατοίκους.
 Πολλές είναι οἱ πόλεις μὲ 80—200 χιλιάδες κατοίκους.



Οἱ Ίνδοι προσεύχονται στὶς ὄχθες τοῦ Γάγγη.

Μερικὲς ἀπὸ τὶς πόλεις αὐτὲς (π.χ. ἡ Καλκούτα) μοιάζουν Εὐρωπαϊκὲς μεγαλουπόλεις. Τὶς ἔχτισαν καὶ τὶς ἀνέπτυξαν οἱ Ἕλληνες. Πολλοὺς αἰῶνες οἱ Ίνδιες ἦταν Βρεττανικὴ ἀποικία. Οἱ Ἕλληνες ἐπαιρναν τὰ προϊόντα τῶν Ίνδιῶν, ἔφτιαναν ἐργοστάσια καὶ ἔργα κοινῆς ὠφελείας, πουλοῦσαν ἐκεῖ δικά τους βιομηχανικὰ προϊόντα. Δὲν μπόρεσαν ὅμως οἱ Ίνδοι νὰ ὠφεληθοῦν πολὺ ἀπὸ αὐτὰ τὰ ἐκπολιτιστικὰ ἔργα. Ἄρκοῦσε μιὰ καλοκαιρινὴ ξηρασία νὰ καταστρέψῃ τὶς φυτεῖες τους γιὰ νὰ πεθάνουν χιλιάδες ἰθαγενεῖς ἀπὸ τὴν πείνα. Πολλοὺς ἀγῶνες ἔκαναν οἱ Ίνδοι γιὰ νὰ

ἐκλέγουν αὐτοὶ τὴν κυβέρνησή τους. Κ' ἐνῶ πρὶν ἀπὸ λίγα χρόνια τοὺς κυβερνοῦσε Ἄγγλος ἀντιβασιλεύς, τελευταῖα (τὸ 1948) ἡ Ἀγγλία δέχτηκε ὅ,τι ζητοῦσε ὁ Ἰνδικὸς λαός. Σήμερα οἱ Ἰνδοὶ ἐκλέγουν μόνοι τους τὴν κυβέρνησή τους. Τὸ κράτος τους, ἡ Ἰνδικὴ Ἐνωσις, ἔχει πρωτεύουσα τὸ Δελχὶ καὶ εἶναι μία ἀπὸ τὶς χώρες τῆς Βρεττανικῆς Κοινοπολιτείας. Θρησκείες τῶν Ἰνδῶν εἶναι ὁ Βραχμανισμὸς, ὁ Βουδισμὸς καὶ διάφορες ἄλλες· στὶς Δ. Ἰνδίες ἔχει ὀπαδοὺς καὶ ὁ Μωαμεθανισμὸς.

Οἱ συγκοινωνίες στὶς Ἰνδίες εἶναι ἀρκετὰ ἀνεπτυγμένες.

Τὰ μεγαλύτερα λιμάνια εἶναι ἡ Βομβάη καὶ ἡ Καλκούτα. Τὰ πλοῖα ἀνεβαίνουν τοὺς ποταμοὺς καὶ φτάνουν ὡς τὸ ἐσωτερικὸ τῆς χώρας.

Σιδηροδρομικὲς γραμμὲς ἐνώνουν τὶς μεγαλύτερες πόλεις. Σπουδαιότερες εἶναι τῆς Βομβάης-Καλκούτας καὶ τῆς Καλκούτας-Λαχώρας-Καπούλης.

Μεγάλοι αὐτοκινητόδρομοι ἐξυπηρετοῦν τὴν ἐπικοινωνία καὶ τὴ μεταφορὰ τῶν προϊόντων των. Ἀγγλικὲς ἀεροπορικὲς ἐταιρίαι ἔχουν ὀργανώσει ἀεροπορικὰ δρομολόγια μεταξὺ Εὐρώπης καὶ Ἰνδιῶν.

Γειτονικὰ μὲ τὴν Ἰνδικὴ Ἐνωσις εἶναι μερικὰ κράτη, κτήσεις καὶ αὐτὰ τῆς Μεγάλης Βρετανίας.

Νὰ τὰ κυριώτερα:

α) Τὸ **Παυστάν**, πρὸς τὰ δυτικά, μὲ πληθυσμὸ 75.000.000 καὶ πρωτεύουσα τὸ Καράτσι.

β) Ἡ **Βιρμανία**, πρὸς τὰ ἀνατολικά, μὲ πληθυσμὸ 15.000.000 καὶ πρωτεύουσα τὴ Ραγκούν.

Η ΚΕ·Υ·ΛΑΝΗ

Ἀπέναντι στὸ νοτιώτερο ἄκρο τῆς χερσονήσου τῶν Ἰνδιῶν εἶναι ἡ Κεϋλάνη, νησὶ ἴσο στὴν ἑκτασι μὲ τὴ μισὴ Ἑλλάδα, μὲ 6.000.000 κατοίκους. Εἶναι 5 μίρες πρὸς Β. τοῦ Ἰσημεριοῦ. Παλιότερα εἶχε πολλὰ παρθένα δάση γεμάτα ἄγρια θηρία. Ὅσο περνοῦν τὰ χρόνια ξεκαθαρίζεται καὶ ἡ γῆ καλλιεργεῖται. Παράγει πολὺν καφέ, τσάϊ, κανέλλα καὶ πολλὰ ἄλλα προϊόντα. Ὅπως γύρω στὰ Δωδεκάνησα πολλοὶ δύτες ἐργάζονται καὶ βγάζουν ἀπὸ τὸ βυθὸ τῆς θάλασσας σφουγγάρια, ἔτσι ἀπὸ ἓνα ὕψαλο κοντὰ στὴν Κεϋλάνη, πολλοὶ δύτες βγάζουν μαργαριτάρια. Γιὰ τοῦτο τὴ λένε «νησὶ τῶν μαργαριταριῶν».

Εἶναι κτήσις τῆς Ἀγγλίας.

Πρωτεύουσα τῆς Κεϋλάνης εἶναι ἡ πόλις Κολόμπο, μὲ 250.000 κατοίκους.

2. Η ΙΝΔΟΚΙΝΑ

Ἰνδοκίνα λέγεται ἡ ἀνατολικὴ χερσονήσος τῆς νοτίου Ἀσίας. Στὶς Ἰνδίες ἡ θάλασσα δὲν εἰσχωρεῖ σὲ πολλὰ μέρη βαθιὰ μέσα στὴν ξηρά. Ἀντίθετα ἡ Ἰνδοκίνα ἔχει μεγαλύτερο θαλάσσιο διαμελισμὸ.

Στὸ νοτιώτερο ἄκρο τῆς Ἰνδοκίνας (τῆς Μαλαϊκῆς χερσονήσου, ὅπως λέγεται τὸ νότιο μέρος) εἶναι ἡ πόλις Σιγκαπούρη. Δὲν εἶναι σὰν τὶς συνηθισμένες πόλεις. Οἱ Ἀγγλοὶ ποὺ τὴν κατέχουν, τὴν ἔχουν κάμει ἀληθινὸ φρούριο. Ἀνάμεσα στὴ Ν. ἄκρη τῆς χερσονήσου καὶ τὸ μεγάλο νησὶ τῆς Σουμάτρας σχηματίζεται στενὸς πορθμὸς. Ἐκεῖ περνοῦν ὅλα τὰ πλοῖα γιὰ νὰ πᾶνε ἀπὸ τὸν Ἰνδικὸ στὸν Εἰρηνικὸ Ὑκεανό. Ἡ Σιγκαπούρη εἶναι

ή πύλη στη δίοδο αυτή, όπως είναι το Σουέζ στην είσοδο και το "Αδεν στην έξοδο της Έρυθρας θάλασσας.

Η περισσότερη επιφάνεια της Ίνδοκίνας έχει χαμηλά όρη και μεγάλες πεδιάδες και κοιλάδες. Μεγάλοι ποταμοί, που κατεβαίνουν από το όροπέδιο του Θιβέτ, ποτίζουν αυτές τις πεδιάδες. Τα κυριότερα προϊόντα της είναι ρύζι, βαμπάκι, τσάι, καφές, κασσίτερος, τσίγκος, σίδηρο κ.ά.

Η Ίνδοκίνα μοιάζει με τις Ίνδιες στο κλίμα, τη βλάστηση και στα ζώα. Είναι εύφορη χώρα. Έχει πολλά παρθένα δάση με ζώα μεγάλα και μικρά των θερμών χωρών. Είναι όμως αραιότερα κατοικημένα από τις Ίνδιες. Έχει έκταση 1 1/2 εκατομμύρια τετραγ. χιλιόμετρα και 25.000.000 κατοίκους.

Ενώ οι περισσότεροι Ίνδοι είναι λευκοί, οι κάτοικοι της Ίνδοκίνας είναι μογγολικής φυλής και στα νότια Μαλαίοι. Οι Ίνδοι είναι περισσότερο πολιτισμένοι, ενώ στην Ίνδοκίνα βρίσκει κανείς ακόμα και μισοάγριες φυλές. Ο Βουδισμός και ο Βραχμανισμός είναι οι θρησκείες των κατοίκων.

Από τα έδαφη της Ίνδοκίνας ή Μαλαϊκή χερσόνησος με τη Σιγκαπούρη είναι κτήση Άγγλική. Ολόκληρη την ανατολική πλευρά την κατέχει η Γαλλία. Λέγεται « Ένωση των κρατών της Ίνδοκίνας » και οι σπουδαιότερες πόλεις της είναι η Σαϊγκόν και η Χανόη. Η άλλη έκταση (300.000 τ. χλμ.) αποτελεί το βασίλειο της Ταϊλάνδης (ή του Σιάμ) με πρωτεύουσα τη Βαγκόγκ.

Ο λαός της Γαλλικής Ίνδοκίνας κάνει τα τελευταία χρόνια προσπάθειες να μη άνομιγνύονται οι Γάλλοι στη διοίκηση της χώρας.

3. Η ΙΝΔΟΝΗΣΙΑ

Πολλά νησιά μεγάλα και μικρά, πάνω από χίλια, βρίσκονται στα ΝΑ. της Άσίας.

Αρχίζουν από τα Ν. και ΝΑ. της Ίνδοκίνας και φτάνουν ως την Αυστραλία και έχουν όλα μαζί το όνομα Ίνδονησία ή Πολυνησία.

Τα πιο πολλά είναι ήφαιστειογενή. Είναι ίσως άπομεινάρια μεγάλου μέρους ξηράς ανάμεσα στην Ίνδονησία και την Αυστραλία, που εξαφανίστηκε στη θάλασσα.

Η Ίνδονησία, όπως μπορείτε να δείτε στο χάρτη σας, είναι πάνω στον Ίσημερινό, στην καρδιά της διακεκαυμένης ζώνης. Δέ θα ευχαριστηθήτε αν ποτέ ταξιδέψετε εκεί. Έχουν τροπικό κλίμα. Ζέστη ανυπόφορη, πολύ συχνές βροχές, μεγάλη υγρασία. Για τούτο λίγοι Ευρωπαίοι κατοικούν σ' αυτά: προτιμούν τα ψηλότερα και υγιεινότερα μέρη των νησιών. Οι ίθαγενείς, οι Μαλαίοι, υποφέρουν από τα έντομα, από τα φίδια και τα άγρια θηρία. Όλα αυτά είναι άφθονα στις έλώδεις έκτασεις τους και στα παρθένα δάση των νησιών.

Θά ρωτήσετε: τί θέλουν εκεί οι Ευρωπαίοι; Είναι πλούσια τα νησιά αυτά του Ειρηνικού και όπου οι ίθαγενείς δεν μπορούν μόνοι τους να πάρουν από τη γη τους θησαυρούς της, πάντα πηγαίνουν εκεί άνθρωποι από άλλες χώρες και ήπειρους και επιδιώκουν να τους πάρουν. Είναι τόσο πλούσια, ώστε ή Άβα, ένα από τα νησιά αυτά, ίσο με την Ελλάδα στην έκταση, έχει 47 εκατομμύρια κατοίκους, δηλ. έξαπλάσιο πληθυσμό από τη χώρα μας.

Τα προϊόντα των νησιών είναι πολλά. Νά τα κυριότερα: Φυτά που μόνα τους φυτρώνουν, χωρίς περιποίηση από τον άνθρωπο, δίνουν μοσχο-

κάρυδα, κανέλλα, γαρύφαλα, βανίλλια, καουτσούκ και διάφορα είδη ρετινιοῦ. Πολύτιμα ξύλα, σὰν τὸν ἔβενο, δίνουν τὰ δένδρα τῶν παρθένων δασῶν. Χουρμαδιές, μπαναιές, ἀρτόδεन्द्रα, φοινικοκαρυδιές κι ἄλλα φυτὰ τρέφουν μισοάγριους ἰθαγενεῖς χωρὶς νὰ καλλιεργοῦν τὴ γῆ. Καὶ ἡ καλλιεργημένη γῆ δίνει ἀκόμη πλουσιώτερα προϊόντα δύο ἢ καὶ περισσότερες φορές τὸ χρόνο (γιατὶ ἐκεῖ χειμῶνας δὲν ὑπάρχει): καπνὰ, ζαχαροκάλαμα, καφέ, τσαΐ, ρύζι πολὺ καὶ ἐκλεκτό, καουτσούκ κ.ά.

Τὰ νησιά τῆς Πολυνησίας μποροῦμε νὰ τὰ χωρίσωμε σὲ 3 συμπλέγματα (ὁμάδες):

1. **Νησιά τῆς Σούνδης.** Μεγαλύτερα εἶναι ἡ Ἰάβα, ἡ Σουμάτρα, ἡ Βόρνεο καὶ ἡ Κελέβη.

2. **Νησιά τῶν Μολούκων.**

3. **Νησιά τῶν Φιλιππίνων.**

Ἄπ' αὐτὰ οἱ Φιλιππίνες εἶναι κτῆση τῶν Η.Π. τῆς Ἀμερικῆς μὲ μεγαλύτερη πόλη τὴ Μανίλλα.

Ἐνα μέρος τῆς Βόρνεο εἶναι κτῆση τῆς Ἀγγλίας.

Ἄλλα τὰ ἄλλα νησιά εἶναι κτῆσεις τῆς Ὀλλανδίας καὶ λέγονται καὶ Ὀλλανδικῆς Ἰνδίας.

Στὶς Ὀλλανδικῆς Ἰνδίας δὲν ἐπικρατεῖ εἰρήνη καὶ ἡσυχία τὸν τελευταῖο καιρό: Ἀποικοὶ καὶ ἰθαγενεῖς θέλουν νὰ κυβερνοῦν μόνοι τὰ νησιά τους. Δὲν τὸ δέχεται ἡ Ὀλλανδικὴ κυβέρνησις καὶ γίνονται ἐπαναστάσεις καὶ συγκρούσεις. Αὐτὸ τὸ πράγμα ἀνάγκασε τὸν Ο.Η.Ε. νὰ συστήσῃ στὴν Ὀλλανδικὴν κυβέρνησις νὰ παραχωρήσῃ ἐλευθερίες στὸ λαὸ τῆς Ἰνδονησίας. Μόλις στὸ τέλος τοῦ 1949 τὰ νησιά ἔγιναν ἀνεξάρτητα.

ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1. Πάντα στὶς Ἰνδίας νότιοι ἄνεμοι φέρνουν τὶς βροχές. Ἐξηγήστε τὸ αὐτό.
2. Γιατὶ οἱ Ἰνδίες ἔχουν τὶς συγκοινωνίες πρὸς πολὺ ἀναπτυγμένες ἀπὸ τὴν Περσία;
3. Γράψτε πῶς μπορεῖ κανεὶς νὰ ταξιδέψῃ ἀπὸ τὸν Πειραιᾶ στὴν Καλκούτα;
4. Ποιῆς θάλασσης περνοῦν τὰ γαλλικὰ ἀτμόπλοια γιὰ νὰ πᾶνε στὴ Σαϊγκὼν ἀπὸ τὴ Μεσόγειο;
5. Ποιους ὤκεανους περνοῦν τὰ ἀμερικανικὰ πλοῖα γιὰ νὰ πᾶνε στὰ νησιά τῶν Φιλιππίνων; (Ἡ ὑδρόγειος σφαῖρα μπορεῖ νὰ σᾶς βοηθήσῃ).
6. Πῶς πήγαιναν πλοῖα ἀπὸ τὴν Εὐρώπη στὴ νότια Ἀσία πρὶν κατασκευάσουν τὴν διώρυγα τοῦ Σουέζ; (Κοί πάλι ἡ ὑδρόγειος σφαῖρα θὰ σᾶς βοηθήσῃ).

4. ΚΙΝΑ

Ἴσως ἔχετε ἀκούσει ὅτι οἱ Κινέζοι εἶναι παράξενοι ἄνθρωποι. Εἶναι κίτρινο τὸ δέρμα τοῦ σώματός των, ἐξέχουν τὰ μῆλα στὰ μάγουλά τους, ἔχουν μικρὸ ἀνάστημα. Ἴσως ἀκόμη ἔχετε διαβάσει πῶς ἔχουν παράξενες συνήθειες. Ὅτι φοροῦν στενὰ ξύλινα ὑποδήματα γιὰ νὰ μένουν τὰ πόδια τους μικρά, ὅτι ὅλοι οἱ ἄντρες ἀφήνουν τὰ μαλλιά τους καὶ τὰ πλέκουν κοτσίδες.

Ἄν πάη κανεὶς στὴ χώρα τους θὰ βεβαιωθῇ ὅτι εἶναι σωστὰ τὰ πρῶτα, γιατί οἱ Κινέζοι ἀνήκουν στὴν Κίτρινη ἢ τὴ Μογγολικὴ φυλὴ. Θὰ νομίση ψέματα τὰ δεύτερα, γιατί παλιότερα οἱ Κινέζοι εἶχαν τὶς παράξενες αὐτὲς συνήθειες, μὰ τώρα τὶς πρὸς πολλὰς τὶς ἀφῆσαν.

Μακριὰ ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα εἶναι ἡ Κίνα καὶ πολλοὶ τὴ νομίζουν γιὰ χώρα μικρὴ κι ἀσήμαντη. Κάνουν μεγάλο λάθος. Ἡ Κίνα ἀπλώνεται σ' ὅλοκληρη

την Κεντρική Ἀσία, ἔχει ἕκταση μεγαλύτερη ἀπ' ὅλη τὴν Εὐρώπη (11 ἑκατομ. τετρ. χιλίομ.) καὶ 450 ἑκατομμύρια κατοίκους. Πανύψηλα ὄρη, ὅπως τὰ Ἰμαλάια, ὁ Ἰνδοκοῦχος, τὰ Ἀλτάια καὶ ἄλλα κλείνουν τὰ νότια, τὰ δυτικά καὶ τὰ βόρεια σύνορα τῆς Κίνας. Τὸ μεγάλο ὄροσπέδιο τοῦ Θιβέτ καὶ ἡ κοιλάδα τοῦ Α. Τουρκεστάν εἶναι στὰ Δ. τῆς χώρας, καὶ ὁ τόπος ὅλο χαμηλώνει πρὸς Α. πρὸς τὸν Εἰρηνικὸ Ὑκεανό. Ὁ ἄμμος τῆς ἐρήμου Γόβης σκεπάζει μεγάλες ἐκτάσεις πρὸς τὰ βόρεια, ἐνῶ στὰ ἀνατολικά εἶναι μεγάλες εὐφορες πεδιάδες.

Δύο μεγάλοι ποταμοί, ὁ Γιὰγκ Τσέ-Κιάγκ, (Κυανοῦς ποταμός) καὶ ὁ



Χάρτης Ν. Ἀσίας : Κίνας καὶ Ἰαπωνίας.

Χοάγκ (Κίτρινος ποταμός) πηγάζουν ἀπὸ τὰ βῆθη τῆς Κίνας. Ποτίζουν τὴν πεδιάδα τῆς καὶ χύνονται στὴς θάλασσες τοῦ Εἰρηνικοῦ Ὑκεανοῦ. Εἶναι μεγάλοι πλωτοὶ ποταμοὶ ποὺ ἐνώνουν τὸ ἐσωτερικὸ τῆς χώρας τῶν Κινέζων μετὰ τὴ θάλασσα. Ἰδίως στὴς ὄχθες τοῦ Κυανοῦ ποταμοῦ εἶναι χτισμένες πολλές πόλεις: Σαγκάη, Ναγκίν, Χανκέου κ.ά. Δὲν ἀπαντοῦμε πόλεις καὶ στὴς ὄχθες τοῦ Κίτρινου ποταμοῦ. Αὐτὸς συχνὰ πλημμυρίζει τὴ χώρα καὶ κάνει καταστροφές. Πολλὲς χιλιάδες ἐργάτες δουλεύουν κάθε χρόνο καὶ χτίζουν προχώματα, γιὰ νὰ μὴ βγαίνουν τὰ νερὰ αὐτοῦ τοῦ ποταμοῦ ἔξω ἀπὸ τὴν κοίτη του.

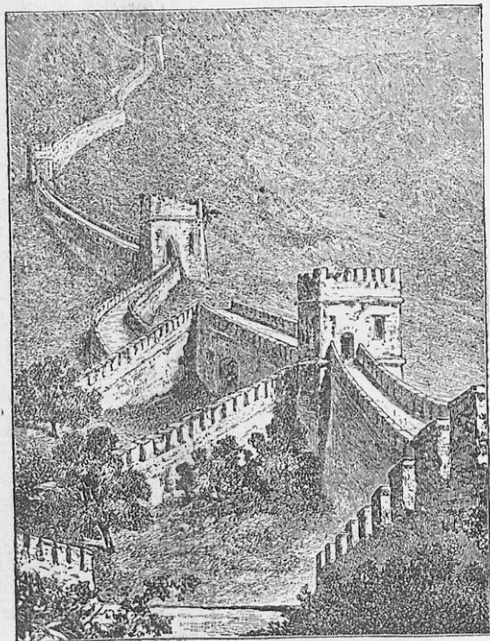
Οἱ ὄρεινές περιοχὲς τῆς κινεζικῆς χώρας εἶναι ἀραῖα κατοικημένες.

Κ. Κωνσταντίνου, Γεωγραφία Β'

3



Ἀντίθετα οἱ χαμηλές, οἱ πεδινές περιοχές πού εἶναι εὐφορες, αὐτές ἔχουν τόν πολὺ πληθυσμὸ τῆς Κίνας. Ἑκατομμύρια Κινέζοι τὶς κατοικοῦν. Τόσο πυκνά κατοικημένες εἶναι οἱ ἀνατολικές περιοχές, ὥστε γίνεται τοῦτο τὸ παράξενο: Χιλιάδες Κινέζοι δὲν ἔχουν σπίτια στὴν ξηρά. Ζοῦνε σὲ κινητὰ σπίτια (μασοῦνες σκεπασμένες) μέσα στοὺς μεγάλους ποταμούς (κοντὰ στὶς ὄχθες τους)! Πῶς τρέφεται τόσος πληθυσμὸς, 480 ἑκατομμύρια ψυχές; Ἔχετε ὑπ' ὄψει πρῶτο ὅτι ἡ μεγάλη μάζα τῶν Κινέζων ζῆ πολὺ φτωχά. Ὅπως οἱ φτωχοὶ ἀγρότες στὴν Ἑλλάδα πολλές φορές τρώνε ξερὸ ψωμί ἀπὸ ἀραβόσιτο, ἔτσι οἱ φτωχοὶ Κινέζοι (ὅπως καὶ οἱ ἰθαγενεῖς στὶς Ἰνδίες καὶ στὴν



Τὸ μεγάλο Σινικὸ τεῖχος.

Ἰνδοκίνα) περνοῦν τὴν ἡμέρα τους τρώγοντας λίγο ρύζι. Δεύτερο ἡ Κίνα εἶναι πολὺ πλούσια περιοχή. Στὰ Β. μέρη παράγει δημητριακὰ καὶ σόγια. Ἡ Ν. Κίνα παράγει πολὺ ρύζι, βαμπάκι, τσαΐ, ζαχαροκάλαμο, ἀραβόσιτο, μετὰξι κ.ἄ. Τὸ Θιβέτ παράγει κτηνοτροφικὰ προϊόντα, διάφορα μέταλλα. Παράγονται ἀκόμη πολλὰ βιομηχανικὰ προϊόντα (υφάσματα, πλεκτά, μεταλλουργικά, πορσελάνες κ.ἄ.). Ἰδιαίτερα οἱ πορσελάνες τῆς Κίνας εἶναι ἀπὸ παλιὰ χρόνια γνωστὲς σ' ὅλο τὸν κόσμον (κινέζικα βάζα, πιάτα, φλιτζάνια κλπ.).

Ὁ πλοῦτος τῆς Κίνας ἔδωσε τὴ δυνατότητα στὴ χώρα ἀπὸ πολὺ πα-

λιά χρόνια να προσδεύση και αναπτύξη δικό της πολιτισμό. Πριν από 3.000 χρόνια η Κίνα ήταν κράτος ισχυρό. Από τα νότια έκλειναν το δρόμο στους εχθρούς της τα Ίμαλαία. Και στα βόρεια είχαν χτίσει το περίφημο Σινικό τείχος. Ένα τείχος 2.300 χλμ. μακρύ, 6 μέτρα πάχος και 9—15 μ. ψηλό με πύργους και με πολεμίστρες δεν άφηνε τους εχθρούς του Βορρά να κάμουν επιδρομές. Και δεν ήταν αυτό το μόνο μεγάλο έργο. Η αυτοκρατορική διώρυγα που σώζεται και σήμερα ένωνε τόν Κίτρινο και τόν Κυανό ποταμό, πότιζε τους άγρους και περνούσαν πλοίαρια σ' αυτή. Πολλές έφευρέσεις είχαν κάμει παλιά οί κάτοικοι τής Κίνας (μπαρούτι κ.ά.). Οί παπάδες τών Κινέζων δεν ήταν μόνον λειτουργοί τής θρησκείας τού Βούδα, τού Βράχμα και τού Κομφουκίου, που σήμερα ακόμα πιστεύουν οί Κινέζοι: Ήταν οί σοφοί τής εποχής εκείνης που ήξεραν να διαβάζουν και να γράφουν τή δύσκολη κινεζική γλώσσα. Ο λαός δέ μάθαινε γράμματα. Και πώς να μορφωθούν οί Κινέζοι, άφου ως χθές ακόμα δεν είχε γράμματα ή γραφή τους αλλά περιέργα σημάδια και εικόνες για κάθε λέξη;

Ο πλούτος τής Κίνας είναι πολύ μεγάλος, ώστε τόν ζήλησαν οί Ευρωπαίοι, όταν άκουσαν να διηγῆται γι' αυτόν άπίστευτα πράγματα ό μεγάλος ταξιδιώτης Μάρκο Πόλο. Ευρωπαίοι έμποροι έτρεξαν εκεί. Με τόν καιρό τούς άκολουθήσε στρατός τών Γάλλων, τών Άγγλων, τών Άμερικανών, κατέλαβε τς παράλιες περιοχές και χτίστηκαν οί ζώνες τών ξένων στίς διάφορες πόλεις. Αργότερα ή Άγγλία, ή Γαλλία, ή Άμερική, ή Ρωσία και ή Ίαπωνία άρχισαν να μαλώνουν μεταξύ τους για να μοιράσουν τήν Κίνα. Πολύ ύπόφεραν έξ αίτίας των οί Κινέζοι και ιδίως τά 12 τελευταία χρόνια. Τό 1937 ή Ίαπωνία κατέλαβε πολλές παράλιες περιοχές τής Κίνας. 8 χρόνια ένωμένοι οί Κινέζοι πολέμησαν για τήν έλευθερία τους έναντίον τών Ίαπώνων και τούς έδιωξαν. Και ύστερα από τόν πόλεμο με τούς Ίάπωνες, μεγάλος εμφύλιος πόλεμος άρχισε στήν Κίνα και ακόμα συνεχίζεται. Περιττό λοιπόν να σās είπούμε, ότι οί πόλεμοι αυτοί έχουν φέρει μεγάλες καταστροφές στήν Κίνα.

Παλιά πρωτεύουσα τής Κίνας ήταν τó Πεκίνο. Αργότερα έγινε πρωτεύουσα τής Κινεζικής Δημοκρατίας τó Ναγκίν. Τώρα που επικράτησε ή μιά μερίδα τών Κινέζων και ώνομάσθηκε ή Κίνα Λαϊκή Δημοκρατία, έγινε πρωτεύουσα πάλι τó Πεκίνο. Έχει 4.500.000 κατοίκους.

Άλλες μεγάλες πόλεις τής Κίνας είναι: ή Σαγγάη, τó Ναγκίν, τó Γιέν—Τσιν και ή Καντώνα. Στα Α. τής Κίνας είναι ή χερσόνησος Κορέα, στήν έκταση 2 φορές μεγαλύτερη από τήν Έλλάδα. Στή μισή Κορέα σήμερα είναι στρατεύματα Άμερικανών, στήν άλλη μισή έχει μεγάλη έπιρροή ή Ρωσία. Σιδηροδρομική γραμμή ένώνει τήν Κορέα και όλες τς πόλεις τής ανατολικής Κίνας και τήν Ίνδοκίνα. Αυτόκινητόδρομος ένώνει επίσης τήν Κίνα με τς Άνατολικές Βρετανικές Ίνδιες (τή Βιρμανία).

Νησιά δεν είναι πολλά στα παράλια τής Κίνας. Η Χαϊνάν στα νότια και ή Φορμόζα στα άνατολικά είναι τά πιο μεγάλα.

ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1. Γιατί σε κάποιον που δύσκολα μάς έννοεί τού λέμε «Πρόσεξε, δέ σου μιλώ κινέζικα».
2. Έχεις ιδῆ στή χώρα μας κινέζικα προϊόντα;
3. Σύγκρινε τήν Κίνα με τήν Έλλάδα στήν έκταση και στόν πληθυσμό για να πάρης μιά ιδέα πώςες φορές είναι μεγαλύτερη.
4. Ποιό είναι τó νοτιώτερο και ποιό τó βορειότερο λιμάνι τής Κίνας;
5. Γράψε για διάφορες συνήθειες τών Κινέζων, αν άκουσες να διηγῆται κανείς ή διάβασες σχετικά σε βιβλία.

5. ΙΑΠΩΝΙΑ

«Χώρα του Ἀνατέλλοντος Ἠλίου, ἡ Χώρα τῶν Χρυσανθέμων» ὀνομάζουν τὰ νησιά τῆς Ἰαπωνίας.

Εἶναι πάρα πολλά αὐτὰ τὰ νησιά, στὰ Α. τῆς Ἀσίας. Ζεφύτρωσαν ἀπὸ τὴ θάλασσα σὲ μιὰ στεριά ἀπὸ τὸ Β. πρὸς τὸ Νότο. Κοιτάζοντάς τα προσεχτικὰ στὸ χάρτη, νομίζεις πὼς ζεφύτρωσαν ἀπὸ τὰ νερὰ γιὰ νὰ προφυλάξουν τὴν ἀνατολικὴ παραλία τῆς Κίνας ἀπὸ τὰ μανιασμένα κύματα τοῦ Εἰρηνικοῦ Ὑκεανοῦ.

Εἶπαμε: ζεφύτρωσαν ἀπὸ τὴ θάλασσα, καὶ ἴσως νὰ εἶναι ἀληθινὸ γιὰ μερικά. Πολλὰ εἶναι νησιά ἠφαιστειογενῆ, ἔχουν καὶ σήμερα ἐνεργὰ ἠφαιστεία καὶ πολὺ συχνὰ τὰ τaráζουν φοβεροὶ σεισμοί. Τὰ πιὸ μεγάλα ἔχουν τὰ ὀνόματα Σαχαλίνη, Ὑεσῶ, Νιτόν, Κισοῦ.

Γιατὶ λέγονται «χώρα τοῦ Ἀνατέλλοντος Ἠλίου» ἢ «Νησιά τῶν Χρυσανθέμων»; Τοὺς ἀξίζει αὐτό; Καὶ βέβαια τοὺς ἀξίζει. Τὴ στεριά τους πρωτοφωτίζει ὁ ἥλιος ἀνατέλλοντας ἀπὸ τὰ νερὰ τοῦ ἀπέραντου Εἰρηνικοῦ Ὑκεανοῦ. Κι ὅλα τους μοιάζουν ὀλανθισμένα περιβόλια. Κοιτάξετε ὅμως τὸ χάρτη σας: Τὰ νοτιώτερα νησιά ἀρχίζουν ἀπὸ τὸ Β. Τροπικὸ (Β. Γεωγρ. Πλάτος 23°). Τὰ βορειότερα ὅμως φτάνουν στὰ σύνορα τῆς Βορ. εὐκράτου καὶ τῆς Βορ. κατεψυγμένης ζώνης. Πῶς λοιπὸν μοιάζουν περιβόλια; Πῶς γίνονται ἐκεῖ χρυσάνθεμα καὶ ἄλλα λουλούδια; Εἶναι τυχερὰ νησιά: Περνάει κοντὰ τους θερμὸ ρεῦμα τοῦ Ὑκεανοῦ, τὸ Κούρο-Σίβο καὶ γλυκαίνει τὸ κλίμα τῶν Ἰαπωνικῶν νησιῶν.

Τὸ γλυκὸ κλίμα καὶ ἡ εὐφορία τῶν νησιῶν μᾶς ἐξηγοῦν ἀκόμα γιατί εἶναι πολὺ πυκνὰ κατοικημένα. Ἡ ἑκτασὴ τους εἶναι δυόμισι φορές μεγαλύτερη ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα (380.000 τετραγ. χλμ.). Ὁ πληθυσμὸς τους ὅμως εἶναι 10 φορές περισσότερος ἀπὸ τὸν πληθυσμὸ τῆς Ἑλλάδας (73.000.000). Καὶ οἱ Ἰάπωνες ἔχουν πολιτισμὸ ἀνώτερο ἀπὸ ὅλους τοὺς λαοὺς τῆς Ἀσίας.

Πρὶν ἀπὸ τὸν πόλεμο ἡ Ἰαπωνία ἦταν ἰσχυρὸ κράτος, ἀνεξάρτητο, χωρὶς νὰ ἔχουν σ' αὐτὸ κτήσεις οἱ Εὐρωπαῖοι καὶ οἱ Ἀμερικανοί. Εἶχε μεγάλη ἐργοστάσια. Τὸ ἐμπόριό της ἦταν ἀναπτυγμένο. Εἶχε πολλὰ ἐμπορικὰ καὶ πολεμικὰ πλοῖα.

Τὰ γεωργικὰ προϊόντα τῆς Ἰαπωνίας εἶναι: Ἐκλεκτὸ τσαΐ, ζαχαροκάλυμα, ρύζι, ὄσπρια, βαμπάκι, καπνὰ, σιτάρι, μετάξι, σόγια, πατάτες.

Τὰ ὀρυκτὰ προϊόντα της: Πετροκάρβουνα, χαλκός, ἀργυρος, πετρέλαιο κ.ἄ.

Βιομηχανικὰ προϊόντα: Πορσελάνη, μεταλλουργικὰ, σπέρτα, χαρτί, μεταξωτὰ ὑφάσματα κ.ἄ.

Πολλοὶ Ἰάπωνες ἀσχολοῦνται μὲ τὸ ψάρεμα. Ἡ Ἰαπωνία ἔχει τὴν πρώτη θέση σ' ὅλον τὸν κόσμον στὴν ἀλιεῖα.

Οἱ Ἰάπωνες ἀνήκουν στὴ μογγολικὴ φυλὴ. Πιστεύουν στὸ Βούδα, τὸν Κομφούκιο καὶ σὲ ἄλλες θρησκείες. Λάτρευαν ἀκόμα τὰ θεὰ καὶ τὸν αὐτοκράτορά τους.

Ἐχουν μεγάλες πόλεις καὶ πρωτεύουσά τους τὸ Τόκιο (6.730.000 κατ.). Ἄλλες πόλεις: Ὁσάκα μὲ 3.250.000 κατ., Ναγκόγια μὲ 1.300.000 κατ., Κιότο μὲ 1.100.000 κατ., Γιοκοχάμα μὲ 700.000 κατ.

Δὲν ὑπάρχουν στὶς πόλεις αὐτὲς πολλὲς πολυώροφες πέτρινες οἰκοδομές. Τὰ περισσότερα σπίτια εἶναι χαμηλὰ καὶ ξύλινα. Καὶ θὰ καταλάβετε τὴν αἰτία, ἀν θυμηθῆτε ὅτι τὴν Ἰαπωνία τὴν τaráζουν συχνὰ οἱ σεισμοί.

Σήμερα ή 'Ιαπωνία δέν έχει τή δύναμη πού είχε πριν από 10 χρόνια. Στόν τελευταίο μεγάλο πόλεμο πολέμησε και νικήθηκε. 'Ο αὐτοκράτοράς της και ή κυβέρνησή της ήταν σύμμαχοι τοῦ Μουσολίνι και τοῦ Χίτλερ. "Ἦθελαν νά κυριαρχήσουν σ' ὅλη τήν Α. και στή Ν. Ἀσία. Καί είχαν ἀρχίσει νά παίρουν μεγάλες ἐπαρχίες τῆς Κίνας. Πολλές καταστροφές ἐπαθε ή 'Ιαπωνία ἀπό τόν πόλεμο. Μαζί με τίς ἄλλες αὐτή δοκίμωσε γιά πρώτη φορά τήν καταστροφή και τή φρίκη τῆς ἀτομικῆς βόμβας. Οἱ Ἀμερικανοί ἐρριξαν



Γυναίκες και παιδιά τῆς 'Ιαπωνίας.

ἀπό μία βόμβα σέ δύο πόλεις της (Ναγκασάκι και Χιροσίμα) και τίς ἔκαναν ἐρείπια. Τώρα τήν κατέχουν στρατεύματα τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν.

"Ἐχασε τόν πολεμικό της στόλο και δέν έχει στρατό. "Ἐχασε ἐπίσης και τή μισή νῆσο Σαχαλίνη, πού είχε προπολεμικά. Τήν πήρε ή Ρωσία, πού είχε πριν ἀπό τόν πόλεμο μόνο τὸ Β. μέρος τῆς Σαχαλίνης.

ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1. Πόσα περίπου χιλιόμετρα θά πετάξῃ ἓνα ἀεροπλάνο γιά νά φτάσῃ στό Τόκιο κατ' εὐθείαν ἀπό τήν Ἀθήνα; (Συμβουλευθῆτε τήν κλίμακα τοῦ χάρτη σας).
2. Ποιά νησιά στήν Εὐρώπη ἔχουν ἴδιο γεωγραφικό πλάτος με τὰ νησιά τῆς 'Ιαπωνίας;
3. Προσπαθήστε νά μάθετε ἀν στή χώρα μας ἐρχονται ἰαπωνικά προϊόντα και, ποιά;

6. ΣΙΒΗΡΙΑ

"Όλη ή Β. Άσία, δηλ. τó μέρος πού βρίσκεται ανάμεσα στά όροπέδια τής Κεντρικής Άσίας και τó Β. Παγωμένο Ύκεανό, είναι ή Σιβηρία. Στήν έκταση ή Σιβηρία είναι μεγαλύτερη άπ' όλη τήν Εϋρώπη (13.000.000 τετραγ. χλμ.) κι όμως έχει μόνο 11 εκατομμύρια κατοίκους.

Γιατί είναι τόσο άραιά κατοικημένη;

"Αν προσέξετε στό χάρτη, θά ιδήτε ότι βρίσκεται σέ Β. γεωγραφικό πλάτος 50°-85°. Τó μεγαλύτερο μέρος της λοιπόν είναι στή Β. κατεψυγμένη ζώνη. Τά περισσότερα έδάφη της, οί λίμνες της, οί ποταμοί της είναι παγωμένοι χειμώνα καλοκαίρι κι όπου υπάρχουν πάγοι πολλοί, ούτε φυτά γίνονται, και ούτε ζώα και άνθρωποι ζούν εύκολα.

Τό βορεινό της κλίμα γίνεται ακόμα πιό βαρύ, γιατί τó έσωτερικό τής χώρας βρίσκεται μακριά άπό τή θάλασσα. Τó κλίμα της είναι και ήπειρωτικό. Τό καλοκαίρι πολύ ξηρό και τó χειμώνα τó θερμόμετρο κατεβαίνει ώς 80 βαθμούς κάτω άπό τó μηδέν.

Στά νότια σύνορα τής Σιβηρίας είναι μιá ζώνη δασωμένη. Στή ζώνη αύτ ή ζούν πολλά ζώα (άλεπούδες, κουνάβια, σαμούρια, σταχτιές άρκούδες κ.ά.). Ύπάρχουν και γόνιμα χωράφια πού παράγουν σιτάρι και άλλα δημητριακά.

Βορειότερα, ύστερα άπό τή δασωμένη ζώνη, άπαντάει κανείς πολλές στέππες. Φαντασθήτε μεγάλες έκτάσεις σκεπασμένες μέ χώμα φιλό και ξερό σά σκόν η τούς περισσότερους μήνες. Έκεί δέν μπορούν νά αναπτυχθούν πολλά φυτά έξ αίτίας τού ψύχους και τής ξηρασίας. Μόνο λίγους μήνες πού πέφτουν βροχές φυτρώνουν χόρτα κ' ύστερα πάλι ξηραίνονται. Στή στέππα βλέπει κανείς κάπου κάπου και κανένα θάμνο.

"Ανάμεσα στις στέππες και τις βορειότερες περιοχές, όπου πάντα βασιλεύουν τά χιόνια και ή παγωνιά, είναι οί Τούνδρες. Σ' αυτές 1-2 μήνες μόνο τó καλοκαίρι λιώνουν οί πάγοι και ξεπαγώνει και ή έπιφάνεια τού έδάφους σέ βάθος λίγων εκατοστών τού μέτρου. Έτσι ένα στρώμα κρύας λάσπης γίνεται παντού στήν τούνδρα. Έκεί δέν μπορούν νά αναπτυχθούν φυτά, πρώτο γιατί οί ρίζες τους βρίσκουν έδαφος σκληρό σαν τήν πέτρα άπό τόν πάγο, δεύτερο γιατί κι αύτ ή λάσπη γρήγορα παγώνει και πάλι. Μόνο βρύα και λειχήνες γίνονται στήν τούνδρα. Άλλού οί μεγάλοι ποταμοί φέρνουν ευτυχία και χαρά, γιατί ποτίζουν τούς κάμπους και είναι έτοιμοι δρόμοι γιά τά ποταμόπλοια. Στή Σιβηρία είναι άνώφελοι οί μεγάλοι ποταμοί Λένας, Όβης, Ίενεσής. Τόν περισσότερο καιρό μένουν παγωμένοι στις έκβολές τους (χύνονται στό Β. Παγωμένο Ύκεανό).

"Όπου είναι τούνδρες πού και πού υπάρχουν συνοικισμοί ανθρώπων, και αύτο ζούσαν μιá ζωή σκληρή μέσα στήν άγρια φύση. Είχαν κοπάδια ταράνδους πού τρώγουν τά βρύα και τις λειχήνες και τούς έδιναν τó γάλα και τó κρέας τους. Κατοικούσαν σέ καλύβες και συχνά πήγαιναν άπό ένα μέρος σέ άλλο όπου εύρισκαν τά ζώα τους τροφή. Σήμερα οί άνθρωποι πού ζούσαν έτσι όλο λιγοστεύουν. Συγκεντρώνονται όλοι μαζί, αλλάζουν επάγγελμα, γίνονται οί πιό πολλοί έργάτες στό άροχεία.

Δέν έχει άλλα προϊόντα γεωργικά ή Σιβηρία έκτός άπό σιτάρι και λίγα κτηνοτροφικά. Έχει όμως πολλά δασικά προϊόντα (ξυλεία και δέρματα ζώων). Και είναι πλούσια σέ όρυκτά: πετροκάρβουνα, πετρέλαιο, σίδερο, χαλκό, μολύβι, σίγκο, κασσίτερο, χρυσάφι κ.ά.

Οί σπουδαιότερες πόλεις τής Σιβηρίας είναι ή Ίρκούτσκη, ή Όμσκη, ή

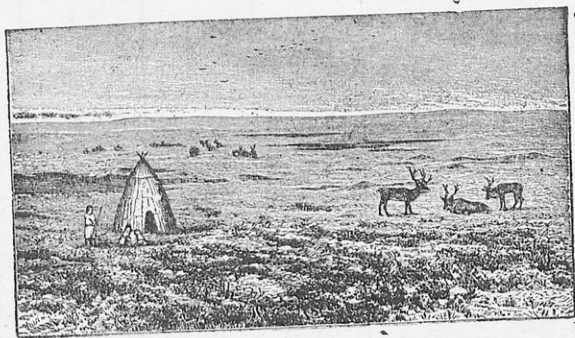
Τόμσκη, τὸ Βλαδιβοστόκ. Ἡ περιοχή γύρω στὴν Τόμσκη ἔχει πολλὰ μέταλλα. Ἐκεῖ οἱ Ρώσοι ἔχτισαν πολλὰ ἐργοστάσια καὶ κοντὰ σ' αὐτὰ χτίζονται ὁλόκληρες νέες πόλεις. Ἡ Σιβηρία ἀνήκει στὴ Σοβιετικὴ Ρωσία καὶ χωρίζεται σὲ πολλές σοβιετικὲς δημοκρατίες. Στὴ Σοβιετικὴ Ρωσία ἀνήκουν ἀκόμα ἐκτὸς τῆς Σιβηρίας καὶ τῆς Ὑπερκουκάσιας:

1. Ἡ Λαϊκὴ Δημοκρατία Ἐξωτερικῆς Μογγολίας (στὰ Ν. τῆς Σιβηρίας). Ἐχει ἔκταση 1.500.000 τετρ. χλμ. καὶ πληθυσμὸ 1.000.000 κατοίκους. Πρωτεύουσα εἶναι ἡ Οὐργκα.

2. Οἱ Σοβιετικὲς Δημοκρατίες τοῦ Δυτικοῦ Τουρκεστάν (ἔκταση 4.000.000 τετρ. χλμ. μὲ πληθυσμὸ 22.000.000 κατοίκους). Σπουδαιότερες πόλεις εἶναι ἡ Τασκένδη καὶ ἡ Βουχάρα.

Συγκοινωνίες: Παλιότερα ἔνωσαν τὴ Ρωσία μὲ τὶς χῶρες τῆς Ἀσίας δύο μεγάλες σιδηροδρομικὲς γραμμές:

α) Ὁ ὑπερσιβηρικὸς σιδηρόδρομος. Ἀρχίζει ἀπὸ τὴ Μόσχα, περνáει



Κάτοικοι τῆς τούνδρας μὲ τοὺς ταρανδούς των.

στὰ νότια μέρη τῆς Σιβηρίας καὶ φτάνει ὡς τὰ παράλια τοῦ Εἰρηνικοῦ στὴν πόλη τοῦ Βλαδιβοστόκ. (Ἄλλη σιδηροδρομικὴ γραμμὴ ἑνώνει τὴ Σιβηρία μὲ τὴν Κίνα).

β) Ὁ σιδηρόδρομος τῆς Κασπίας ἑνώνει τὴν Εὐρωπαϊκὴ Ρωσία μὲ τὴν Ὑπερκουκάσια καὶ τὶς πόλεις τοῦ Δ. Τουρκεστάν (Τασκένδη, Χίβα, Βουχάρα).

Τὰ τελευταῖα εἴκοσι χρόνια ἔγιναν πολλὲς νέες σιδηροδρομικὲς γραμμὲς καὶ πολλοὶ αὐτοκινητόδρομοι στὶς χῶρες τῆς Ἀσίας ποὺ ἀνήκουν στὴ Σοβιετικὴ Ἐνωση.

ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1. Προσπαθήστε νὰ ὑπολογίσετε μὲ τὴ βοήθεια τῆς κλίμακας τοῦ χάρτη σας, πόσα χιλιόμετρα μῆκος ἔχει ἡ γραμμὴ τοῦ Ὑπερσιβηρικῦ σιδηρόδρομου.
2. Πῶς χωρίζεται ἀπὸ τὴν Εὐρώπη ἡ Σιβηρία;
3. Σὲ ποιάν ἄλλη ἡπειρο κοντὰ φτάνει ἡ Σιβηρία καὶ πῶς χωρίζεται ἀπ' αὐτή;

ΚΡΑΤΗ ΤΗΣ ΑΣΙΑΣ

ΟΝΟΜΑΤΑ ΚΡΑΤΩΝ	*Εκταση σε τετρ. χλμ.	Πληθυσμός σε εκατομμ.	Πρωτεύουσα	Πληθυσμός
Χώρες 'Ασιατ. Ρωσίας				
Σιβηρία				
Σοβιετική Δημοκρατία	17.000.000	43.000.000	'Ιουρκούτσκ	200.000
Δ. Τουρκεστάν			Τασκένδη	200.000
'Υπερκαυκασία			Βακού	500.000
Κράτη Δ. 'Ασίας				
'Ασιατική Τουρκία	740.000	17.000.000	*Αγκυρα	200.000
Κράτος 'Ισραήλ	25.000	2.000.000	Τελ 'Αβιβ	50.000
'Ιράκ	300.000	4.000.000	Βαγδάτη	150.000
Σαουδική 'Αραβία	2.000.000	5.000.000	Ερ Ριάδ	50.000
Περσία	1.500.000	15.000.000	Τεχεράνη	300.000
Κράτος Συρίας	200.000	4.000.000	Δαμασκός	250.000
» Λιβάνου			Βερούτι	50.000
'Αφγανιστάν	650.000	12.000.000	Καβούλη	200.000
'Υπερδιορδανία (Βασιλείο)	50.000	5.000.000	'Αμμόν	50.000
*Άλλα Κράτη τῆς 'Ασίας				
Λαϊκή Δημοκρατία τῆς Κίνας	11.000.000	450.000.000	Πεκίνο	1.700.000
Λ. Δημοκρατία Μογγολίας	1.500.000	1.000.000	Ουλάν	100.000
Αυτόνομη Κορέα	220.000	25.000.000	Σεούλ	300.000
'Ιαπωνία	380.000	70.000.000	Τόκιο	6.780.000
Ταϊλάνδη (Σιάμ)	600.000	15.000.000	Βαγκόγκ	600.000
Βρετανικές ἀποικίες				
*Άδεν και λοιπά 'Αραβικά κράτη	400.000	500.000	*Άδεν	25.000
Κεϋλάνη	65.000	6.000.000	Κολόμπο	250.000
Κύπρος	10.000	300.000	Λευκωσία	16.000
Χόγκ-Κόγκ			Χόγκ-Κόγκ	300.000
Πακιστάν	180.000	75.000.000	Καράτσι	300.000
Μαλαικά κράτη	130.000	3.000.000	Σιγγαπούρη	250.000
Βιρμανία	600.000	20.000.000	Ραγκούν	300.000
'Ινδική Ένωση	4.500.000	380.000.000	Δελχί	500.000
Γαλλικές ἀποικίες				
'Ινδοκίνα	700.000	25.000.000	Χανόη	150.000
'Ολλανδικές ἀποικίες				
Νησιά τῆς Σούνδης				
Νησιά τῶν Μολούκων	15.000.000	50.000.000	Βαταβία ('Ιάβα)	500.000
'Αμερικανικές ἀποικίες				
Νησιά τῶν Φιλιππίνων	300.000	10.000.000	Μανίλλα	20.000

ΜΕΓΑΛΕΣ ΠΟΛΕΙΣ ΤΗΣ ΑΣΙΑΣ

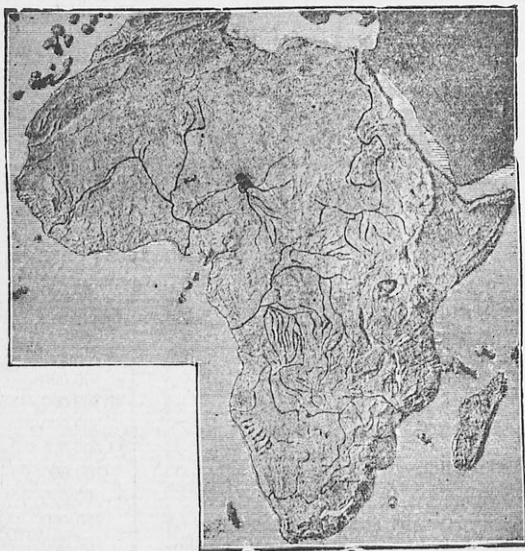
ΟΝΟΜΑΤΑ ΠΟΛΕΩΝ	Κράτος όπου ανήκουν	Πληθυσμός
Άγκυρα	Άσιατική Τουρκία	250.000
Βομβάη	Ίνδικη Ένωση	1.500.000
Βαγδάτη	Μεσοποταμία	150.000
Βακού	Ύπερκαυκασία	500.000
Βαγκόγκ	Σιάμ	600.000
Βαταβία	Ίάβα (Όλλανδ. Ίνδιες)	500.000
Βεναρές	Ίνδικη Ένωση	200.000
Βηρυττός	Συρία	150.000
Γιοκαχάμα	Ίαπωνία	700.000
Δαμασκός	Συρία	250.000
Δελχί	Ίνδικη Ένωση	500.000
Έρζερούμ	Άρμενία	100.000
Ίουρκούτσκη	Σιβηρία	300.000
Καβούλη	Άφγανιστάν	200.000
Καλκούτα	Ίνδικη Ένωση	2.100.000
Καντώνα	Κίνα	1.200.000
Κολόμπο	Κεϋλάνη	250.000
Λαχώρα	Πακιστάν	450.000
Μαδράς	Ίνδικη Ένωση	700.000
Μανίλλα	Φιλιππίνες	200.000
Νανκίν	Κίνα	1.000.000
Όσάκα	Ίαπωνία	3.250.000
Όμσκη	Σιβηρία	500.000
Πεκίνο	Κίνα	1.700.000
Ραγκούν	Βιρμανία	300.000
Σαγκάη	Κίνα	3.600.000
Σαϊγκόν	Ίνδοκίνα	100.000
Σεούλ	Κορέα	300.000
Σιγγαπούρη	Μαλαικά κράτη	250.000
Σμύρνη	Άσιατική Τουρκία	200.000
Τασκένδη	Διτικό Τουρκεστάν	200.000
Τεχεράνη	Περσία	300.000
Τιέν-Τσιν	Κίνα	1.700.000
Τόκιο	Ίαπωνία	780.000
Τόμσκη	Σιβηρία	500.000
Φουτσέου	Κίνα	400.000
Χαϊδεραβάδη	Ίνδικη Ένωση	400.000
Χαλέπι	Συρία	200.000
Χανόη	Ίνδοκίνα	150.000 πρωτεύουσα
Χανκέου	Κίνα	1.500.000
Χόγκ-Κόγκ	Κίνα	300.000 Άγγλικό λιμάνι

Η ΑΦΡΙΚΗ

Ι. Ο ΤΟΠΟΣ ΤΗΣ ΑΦΡΙΚΗΣ

Μαύρη ηπειρο λένε πολλοί την 'Αφρική. Στη μαύρη φυλή ανήκουν 110 από τὰ 135 ἑκατομμύρια ἀνθρώπων πού τήν κατοικοῦν. Τὰ 25 ἀπό τὰ 30 ἑκατομμύρια τετραγ. χιλίομ. τῆς ἐπιφανείας της βρίσκονται στή διακεκαυμένη ζώνη καί ὁ καυτερός ἥλιος κατακαίει τίς χῶρες της.

Ρίξετε στό χάρτη τῆς 'Αφρικῆς μιὰ ματιά. Θά ἰδῆτε ὅτι τὰ παράλια της πρὸς τὸν Ἰνδικὸ Ὑκεανό, (πρὸς Α), τὸν Ἀτλαντικὸ (πρὸς Δ), καί



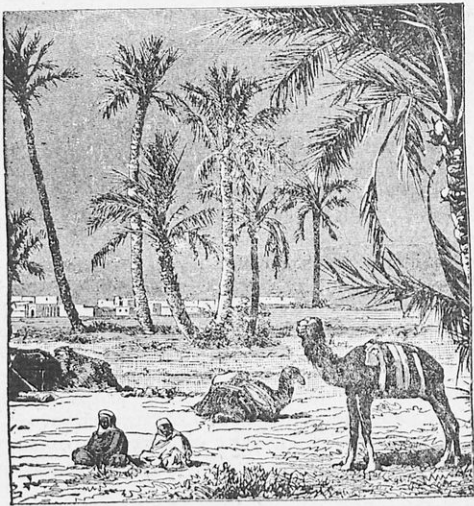
Ἀνάγλυφος χάρτης τῆς Ἀφρικῆς.

τῆ Μεσόγειο θάλασσα (πρὸς Β) δὲν εἰσχωροῦν βαθιὰ στὴν ξηρά, δὲ σχηματίζουν πολλοὺς μεγάλους καί μικροὺς κόλπους, ὅπως βλέπει κανεὶς στὰ παράλια τῆς Εὐρώπης καί τῆς Ἀσίας. Γιατί συμβαίνει αὐτό; Ὁ γεωφυσικὸς χάρτης τῆς Ἀφρικῆς σὰς δίνει τὴν ἀπάντησι: Ὅλογυρα σχεδὸν στὴν Ἀφρική εἶναι ὑψηλότερα ἢ χαμηλότερα ὄρη. Πρὸς Β. ἡ ὄροσειρὰ τοῦ Ἀτλαντα. Πρὸς Δ τὸ Καμερὸν κ.ἄ. Πρὸς Ν. τὰ ὄρη τοῦ Ἀκρωτηρίου καί πρὸς Α. τὰ ὄρη τῆς Αἰθιοπίας, μὲ ψηλότερη κορυφή τὸ Κιλιμάντζαρο (6000 μέτρα ὕψος). Τὰ ὄρη αὐτὰ μὲ τίς ἀπτόμεες καί βραχῶδεις ἀκτὲς τους

έμποδίζουν τὴ θάλασσα νὰ κατατρώγῃ τὴ στεριά καὶ νὰ εἰσχωρῇ σ' αὐτή. Γιὰ τοῦτο βλέπομε νὰ ἔχῃ ἡ Ἀφρική καὶ πολλὰ ἀκρωτήρια. Τὸ Γκουρδαφούκ πρὸς Α., τὸ Γιβραλτάρ πρὸς τὰ ΒΔ., τὸ Πράσινο πρὸς Δ. καὶ τῆς Καλῆς Ἑλπίδας πρὸς Ν.

Σὰν ἓνα τεράστιο ὀροπέδιο μοιάζει ὁλόκληρῃ ἡ Ἀφρική. Στὸ ἐσωτερικὸ του δὲ μποροῦν νὰ φτάσουν οἱ βροχὲς ἀπὸ τοὺς ὠκεανούς, γιατί τοὺς κλείνουν τὸ δρόμο τὰ βουνά. Γιὰ τοῦτο ἡ Ἀφρική ἔχει μεγάλες ἐρήμους.

Στὰ βόρεια τῆς Ἀφρικῆς εἶναι ἡ Σαχάρα, ἡ μεγαλύτερη ἐρημος τῆς γῆς. Ἔχει ἕκταση ὅση εἶναι ἡ ἐπιφάνεια ὅλης τῆς Εὐρώπης. Φαντασθῆτε ἀπέραντες ἐκτάσεις μὲ ἄμμο σκεπασμένες. Ποῦ καὶ ποῦ βρίσκονται χαμηλοὶ βράχοι. Ἄλλοι λόφοι ἀπὸ ἄμμο τὴ μιὰ μέρα, ποὺ χάνονται τὴν ἄλλη, γιατί τοὺς μετατοπίζει ὁ Σιμούν, ὁ φοβερὸς ἄνεμος τῆς Σαχάρας. Ἡ ζέση φτάνει τὴν ἡμέρα τοὺς 70 βαθμούς καὶ μόνο τὴ νύχτα δροσιζει λίγο ὁ ἀέρας. Πολύ



Μιὰ δαση μὲσα στὴ Σαχάρα.

σπάνιες εἶναι οἱ βροχὲς. Ὑπάρχουν μέρη τῆς ἐρήμου, ὅπου 20 καὶ περισσότερα χρόνια συνεχῶς δὲν βλέπουν βροχή. Σὲ λιγοστὰ σημεῖα τῆς ἐρήμου περνάει νερὸ κάτω ἀπὸ τὴν ἄμμο. Ἐκεῖ φυτρώνουν λίγο χόρτο, φοίνικες καὶ ἄλλα δένδρα. Ἐκεῖ μποροῦν νὰ ζήσουν λίγοι ἀνθρώποι καὶ λίγα ζῶα. Αὐτὰ τὰ μέρη λέγονται ὀάσεις. Στὶς ὀάσεις οἱ Εὐρωπαῖοι ἔχουν χτίσει λίγες καλὲς κατοικίες. Στὰ νότια τῆς Ἀφρικῆς εἶναι ἄλλη μεγάλη ἐρημος, ὁ Καλαχάρι.

Τὰ νερά ἀπὸ τὸ ἐσωτερικὸ τῆς Ἀφρικῆς περνοῦν μεγάλες ἀποστάσεις ὥσπου νὰ βροῦν διέξοδο στοὺς ὠκεανούς. Ἔτσι σχηματίζουν μεγάλους ποταμούς:

Ὁ Νεῖλος εἶναι στὸ μάρκος ὁ δεῦτερος ποταμὸς τοῦ κόσμου (πρῶ-

τος ό Μισισσιπής τής Β. Ἀμερικῆς) και χύνεται στη Μεσόγειο θάλασσα. Ὁ Κόγγος, ό δεύτερος ποταμός τής γῆς στην ποσότητα τῶν νερῶν (πρῶτος ό Ἀμαζόνιος τής Ν. Ἀμερικῆς) χύνεται στον κόλπο τής Γουινέας. Στόν ἴδιο κόλπο χύνεται και ό Νίγηρας. Στή Ν. Ἀφρική μεγάλος ποταμός είναι ό Ζαμπέζε, που χύνεται στον Ἰνδικό Ὑκεανό. Πολλοί καταρράκτες γίνονται στους ποταμούς.

Πολλά νερά δέ βρίσκουν διέξοδο. Σχηματίζουν πολλές και μεγάλες λιμνες. Μεγαλύτερες είναι τής Βικτωρίας, ή Ταγγανίκα, ή Νυάσσα και ή Τσάδα.

Τό κλίμα. Μέτρια είναι ή ζέστη και ή υγρασία στα Β. παράλια τής Ἀφρικής. Ἡ κεντρική Ἀφρική όμως έχει κλίμα πολύ θερμό και υγρό, ἰδίως στην περιοχή τῶν λιμνῶν και τοῦ ποταμοῦ Κόγγου. Ἐξάιρεση ἀποτελοῦν τά ψηλά βουνά τής Αἰθιοπίας.

Ἐκεί τό κλίμα είναι γλυκό και ἄς βρίσκονται αὐτά πάνω στον Ἰσημερινό. Τά παράλια τής Ν. Ἀφρικής ἔχουν κλίμα παρόμοιο μέ τό δικό μας. Στίς ἐρήμους τό κλίμα είναι πολύ θερμό και πολύ ξερό.

Ἡ θέση τής Ἀφρικής πάνω στη γῆ (στη διακεκαυμένη ζώνη) οί μεγάλες ἐρήμοι, τό κλίμα που ἐπικρατεῖ στην ἠπειρο, αὐτά γίνονται αἰτία νά είναι ἀραιά κατοικημένη. Συγκρίνετέ την μέ την Εὐρώπη και θά τό ἴδητε καθαρά:

Ἀφρική, ἐπιφάνεια 30 ἑκατομ. τετρ. χλμ. 165 ἑκατομμύρια κατοίκους.

Εὐρώπη, ἐπιφάνεια 10 ἑκατομ. τετρ. χλμ. 450 ἑκατομ. κατοίκους.

Οί ἄνθρωποι δέν μποροῦν νά ζήσουν οὔτε νά προδεύσουν εύκολα στίς πολύ θερμές και τίς πολύ ψυχρές χώρες τής γῆς. Ζοῦν οί περισσότεροι στίς χώρες τῶν εύκράτων ζωνῶν.

Ἄν δέν είναι ὅμως κατάλληλος για τοὺς ἄνθρώπους οί πολύ θερμές χώρες μέ τό ζεστό και τό υγρό τους κλίμα, είναι πολύ καλές για την ἀνάπτυξη τῶν φυτῶν. Ὅπου δέν είναι ἐρημοι στην Ἀφρική, ἰδίως στίς ἐκβολές τῶν ποταμῶν, στίς ὄχθες τῶν ποταμῶν και τῶν λιμνῶν, ἐκεί ή βλάστηση είναι μεγάλη.

Στίς ἐκβολές τους οί μεγάλοι ποταμοί ἀφήνουν τό χῶμα που παρασέρνουν τά νερά τους, κατεβαίνοντας ἀπό τά ψηλότερα μέρη, σχηματίζουν κοιλάδες και πεδιάδες εύφορώτατες, που καλλιεργοῦνται και καρπίζουν 3 και 4 φορές τό χρόνο. Αὐτές και ἄλλες ἐκτάσεις που καλλιεργοῦνται, παράγουν καφέ, βαμπάκι, καουτσούκ, ζαχαροκάλαμο, κανέλλα και γαρύφαλα, φοινικοκάρυδα, φοίνικες, ἀρτόδενδρα.

Μεγάλα παρθένα δάση ἔχει τό ἑσωτερικό τής Ἀφρικής. Φοίνικες, ἀρτόδενδρα, βουτυρόδενδρα, φυτά, καουτσούκ, είναι ἄφθονα σ' αὐτά.

Στά παρθένα δάση και στους ποταμούς, μακριά ἀπό τοὺς ἄνθρώπους, βρίσκουν καταφύγιο λιοντάρια, τίγρεις, ἐλέφαντες, κροκόδειλο, ἱπποπόταμοι και ἄλλα μεγάλα ἄγρια ζῶα.

Τό φυσικό πλούτο τής Ἀφρικής τὸν κάνουν πιό μεγάλο τά ὄρυκτα που κρύβει κάτω ἀπό την ἐπιφάνειά της: Χρυσός, διαμάντια, χαλκός, τσίγκος, μόλυβδος, οὐράνιο, κασσίτερος, σίδηρο, πετροκάρβουνα.

Οί μαῦροι ἰθαγενεῖς τής Ἀμερικῆς είχαν και ἔχουν πολύ χαμηλό πολιτισμό. Οί Φελάχοι, οί Κάφροι, οί Ὀτεντότοι είναι μισό ἄγριες φυλές τής Ἀφρικής. Στά παρθένα δάση τής κεντρικής Ἀφρικής ζοῦν ἀκόμη ἄγριοι ἄνθρωποφάγοι. Μόνο στα Β. και στα Β.Α. τής ἠπείρου οί ἰθαγενεῖς είναι κάπως πολιτισμένοι.

Δέ μποροῦσαν οί ἀπολίτιστοι ἰθαγενεῖς νά ἐκμεταλλευθοῦν τό φυσικό

πλοῦτο τῆς Ἀφρικῆς, καί πήγαν στή Μαύρη ἠπειρο πολλοί Εὐρωπαῖοι.

Τά παλιά τὰ χρόνια μόνο τὰ Β. παράλια τῆς Ἀφρικῆς ἦταν γνωστά στους Εὐρωπαίους. Οἱ ἄλλες περιοχές ἦταν ἀγνωστες. Πρὶν ἀπὸ 460 χρόνια ἄρχισαν οἱ Εὐρωπαῖοι νὰ γνωρίζουν τὴν Ἀφρική.

Πρῶτος ὁ Πορτογάλος Βαρθολομαῖος Διάζ τὸ 1486 ἐπλευσε πρὸς Ν. κοντὰ στὰ Δ. παράλια τῆς Ἀφρικῆς πέρασε τὸν κόλπο τῆς Γουϊνέας κ' ἔφτασε στὸ νοτιώτερο σημεῖο τῆς ἠπείρου. Ὀνόμασε τὴν ἄκρη ἐκείνη Ἀκρωτήριο τῆς Καλῆς Ἑλπίδας. Ἔδινε, βλέπετε, πολλές ἐλπίδες τώρα στους Εὐρωπαίους νὰ φτάσουν ἀπὸ κεῖ στὶς Ἰνδίες.

Ἀργότερα ἄλλος Πορτογάλος, ὁ Βάσκο ντὲ Γκάμα ἔφτασε ὡς τὸ ἀκρωτήριο τῆς Καλῆς Ἑλπίδας, ἐπλευσε πρὸς τὰ Β.Α. καὶ ἔφτασε στὶς Ἰνδίες. Ἄλλοι ἐξερευνητὲς τὰ κατοπινὰ χρόνια προχώρησαν στὸ ἐσωτερικὸ τῆς Ἀφρικῆς. Τους ἐξερευνητὲς ἀκολούθησαν ἄποικοι Εὐρωπαῖοι καὶ κατέλαβαν τὶς πλουσιώτερες περιοχές τῆς Αἰγύπτου. Οἱ ἄποικοι πολλές φορές μεταχειρίστηκαν σκληρὰ τοὺς ἰθαγενεῖς, ἔφτιασαν ὅμως πολλά ἔργα, ἔχτισαν πόλεις, ἀνοιξαν μεταλλεία, ἔχτισαν ἐργοστάσια, ἔφτιασαν λιμάνια, σιδηροδρομικὲς γραμμὲς καὶ αὐτοκινητόδρομους, ἐπολέμησαν ἀρρώστειες φοβερές, πού ἔστελναν χιλιάδες ἰθαγενῶν κάθε χρόνο στὸν κάτω κόσμο. Σήμερα οἱ περισσότερες πλούσιες ἐκτάσεις τῆς Ἀφρικῆς εἶναι κτήσεις τῆς Ἀγγλίας καὶ τῆς Γαλλίας καὶ λίγες τοῦ Βελγίου, τῆς Ἰσπανίας καὶ τῆς Πορτογαλίας.

Νησιὰ δὲν εἶναι πολλὰ κοντὰ στὰ παράλια τῆς Ἀφρικῆς. Τὸ μεγαλύτερο εἶναι ἡ Μαδαγασκάρη, στὸν Ἰνδικὸ Ὠκεανό. Στὸν Ἀτλαντικὸ Ὠκεανὸ εἶναι οἱ Ἀζόρες, οἱ Μαδέρες, οἱ Κανάριες, τὰ νησιὰ τοῦ Πρασίνου Ἀκρωτηρίου, ἡ Ἁγία Ἑλένη.

Εἴπαμε στὴν ἀρχὴ τοῦ κεφαλαίου αὐτοῦ, ὅτι οἱ περισσότεροι κάτοικοι τῆς Ἀφρικῆς εἶναι μαῦροι. Καταλαβαίνετε ὅτι οἱ ὑπόλοιποι εἶναι οἱ λευκοὶ Εὐρωπαῖοι ἄποικοι. Στὰ βόρεια τῆς Ἀφρικῆς τὸ μεγαλύτερο μέρος τοῦ πληθυσμοῦ εἶναι Μωαμεθανοί. Στὰ ΒΑ. καὶ στὰ Ν. εἶναι πολλοὶ χριστιανοί.

Στὴν Κεντρικὴ Ἀφρική πολλές φυλὲς τῶν ἰθαγενῶν ἔχουν θρησκείες εἰδωλολατρικές.

ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1. Σὲ ποιὲς ἠπείρους εἶναι κοντὰ ἡ Ἀφρική καὶ πῶς χωρίζεται ἀπ' αὐτές;
2. Σὲ ποῖο ἡμισφαίριο εἶναι τὸ μεγαλύτερο μέρος τῆς Ἀφρικῆς, στὸ βόρειο ἢ στὸ νότιο; Στὸ ἀνατολικὸ ἢ στὸ δυτικὸ; Σημείωσε τὸ γεωγραφικὸ πλάτος καὶ μῆκος τῆς.
3. Τί ἐποχὴ ἔχουν οἱ χώρες κοντὰ στὸ Ἀκρωτήριο τῆς Καλῆς Ἑλπίδας τὴν ἐποχὴ πού κάνετε μάθημα γιὰ τὴν Ἀφρική;

II. ΤΑ ΚΡΑΤΗ ΤΗΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΑΦΡΙΚΗΣ

Στὴν Ἀνατολικὴ Ἀφρική εἶναι ἡ Αἴγυπτος, ἡ Ἀβησινία, ἡ Νουβία, ἡ Σομαλία καὶ ἡ Ἐρυθραία.

1. ΑΙΓΥΠΤΟΣ

Τὸ ὄνομά της δὲ σὰς εἶναι ἀγνωστο, ὅπως καὶ τὸ ὄνομα τοῦ Νείλου ποταμοῦ καὶ ἡ λέξη Φαραῶν. Πολλὲς φορές τὸ ἀπαντήσατε στὴν ἱστορία τοῦ Ἰωσήφ καὶ τοῦ Μωϋσῆ, κι ἀργότερα στὴν ἱστορία τοῦ Μεγ. Ἀλεξάνδρου. Εἶναι τὸ κράτος πού ἔχει ἀνώτερο πολιτισμὸ ἀπ' ὅλα τὰ ἄλλα στὴ Μαύρη ἠπειρο. Εἶναι ἡ χώρα πού τὴν ἀρχαία ἐποχὴ, πολλοὺς αἰῶνες

πριν γίνουν ξακουστές ή Ἀθήνα καὶ ἡ Σπάρτη, εἶχε ἀποχτήσει μεγάλη πλούτη καὶ δύναμη μεγάλη καὶ εἶχε ἀναπτύξει δικό της πολιτισμό, πού καὶ σήμερα ἐξακολουθοῦν νὰ τὸν μελετοῦν οἱ σοφοὶ καὶ νὰ τὸν θαυμάζουν.

Εἶναι ἡ χώρα δεξιά καὶ ἀριστερά ἀπὸ τὸ Νεῖλο ποταμὸ κοντὰ στὶς ἐκβολές του, πού φτάνει ὡς τὴ Μεσόγειο θάλασσα πρὸς Β. καὶ ὡς τὴν Ἐρυθρὰ θάλασσα πρὸς Α.

Ἔχει ἐπιφάνεια 1.000.000 τεταγ. χιλμ. καὶ 18.000.000 κατοίκους.

Πῶς ὅμως ἡ Αἴγυπτος μονάχη ἀπὸ τὰ παλιὰ χρόνια;

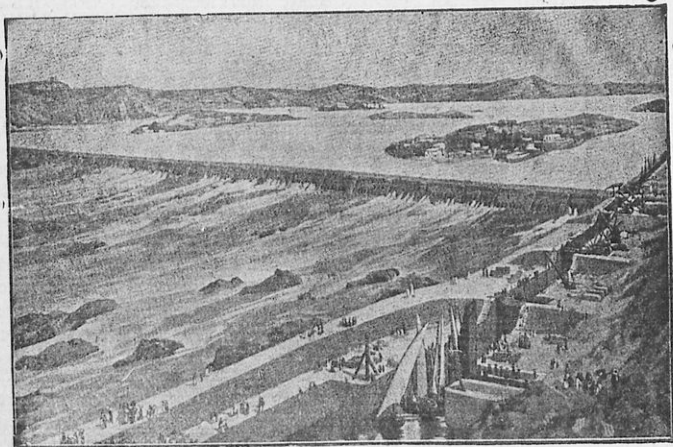
Τὴν παλιὰ της δόξα καὶ τὰ σημερινά της πλούτη τὰ χρωστάει στὸ Νεῖλο ποταμὸ. Αὐτὸς ἔχει τὶς πηγές του στὶς μεγάλες λίμνες τῆς Κεντρικῆς Ἀφρικῆς

Στὸ δρόμο του παρασέρνει πολὺ χῶμα καὶ τὸ ἀφήνει κοντὰ στὶς ἐκβολές του. Ἐκεῖ χωρίζεται σὲ πολλοὺς κλάδους, καὶ γίνεται τὸ δέλτα τοῦ Νεῖλου. Ταχτικά, σὲ ὠρισμένους μῆνες κάθε χρόνο, ὅταν στὰ βάθη τῆς Ἀφρικῆς πέφτουν οἱ τροπικὲς βροχές, πλημμυρίζει καὶ σκεπάζει ὅλη τὴν Αἴγυπτο μὲ παχὺ στρώμα λάσπης.

Σ' ὅλες τὶς χῶρες οἱ γεωργοὶ ρίχνουν λιπάσματα στοὺς ἀγρούς γιὰ νὰ δώσουν πολλοὺς καρπούς. Στὴν Αἴγυπτο αὐτὸ εἶναι περιττό. Ὁ Νεῖλος λιπαίνει τὶς πεδιάδες της. Χωρὶς τὸ Νεῖλο δὲν θὰ ὑπῆρχε Αἴγυπτος· ὁ τόπος της θὰ ἦταν συνέχεια τῆς Σαχάρας. Πάντα θὰ εἶχαν οἱ κάτοικοί της τὴν ἐποχὴ τῶν ἰσχυῶν ἀγελάδων. Τώρα μὲ τὰ ἀγαθὰ τοῦ Νεῖλου εἶναι περιβόλι.

Μὲ τὰ νερά τοῦ Νεῖλου καὶ τὸ θερμὸ της κλίμα ἡ Αἴγυπτος παράγει ὄσπρια, βαμπάκι, λαχανικά, ζαχαροκάλαμα κ.ἄ. Ἀπὸ τὸ χειμῶνα ὡς τὸ καλοκαίρι, πού ἀποσύρονται τοῦ Νεῖλου τὰ νερά, 3 καὶ 5 φορές καλλιεργοῦν οἱ Αἰγύπτιοι τοὺς ἀγρούς τους. Ἀπὸ τὰ παλιὰ χρόνια ἐφτιαναν διώρυγες γιὰ νὰ ποτίζουν τοὺς ἀγρούς τους.

Καὶ σήμερα ἔχουν διώρυγες γιὰ τὸν ἴδιο σκοπὸ. Κι ἀκόμα οἱ Ἀγγλοὶ



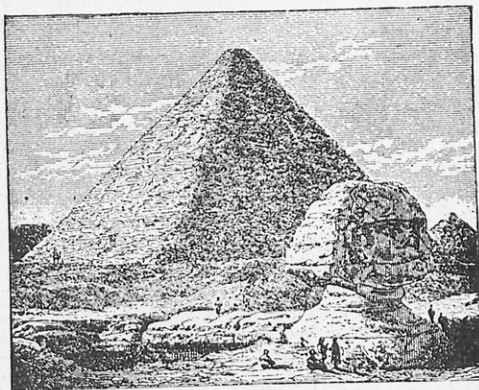
Τὸ φράγμα τοῦ Νεῖλου κοντὰ στὴν πόλη Ἀσσουάν.

στά Ν. τῆς Αἰγύπτου, σ' ἓνα στενὸ πέρασμα τοῦ Νείλου, ἔχτισαν μεγάλο φράγμα καὶ κατασκεύασαν μεγάλη δεξαμενὴ καὶ ἀφήνουν τὰ νερά της, ὅπου τὰ χρειάζονται, γιὰ νὰ ποτίσουν τὰ χωράφια τῆς Αἰγύπτου.

Οἱ πόλεις τῆς Αἰγύπτου ὅλες εἶναι χτισμένες στὶς ὄχθες καὶ τὶς ἐκβολὲς τοῦ Νείλου. Τὸ Κάιρο εἶναι ἡ πρωτεύουσα καὶ ἡ πιὸ μεγάλη πόλη τῆς Ἀφρικῆς (2.100.000 κατοίκους), χτισμένη στὴ δεξιὰ ὄχθη τοῦ Νείλου.

Κοντὰ στὸ Κάιρο εἶναι οἱ Πυραμίδες τῆς Αἰγύπτου. Πολλοὶ ξένοι πηγαινουν κάθε χρόνο νὰ τὶς ἰδοῦν καὶ νὰ τὶς θαυμάσουν. Τὶς ἔχτισαν πρὶν ἀπὸ χιλιάδες χρόνια οἱ Φαραῶ τῆς Αἰγύπτου. Πολλὲς χιλιάδες δούλοι δούλευαν σκληρὰ δεκάδες χρόνια γιὰ νὰ χτίσουν μιὰ πυραμίδα. Οἱ Φαραῶ τὶς ἤθελαν γιὰ τὰφους των. Σκεφθῆτε ὅτι ἡ πιὸ μεγάλη ἀπ' αὐτὲς πιάνει 10 στρέμματα τόπο καὶ ἔχει ὕψος 150 μέτρα!

Ἡ Ἀλεξάνδρεια (1.000.000 κατοίκους) εἶναι ἡ δευτέρη πόλη



Πυραμίδα τῆς Αἰγύπτου.

τῆς Αἰγύπτου. Τὴν ἔχτισε ὁ Μ. Ἀλέξανδρος στὰ παράλια τῆς Μεσογείου, ἀριστερὰ ἀπὸ τὸ Δέλτα τοῦ Νείλου. Τὸν παλιὸ καιρὸ ἦταν ξακουσμένη γιατί εἶχε πολλοὺς Ἕλληνας σοφοὺς. Σήμερα εἶναι πόλη ἐμπορικὴ καὶ ἓνα ἀπὸ τὰ μεγάλα λιμάνια τῆς Μεσογείου. Πολλοὶ Ἕλληνες κατοικοῦν στὴν Ἀλεξάνδρεια καὶ ἔχουν Ἕλληνικὰ σχολεῖα καὶ ἐκκλησίες, καὶ ἐκδίδουν Ἕλληνικὲς ἐφημερίδες καὶ περιοδικὰ.

Στὴν περιοχή τῆς Αἰγύπτου εἶναι καὶ ἡ Διώρυγα τοῦ Σουέζ. Στὴν εἰσοδὸ τῆς ἀπὸ τὴ Μεσόγειο θάλασσα εἶναι ἡ πόλη Πόρτ-Σάϊδ καὶ στὴν ἐξοδο τῆς πρὸς τὴν Ἐρυθρὰ θάλασσα ἡ πόλη τοῦ Σουέζ.

Σιδηροδρομικὴ γραμμὴ ἐνώνει ὅλες τὶς πόλεις τῆς Αἰγύπτου ἀπὸ τὴν Ἀλεξάνδρεια ὡς τὸ Ἀσσουάν.

Ἡ Αἴγυπτος ἀπὸ πολλὰ χρόνια εἶναι κράτος ἀνεξάρτητο, μὲ βασιλιά καὶ κυβέρνηση πού τὴν ἐκλέγει ὁ λαός. Ὡς τελευταῖα ὅμως οἱ Ἀγγλοὶ κατόνιζαν πολλὰ πράγματα γιὰ τὴ διοίκησή της καὶ εἶχαν στὸ Κάιρο στρατό. Τὸ 1941 ἔφυγαν τὰ Ἀγγλικά στρατεύματα ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο, ἐκτὸς ἀπὸ τὴν περιοχή τῆς διώρυγας τοῦ Σουέζ.

1. Τί θά ζητήσης νά ἴδῃς, ἂν ταξιδέψῃς ποτέ στήν Αἴγυπτο;
2. Τί ἀνθρώπους συναντοῦν, ὅσοι ἀποβιβάζονται στό λιμάνι τῆς Ἀλεξανδρείας;
3. Τί εἶδους ναοῦς θά ἀπαντήσης πρὸ πολλοῦς στό Κάιρο;
4. Ζέρεις ἂν φέρνουν εἶδη λαχανοκῆπου ἀπὸ τὴν Αἴγυπτο στὴν Ἑλλάδα καὶ ποιά;
5. Γιατί ἀπὸ τὸ λιμάνι τῆς Ἀλεξανδρείας περνοῦν περισσότερα πλοῖα παρὰ ἀπὸ τὸν Πειραιᾶ;

2. ΑΒΥΣΣΙΝΙΑ

Τὴ λένε καὶ Αἰθιοπία. Δὲν ὑπάρχει στὴν Ἀφρική ἄλλη χώρα ὑψηλότερη ἀπ' αὐτή. Βρίσκεται πάνω σὲ ὀροπέδια 2—4 χιλιάδες μέτρα ψηλά, στὰ Ν. τῆς Αἰγύπτου καὶ φτάνει σχεδὸν ὡς τὴν Ἐρυθρὰ θάλασσα.

Στὰ Β. τῆς χώρας βρίσκεται τὸ ψηλότερο ὄρος τῆς Ἀφρικής, τὸ Κιλιμάντζαρο (4620 μ.). Στὸ κέντρο εἶναι τὰ Ἀβυσσινιακὰ ὄρη καὶ στὰ Ν. τὰ ὄρη Κένια.

Πολλοὶ ποταμοὶ πηγάζουν ἀπὸ τὰ Ἀβυσσινιακὰ ὀροπέδια. Μεγαλύτερος ἀπ' ὅλους εἶναι ὁ Κυανὸς Νεῖλος ποῦ ἐνώνεται μὲ τὸ Λευκὸ Νεῖλο καὶ οἱ δύο σχηματίζουν τὸν πρὸ μεγάλο ποταμὸ τῆς Ἀφρικής, τὸ Νεῖλο.

Πολλὲς λίμνες ἔχει ἡ Ἀβυσσινία. Ἡ λίμνη Τάνα στὰ Β. εἶναι ἡ μεγαλύτερη. Αὐτὴ μὲ τὰ νερά της τροφοδοτεῖ τὸν Κυανὸ Νεῖλο καὶ ἄλλους παραπόταμους τοῦ Νεῖλου.

Στὴν ἔκταση εἶναι 8 φορές μεγαλύτερη ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα (1.100.000 τετραγ. χλμ.) καὶ ἔχει 10.000.000 κατοίκους.

Ἡ Ἀβυσσινία δὲν εἶναι εὐφορη ὅσο ἡ Αἴγυπτος, ἔχει ὅμως κλίμα καλύτερο ἀπ' αὐτή. Εἶναι πάνω στὸν Ἰσημερινό, ἀλλὰ τοὺς κατοίκους της δὲν τοὺς καίει ἡ ζέστη. 9 μῆνες, ἀπὸ τὸ Σβριο ὡς τὸ Μάη ἔχουν ἀνοιξη. Ποτὲ δὲ λιώνουν τὰ χιόνια ἀπὸ τὸ ὄρος Κιλιμάντζαρο. Καὶ τρεῖς μῆνες (Ἰούνιο—Αὐγουστο) ἔχουν μεγάλες βροχές. Ἡ χώρα παράγει ζαχαροκάλαμο, καφὲ κ.ἄ. Οἱ κάτοικοι τρέφουν πρόβατα, βόδια, καμήλες καὶ ἐξάγουν πολλὰ δέρματα ζώων καὶ μαλλιά.

Τὴν κατοικοῦν μαῦροι καὶ οἱ πρὸ πολλοὶ ἀπ' αὐτοὺς εἶναι χριστιανοί. Ἀποτελεῖ ἀνεξάρτητο βασίλειο.

Πρωτεύουσα τῆς Αἰθιοπίας εἶναι ἡ Ἀδῖς Ἀμπέμπα, μὲ 200.000 κατ. Σιδηροδρομικὴ γραμμὴ συνδέει τὴν πρωτεύουσα μὲ τὸ Τσιμπουτί, λιμάνι στὴν Ἐρυθρὰ θάλασσα, ποῦ τὸ κατέχουν οἱ Γάλλοι.

Οἱ Αἰθίοπες (ὄπως καὶ οἱ Αἰγύπτιοι) εἶναι πολιτισμένοι περισσότερο ἀπὸ ὅλους τοὺς μαύρους τῆς Ἀφρικής, καὶ πολὺ γενναῖοι.

Ὁ Μουσολίνι μὲ τὰ φασιστικὰ ἰταλικὰ στρατεύματα τὸ 1934 κατάρχησε καὶ σκλάβωσε τὴ χώρα τους. Αὐτοὶ ὅμως πολέμησαν γενναίωτα καὶ δὲν ἔπαυσαν νὰ πολεμοῦν ὡς τὸ 1943, ποῦ ἐλευθερώθηκε ἡ χώρα τους.

Ἡ Σομαλία καὶ ἡ Ἐρυθραία συνορεύουν μὲ τὴν Ἀβυσσινία καὶ εἶναι πρὸς τὰ παράλια τῆς Ἐρυθρᾶς θάλασσας. Πρὶν ἀπὸ τὸν πόλεμο ἦταν ἀποικία τῆς Ἰταλίας. Ἐνα μέρος τῆς Σομαλίας εἶναι Ἀγγλικὴ καὶ ἄλλο Γαλλικὴ κτήση. Μετὰ τὸν πόλεμο τὴν κατέχει ἡ Ἀγγλία.

Γιὰ τὴν ἰταλικὴ Σομαλία τὸ 1949 ἀποφάσισαν τὰ Ἠνωμένα Ἐθνη νὰ γίνῃ ἀνεξάρτητο κράτος μέσα σὲ 10 χρόνια. Γιὰ τὴν Ἐρυθραία, ποῦ ἦταν κι αὐτὴ ἰταλική, ἀκόμα δὲν ἔχουν πάρει ἀποφάσεις.

Ἡ Νουβία. Πρὸς Ν. τῆς Αἰγύπτου καὶ πρὸς Δ. τῆς Ἀβυσσινίας

είναι η Νουβία. Χώρα που την κατέχει η Άγγλια. Τη λένε και Αιγυπτιακό Σουδάν. Έχει έκταση 2.500.000 τετραγ. χιλμ. και πληθυσμό 3.500.000. Έχει πρωτεύουσα το Χαρτούμ.

III. ΧΩΡΕΣ ΤΗΣ ΒΟΡΕΙΟΥ ΑΦΡΙΚΗΣ

Στη Β. Άφρική είναι η Λιβύη, η Τύνιδα, το Άλγέριο και το Μαρόκο. Καμιά από τις χώρες αυτές δεν είναι ανεξάρτητη.

1. Η **Λιβύη** έχει έκταση 1.100.000 τετρ. χιλμ. και 1.000.000 κατοίκους, Πριν από τον πόλεμο ήταν Ιταλική άποικία. Το 1949 η Συνέλευση των Ήνωμένων Έθνών απέφασισε μέσα σε 2 χρόνια να γίνει ανεξάρτητη.

ΑΦΡΙΚΗ



Πολιτικός χάρτης της Άφρικής.

Η Λιβύη βρίσκεται προς Δ. της Αιγύπτου. Έχει μεγάλες εκτάσεις σκεπασμένες από τον άμμο της Σαχάρας. Η Λιβύη λέγεται και Τριπολιτία. Τα παλιά χρόνια στα παράλια της προς τη Μεσόγειο ήταν οι όνομαστές ελληνικές πόλεις Κυρήνη, Τρίπολη. Πρωτεύουσά της είναι η Τρίπολη (με 75.000 κατοίκους).

2. Η **Τύνιδα**. Έχει έκταση 30.000 τετρ. χιλμ. και πληθυσμό 2.000.000. Είναι προς Δ. της Λιβύης. Η πόλη Τύνιδα (20.000 κάτοικοι), η πρωτεύουσα, είναι κέντρο εμπορικό. Πολλά караβάνια έρχονται εκεί από το

Κ. Κωνσταντίνο, Γεωγραφία Ε'

έσωτερικό, ξεφορτώνουν έμπορεύματα και τὰ πλοία τὰ μεταφέρουν στο λιμάνι τῆς Μασσαλίας.

3. Τὸ **Ἀλγέριο**. Ἔχει έκταση 600.000 τετρ. χλμ. και πληθυσμὸ 6.000.000. Εἶναι χώρα ὄρεινη πάνω στὴν ὄροσειρὰ τοῦ Ἀτλαντα, πρὸς Δ. τῆς Τύνιδας. Πρωτεύουσά του ἔχει τὴν πόλη Ἀλγέριο (20.000 κατ.)

4. Τὸ **Μαρόκο**. Ἔχει έκταση 420.000 τετραγ. χλμ. και 3.000.000 κατοίκους. Βρίσκεται κι αὐτὸ πάνω στὸν Ἀτλαντα. Ἔχει και λίγες πεδινές περιοχές. Παράγει κτηνοτροφικά και γεωργικά προϊόντα. Ἐνα μέρος τοῦ Μαρόκου τὸ ἔχει ἡ Ἰσπανία. Τὸ ἄλλο τὸ μεγαλύτερο τὸ ἔχει ἡ Γαλλία. Τὸ Γαλλικὸ Μαρόκο τὸ κυβερνάει ὁ σουλτάνος τοῦ Μαρόκου, ἀλλὰ τὴ διοίκησή του τὴν κανονίζουν οἱ Γάλλοι. Πρωτεύουσα τοῦ Γαλλικοῦ Μαρόκου εἶναι ἡ πόλη Ραμπά με 50.000 κατοίκους.

Στὸ βόρειο μέρος τοῦ Μαρόκου σχηματίζεται ὁ Πορθμὸς τοῦ Γιβρατάρ, ποῦ ἐνώνει τὴ Μεσόγειο με τὸν Ἀτλαντικὸ Ὦκεανό.

Τὸ βράχο τοῦ πορθμοῦ ποῦ εἶναι στὴν εὐρωπαϊκὴ ἀκτὴ τὸν ἔχουν ὀχυρώσει και τὸν κρατοῦν οἱ Ἀγγλοί. Ἀπέναντι στὴν Ἀφρικανικὴ ἀκτὴ εἶναι ἡ πόλη Ταγγέρη (80.000 κατοίκους). Ἡ περιοχή τῆς λέγεται Διεθνὴς ζώνη τῆς Ταγγέρης. Οἱ περισσότεροί ἀπὸ τοὺς ἰθαγενεῖς κατοίκους τῶν χωρῶν τῆς Βορείου Ἀφρικῆς εἶναι Μωαμεθανοί.

IV. ΧΩΡΕΣ ΤΗΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΚΑΙ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΑΦΡΙΚΗΣ

Στὴ δυτικὴ και στὴν κεντρικὴ Ἀφρικὴ εἶναι ἡ ἔρημος Σαχάρα, τὸ Σουδάν, ἡ Λιβερία, τὸ Κόγγο και ἡ περιοχή τῶν λιμνῶν.

1. Ἡ **Σαχάρα**. Μὲ τίς ἀπέραντες ἐκτάσεις τῆς ἔχει μόνο ὡς 500 χιλιάδες κατοίκους. Αὐτοὶ ζοῦν στὶς ὀάσεις και στὶς ἄκρες τῆς ἐρήμου, Τρέφουν καμήλες και πολλὲς μαζὶ (καραβάνια) μεταφέρουν έμπορεύματα ἀπὸ τίς νοτιώτερες περιοχές στὴν Τύνιδα, στὸ Ἀλγέρι, στὸ Μαρόκο. Π λ ο ἰ ο τ ῆ ς ἐ ρ ἦ μ ο υ ἔχουν ὀνομάσει τὴν καμήλα, τὸ πολύτιμο αὐτὸ ζῶο γιὰ τοὺς κατοίκους τῆς Σαχάρας. Τρέφονται ἀκόμα στὶς ὀάσεις λίγα πρόβατα και γίδια. Καλλιεργοῦν ποῦ και ποῦ λίγα σιτάρια και ἀμπέλια. Ζοῦνε πολὺ φτωχὰ μ' αὐτὰ και με τοὺς χουρμάδες και τοὺς καρπούς λίγων ἀκόμα ὀπωροφόρων δένδρων. Ὅλες σχεδὸν οἱ ἐκτάσεις τῆς Σαχάρας ἀνήκουν στὴ Γαλλία. Τὰ τελευταῖα χρόνια αὐτοκίνητα εἰδικὰ γιὰ ταξίδια στὴν ἔρημο ἔφτιασαν οἱ Γάλλοι. Ξεκινοῦν ἀπὸ τὸ Ἀλγέρι, πηγαίνουν ἀπὸ ὀαση σὲ ὀαση, ὀπου ἔχουν χτίσει καλὲς οἰκοδομές γιὰ τοὺς Εὐρωπαίους, και φτάνουν στὴ νότιο ἀκρὴ τῆς Σαχάρας, ὕστερα ἀπὸ πολλῶν ἡμερῶν ταξίδι. Περνοῦν έκταση 1.300 χιλιόμετρα στὴν ἔρημο, πάνω στὴν ἄμμο, χωρὶς στρωμένο δρόμο

2. Τὸ **Σουδάν**. Εἶναι μεγάλη περιοχή πρὸς Ν. τῆς Σαχάρας. Ἀρχίζει ἀπὸ τὸν Ἀτλαντικὸ Ὦκεανό και φτάνει ὡς τὸ ὀροπέδιο τῆς Αἰθιοπίας πρὸς Α. και τὸν ποταμὸ Κόγγο πρὸς Ν. Εἶναι χώρα πεδινὴ με χαμηλὰ ὀρη ἐδῶ και ἐκεῖ. Οἱ ποταμοὶ Νίγηρας και Σενεγάλης και ἄλλοι μικρότεροι τὴν ποτίζουν και ὀλη ἡ χώρα μοιάζει ὀαση μεγάλη. Στὸ Σουδάν φυτρῶνουν μόνο τους ἡ καλλιεργοῦνται και ἀναπτύσσονται πολλὰ δένδρα (βουτυρόδενδρα, ἀρτόδενδρα, δένδρα καουτσούκ κ.ἄ.). Καλλιεργοῦν βαμπάκι και κεχρί. Τρέχουν πολλὰ βόδια, πρόβατα και πολερικά.

Ἔχει μεγάλο ἐμπόριο καουτσούκ και ἔλεφαντόδοντα.

Τὸ Σουδάν δὲν εἶναι κράτος ἀνεξάρτητο, ἀλλὰ κτήσεις Εὐρωπαϊκῶν κρατῶν. Ἔτσι χωρίζεται:

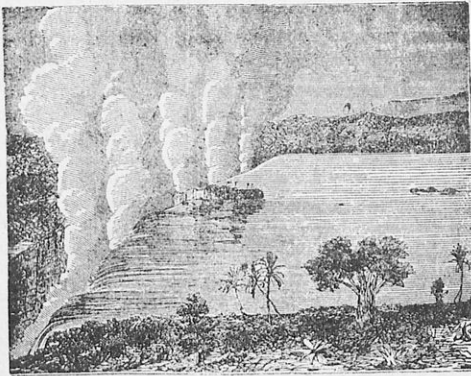
α) Στο **Γαλλικό Σουδάν** (έκταση 5.000.000 τετρ. χιλ. και 12.000.000 κάτ.) με πρωτεύουσα τὸ Τιμποκτού.

β) Στο **Ἀγγλικό Σουδάν** (έκταση 1.300.000 τετρ. χιλ. και 20.000.000 κάτ.). Είναι πρὸς τὸν Ἀτλαντικὸ ὠκεανὸ στὶς ἐκβολές τοῦ ποταμοῦ Νίγηρα και ἄλλων. Μερικὲς περιοχὲς ἔχουν μεταλλεῖα χρυσοῦ. Ἡ σπουδαιότερη πόλη εἶναι τὸ Λάγος.

γ) Στὶς **Πορτογαλικὲς κτήσεις** ὑπάγεται ἡ Γουϊνέα, πού παράγει πολὺ κακάο.

(Ἡ Πορτογαλία ἔχει και τὰ νησιά τοῦ Πρασίνου ἀκρωτηρίου, τὶς Ἀζόρες και τὴ Μαδέρα. Ἡ τελευταία παράγει ὄσπρια, ζαχαροκάλαμο, πολλὰ και ξακουστὰ κρασιά).

δ) Στο **Βελγικὸ Κόγγο** (έκταση 2.500.000 χιλμ. 15.000.000 κάτ.). Είναι ἡ πεδινὴ περιοχὴ τοῦ Κόγγου ποταμοῦ. Ἐχει πολλὰ παρθένα δάση. Οἱ ἰθαγενεῖς εἶναι μισοάγριοι. Τὸ Βελγικὸ Κόγγο παράγει πολὺ καουτσούκ.



Οἱ καταρράκτες τῆς λίμνης Βικτωρίας.

Παράγει ἀκόμη καφέ, βαμπάκι, βανίλλια, χαλκὸ, χρυσό, κασίτερο. Πρωτεύουσα εἶναι ἡ Πόλη τοῦ Λεοπόλδου.

3. Ἡ **Δημοκρατία τῆς Λιβερίας** εἶναι τὸ μόνο ἀνεξάρτητο κράτος στὴ Δ. Ἀφρική. Ἐχουν ὁμως σ' αὐτὸ μεγάλη ἐπιρροή οἱ Ἠνωμένες Πολιτεῖες τῆς Ἀμερικής. Είναι στὴν ἐκταση ἴση με τὴν Ἑλλάδα και ἔχει 1.500.000 κατοίκους.

4. Ἡ **περιοχὴ τῶν λιμνῶν**. Είναι ἡ πηγὴ ὄλων τῶν μεγάλων ποταμῶν τῆς Ἀφρικής: τοῦ Νείλου, τοῦ Κόγγου, τοῦ Ζαμπέζη. Κατεβαίνοντας ἀπὸ τὴν ὑψηλὴ χώρα τῶν λιμνῶν οἱ ποταμοὶ σχηματίζουν πολλοὺς καταρράκτες, ὀνομαστοὺς ὅπως και οἱ καταρράκτες τοῦ Νιαγάρα στὴν Ἀμερική.

Ἐπειδὴ τὸ μέρος εἶναι ὑψηλό, τὸ κλίμα δὲν εἶναι πολὺ θερμὸ (ὅπως και στὴν Ἀρθουσία) ἀν και βρίσκεται στὴν καρδιά τῆς διακεκαυμένης ζώνης. Ἡ περιοχὴ τῶν λιμνῶν φτάνει ὡς τὶς ἀκτὲς πρὸς τὸν Ἰνδικὸ ὠκεανό. Ἐχει ἐκταση 2.000.000 τετρ. χιλμ. και 15.000.000 κάτ. Πολλὰ εὐφορα ὄρο-

πέδια είναι σ' αυτή. Παράγουν καφέ, κακάο, βαμπάκι, χουρμάδες κ. ά. Κτήση τής 'Αγγλίας είναι και ή περιοχή τών λιμνών. Οί "Αγγλοι πηγαίνουν τά προϊόντα στην παράλια πόλη Νταρελσαλάμ και τά φορτώνουν στα πλοία.

Σιδηροδρομικές γραμμές ένώνουν την περιοχή τών λιμνών με την Αίγυπτο, τή Ν. 'Αφρική και τά Δ. παράλια (πρός τόν κόλπο τής Ζανζιβάρης).

ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1. Γιατί δέν φτιάνουν αυτόκινητόδρομους και σιδηροδρομικές γραμμές για νά ταξιδεύουν εύκολα μέσα στη Σαχάρα;
2. Ποιοί από τούς Ιθαγενείς τής Κεντρικής 'Αφρικής είναι υπό πολιτισμένοι: όσοι καλλιεργούν τή γή ή όσοι τρέφονται με καρπούς δένδρων και από τόν κυνήγι τών ζώων και τών πουλιών;
3. Στίς χώρες τής Κεντρικής 'Αφρικής, που δέν έχουν υγιεινό κλίμα, άρρωσταίνουn και πεθαίνουn πολύ περισσότεροι Ιθαγενείς από τούς Εύρωπαίους. Πώς τόν εξηγείτε αυτό;
4. Πώς μπορεί νά ταξιδέψη κανείς 1) από τήν 'Ελλάδα στο 'Αλγέρι; 2) από τήν 'Ελλάδα στην 'Αδισ 'Αμπέμπα;
5. "Ελληνες στρατιώτες και στόν τελευταίο πόλεμο πολέμησαν στη Λιβύη. "Αν ξέρετε κανένα, συγκεντρώστε πληροφορίες (άπό τούς ίδιους, τήν άλληλογραφία τους, από τούς δικούς τους) για τή χώρα που μένουn ή είδαν και γράψτε τες νά τίς διαβάσετε στην τάξη σας.

V. ΧΩΡΕΣ ΤΗΣ ΝΟΤΙΟΥ ΑΦΡΙΚΗΣ

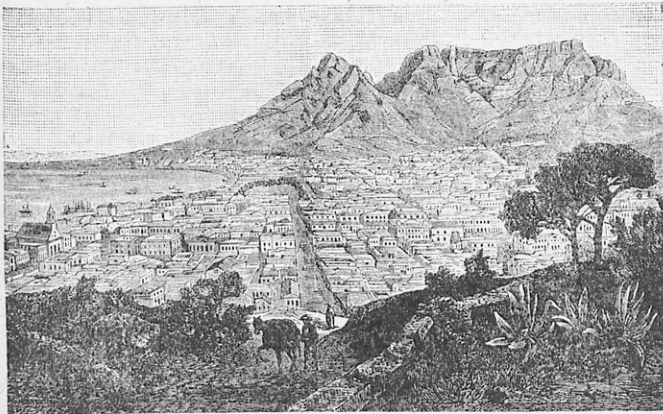
Στό έσωτερικό τής Νοτίου 'Αφρικής είναι μεγάλη έρημος ή Καλαχάρη. Μόνον τά παράλια προς τόν 'Ατλαντικό και τόν Ειρηνικό 'Ωκεανό είναι κατοικημένα. Για τούτο σέ επιφάνεια 6.000.000 τετραγ. χιλιόμετρα, που έχει ή περιοχή αυτή, μόνο 18.000.000 άνθρωποι κατοικοῦn.



Φυτεία κακάου στην 'Αφρική.

Ἡ χώρα παράγει λίγα γεωργικά καὶ κτηνοτροφικά προϊόντα. Εἶναι ὅμως πλούσια σὲ διάφορα ὄρυκτά (διαμαντόπετρες, χρυσό, χαλκό, οὐράνιο, σίγικο, κασσίτερο, σίδηρο, πετροκάρβουνα). Γιὰ τοῦτο οἱ περισσότεροι κάτοικοι, Εὐρωπαῖοι καὶ ἰθαγενεῖς, ἐργάζονται στὰ ὄρυχεῖα. (*Ἐκταση 4.000.000 τετραγ. χλμ., πληθυσμὸς 14.000.000).

Ἡ **Νοτιοαφρικανικὴ Ἐνωσ.** ἔχει τὶς περισσότερες χώρες τῆς Ν. Ἀφρικῆς, ποὺ παλιότερα ἦταν κτήσεις τῆς Ἀγγλίας. Τὸ Τράνσβααλ στὴ χώρα τοῦ Ἀκρωτηρίου, τὴν Οὐράγη, τὴ Νατάλη. Σήμερα οἱ χώρες αὐτὲς ἀποτελοῦν Ὁμοσπονδιακὴ Δημοκρατία καὶ ἐκλέγουν μὴ κυβέρνηση. Ἡ Νοτιοαφρικανικὴ Ἐνωσὴ εἶναι ἓνα ἀπὸ τὰ κράτη τῆς



Ἡ πόλι τοῦ Ἀκρωτηρίου.

Βρετταν. Κοινοπολιτείας. ἔχει πρωτεύουσα τὴν Πραιτωρία (200.000 κάτ.). Γύρω στὴν πόλη βγαίνουν διαμαντόπετρες ἀπὸ πολλὰ ὄρυχεῖα. Τρέφουν ἀκόμα πολλὲς στρουθοκαμήλους καὶ πωλοῦν τὰ φτερά τους.

Ἄλλη μεγάλη πόλη εἶναι τὸ Γιοχάνεσμπουργκ (350.000 κάτ.). Τὴ λένε καὶ «πόλη τοῦ χρυσοῦ», γιατί ἡ χώρα τοῦ Τράνσβααλ ἔχει πολλὰ καὶ πλούσια μεταλλεῖα χρυσοῦ. Ἡ πόλη τοῦ Ἀκρωτηρίου (300.000 κάτ.). Τὸ Ντουρπᾶν (260.000 κάτ.).

Ἡ Νοτιοαφρικανικὴ Ἐνωσὴ μαζί με τὴν Αἴγυπτο καὶ τὴν Ἀρβησσινία εἶναι τὰ μόνα πολιτισμένα κράτη τῆς Ἀφρικῆς. Οἱ πόλεις τῶν τριῶν αὐτῶν κρατῶν ἐπικοινωνοῦν μετὰ τὶς γραμμὲς τοῦ Ὑπεραφρικανικοῦ σιδηροδρόμου.

Πορτογαλικὲς κτήσεις. Ἐκταση ὡς 2.000.000 τετρ. χλμ. στὸ Β. Δ. μέρος. Μεγαλύτερη πόλη σ' αὐτὲς εἶναι ἡ Μοζαμβίκη (60.000 κάτ.).

ΚΤΗΣΕΙΣ ΣΤΑ ΝΗΣΙΑ ΤΗΣ ΑΦΡΙΚΗΣ

Ἡ **Μαδαγασκάρη**, τὸ μεγαλύτερο νησί τῆς Ἀφρικῆς (ἐκταση 600.000 τετραγ. χλμ. καὶ 4.000.000 κάτ.), εἶναι Γαλλικὴ κτήση. Παράγει

ρύζι, καουτσούκ, ζαχαροκάλαμο. Έχει πρωτεύουσα τήν Ταναρίβη.
 Ἡ **Μαδέρα**, οἱ **Κανάριες**, τὰ νησιά τοῦ **Πρασίνου Ἀκρωτηρίου**, οἱ
 ἄζορες εἶναι κτήσεις τῆς Πορτογαλίας καὶ παράγουν
 κακάο, κρασί κ.ἄ.

Ἡ Ἅγία Ἑλένη καὶ ἄλλα μικρὰ νησιά εἶναι κτήσεις Ἀγγλικές.

ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1. Γιατί σὲ ὁδὸ τῶν Ἀθηνῶν ἔχει δοθῆ τὸ ὄνομα τοῦ Γιάν Σμάτς, ποῦ τὴν ἐποχὴ τοῦ πολέμου ἦταν Πρωθυπουργὸς στὴ Νοτιοαφρικανικὴ Ἐνωσι;

2. Πῶς μπορεῖ νὰ πάη κανεὶς πιὸ γρήγορα (ὄχι ἀεροπορικῶς) ἀπὸ τὸν Πειραιᾶ στὸ Γιοχάνεσμπουργκ;

3. Ποιὰ λιμάνια εἶναι στὴ Νότιο Ἀφρικῇ;

ΤΑ ΚΡΑΤΗ ΤΗΣ ΑΦΡΙΚΗΣ

Κράτη καὶ κτήσεις	Ἐκταση σὲ τετρ. χλμ.	Πληθυσμὸς	Πόλεις	Πληθυσμὸς
Αἴγυπτος	1.000.000	18.000.000	Κάιρο (πρωτ.) Ἀλεξάνδρεια	2.100.000 1.000.000
Ἀβησσυνία	1.900.000	10.000.000	Ἀδῖς Ἀμπέμπτα, πρ.	100.000
Λιβερία	110.000	1.500.000	Μονροβία	25.000
Ἀγγλικές κτήσεις				
Νοτιοαφρικανικὴ Ἐνωσι	4.000.000	14.000.000	Πραιτωρία (πρωτ.) Γιοχάνεσμπουργκ	200.000 350.000
Περιοχὴ τῶν Λιμνῶν	2.000.000	15.000.000	Ζανζιβάρη, λιμάνι	120.000
Νουβία	2.500.000	3.500.000	Χαρτούμ	50.000
Ἀγγλικὸ Σουδάν	1.300.000	20.000.000	Λάγος	75.000
Νησιά Δυτικῆς Ἀφρικῆς	3.000	400.000	Πόρτ-Λουίς	50.000
Βελγικὸ Κόγγο	2.500.000	15.000.000	Πόλη Λεοπόλδου	10.000
Γαλλικές κτήσεις				
Ἀλγέριο	600.000	6.000.000	Ἀλγέριο (πρωτ.)	20.000
Τύνιδα	130.000	2.000.000	Τύνιδα (πρωτ.)	20.000
Μαρόκο	420.000	2.500.000	Ραμπάτ (πρωτ.)	50.000
Σαχάρα	10.000.000	500.000		
Γαλλικὸ Σουδάν	5.000.000	12.000.000	Τιμπουκτού (πρωτ.)	25.000
Νησι Μαδαγασκάρη	600.000	4.000.000	Ταναρίβη (πρωτ.)	65.000
Πορτογαλικές κτήσεις				
Δυτικὴ Ἀφρικῇ	40.000	300.000		
Νότιος Ἀφρικῇ	2.000.000	7.000.000	Μοζαμβίκη	60.000
Νησιά Ἀφρικῆς	5.000	200.000		
Ἴσπαν. κτήσεις (Μαρόκο)	300.000	500.000		
Λιβύη	1.100.000	1.000.000	Τρίπολη (πρωτ.)	45.000
Σομαλία	350.000	350.000	Μογδιστού »	10.000
Ἐρυθραία	120.000	300.000	Ἀσμάρα »	10.000
Διεθνῆς ζώνη Ταγγέρης	600	100.000	Ταγγέρη »	80.000

Η ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ

1. Ο ΤΑΞΙΔΙΩΤΗΣ ΠΟΥ ΠΑΡΑΞΕΝΕΥΕΤΑΙ

Σκεφθήκατε ποτέ μεγάλες μέρες τὸ μήνα Δεκέμβριο καὶ ἀντὶ γιὰ χειμῶνα καλοκαίρι; Μὴ πῆτε πῶς αὐτὰ δὲν γίνονται.

Πρὶν ἀπὸ 10 χρόνια ξεπροβόδισα σὲ μεγάλο ταξίδι ἕνα φίλο μου στὸν Πειραιᾶ. "Ἐφυγε μὲ ἀτμόπλοιο γιὰ τὴν Αὐστραλία, ὡς ἀντιπρό-



Χάρτης τῆς Ὀκεανίας.

σωπος ἑνὸς ἐμπορικῆ οἴκου, πού φέρνει ἀπ' ἐκεῖ ἐμπορεύματα στὴν Ἑλλάδα: (πολλοὶ Ἕλληνες ἐργάζονται στὴν Αὐστραλία).

Συγκινημένος εἶδα τὸ φίλο μου νὰ φεύγει. Κι αὐτὸς δὲν ἦταν λιγώτερο ἀπὸ μένα: θὰ ἔκανε μεγάλο ταξίδι, θὰ ἔμεινε πολλὰ χρόνια σὲ ξένη χώρα, μακριὰ ἀπὸ φίλους καὶ δικούς. Μοῦ ὑποσχέθηκε πῶς θὰ μοῦ ἔγραφε συχνά, μὲ ἀποχαιρέτισε καὶ ἔφυγε.

Διαβάστε τὸ πρῶτο γράμμα πού μοῦ ἔστειλε:

«Σίδνεϋ, 10 Ἰανουαρίου 1939.

Ἀγαπητέ μου φίλε,

Ἐφυγα ἀπὸ τὴν ἀγαπημένη μας Ἑλλάδα στὶς 9 Δεκεμβρίου. Μὴ νομίσῃς πῶς σὲ ξέχασα. Σοῦ γράφω σήμερα, τὴν πρώτη μέρα πού ἀποβι-

βάσθηκα από το πλοίο στο Σίδνεϋ, στη μεγαλόπολη τής Αυστραλίας. "Αν άργησα νά σου γράψω, σ' αυτό φταίει το πολύ μεγάλο ταξίδι που έκαμα.

Θυμάσαι, πώς τουρτουρίζαμε από το κρύο στο λιμάνι του Πειραιά όταν άναχωρούσα; Χιονισμένες ήταν οι κορφές του "Υμηττού και τών άλλων βουνών και δέν άστειευόταν ό παγερός βοριάς που φυσούσε προς τη θάλασσα. Με πείραζες γιατί ήμουν φορτωμένος με πουλόβερ και πολλά κασκόλ και γάντια χοντρά και πολύ βαρύ παλτό. Και δέν είχες άδικο.

"Αφού άφησα τις έλληνικές θάλασσες και άλλαξα άτμόπλοιο στην "Άλεξάνδρεια, όταν έμεινε πίσω μας ή γαλανή Μεσόγειος και από το Σουέζ μπήκαμε στην "Ερυθρά θάλασσα, αυτά τα βαριά ρούχα δέν μου χρειάζονταν πιά, άκόμα μ' ένοχλούσαν. "Όσο προχωρούσε το βαπόρι προς το Νότο, ή ζέστη όλο και γινόταν μεγαλύτερη. Μαζί αύξαινε και ή ύγρασία. Τα βαριά ρούχα μου άπρροφοούσαν την ύγρασία και γίνονταν άκόμα πιο βαριά. "Έτσι άναγκαζόμουν νά τα λιγοστεύω ένα ένα.

Βγήκαμε από την πύλη τής "Ερυθράς θάλασσας προς τον "Ινδικό ώκεανό. Είδαμε άριστερά μας το "Αδεν. Το πλοίο μας έπιασε εκεί. "Ηθελε νά έφοδιασθή με πράγματα που του έλειπαν. "Έπρεπε νά ξανασάνη λίγο και το πλήρωμα. Φύγαμε και δέν έκαμε το πλοίο άλλο σταθμό ως το Κολόμπο, την πρωτεύουσα του Νησιού τών Μαργαριταριών. Το "Αδεν και το Κολόμπο ήταν τα μόνα λιμάνια όπου πιάσαμε στα άσιατικά παράλια. Πολλές μέρες ύστερα ταξιδεύαμε στον "Ινδικό ώκεανό, βλέποντας ούρανό και θάλασσα. Και τί ταξίδι ήταν αυτό! Ζέχασα πώς έφυγα χειμώνα από την "Ελλάδα. "Η ζέστη και ή ύγρασία με έπνιγαν, ήταν πράγμα άνυπόφορο για μένα. "Όταν ξεκίνησα, ό ήλιος έβγαινε το πρωί όλο και νοτιότερα στον όρίζοντα και οι μέρες ήταν μικρές. Και όσο ταξίδευα προς το νότο, ό ήλιος βιαζόταν νά γυρίση προς βορρά και μεγάλωναν γρήγορα οι μέρες. Νά τώρα είμαστε πάνω στον "Ισημερινό. Στις 12 το μεσημέρι ό ήλιος βρίσκεται ακριβώς πάνω από το κεφάλι μου. Δέ μπορώ νά μείνω στο κατάστρωμα, με χτυπούνε κατακέφαλα οι άκτίνες του, φοβούμαι ήλιπως πάθω ήλιωση.

Το πλοίο όλο προχωρεί. "Ο ήλιος κάθε πρωί άνατέλλει βορειότερα. Βλέπω τη σκιά μου νά πέφτη προς τα Ν.Δ., προς τα Ν., προς τα Ν.Α., πράγμα που ποτέ δέν το είδα στην "Ελλάδα. Μπήκαμε στο Ν. ήμισφάριο και όλο προχωρούμε προς το Ν.

«Μήπως όνειρεύομαι;» συλλογίζομαι. "Έφυγα στην καρδιά του χειμώνα, πριν άκόμα άρχιση νά μεγαλώνη ή μέρα στην "Ελλάδα. Με έκαψε ό ήλιος σαν νά ήταν καλοκαίρι—και τί καυτερό καλοκαίρι! Βρήκα, Γενάρη μήνα, τη μέρα ίση με τη νύχτα, πράγμα που μόνο στις 22 Μαρτίου συμβαίνει στην "Ελλάδα. Και νά, τώρα φτάνομε σε μέρη που πάλι, Γενάρη μήνα, έχουν καλοκαίρι!

Τώρα κατάλαβα καλά μερικά πράγματα, που έλεγα μικρός σαν παπαγάλος :

«"Η "Ελλάδα είναι στη Β. εύκρατο ζώνη. "Η Ν. "Αφρική, ή Αυστραλία ή Ν. "Αμερική είναι στη Ν. εύκρατο ζώνη. "Όταν έμεις έχωμε χειμώνα, εκεί είναι καλοκαίρι...».

"Αρχισαν πιά νά φαίνονται οι δυτικές άκτες τής Αυστραλίας. "Έτρεφα στην καμπίνα μου, πήρα από τη βαλίτσα μου ένα χάρτη και μιá γεωγραφία. Είδα πώς ή ήπειρος τής Αυστραλίας είναι μικρότερη από όλες τις άλλες. "Έχει έκταση 9.000.000 τετρ. χλμ. "Έχει Ν. γεωγραφικό πλάτος 15—45%. Είναι ή μι-

στή στη διακεκαυμένη ζώνη και ή υπόλοιπη στη Ν. εϋκρατο ζώνη. Βρέχεται από τις θάλασσες του Ίνδικου και του Ειρηνικού ωκεανού.

Μόλις πρωτοείδα μακριά στον όριζοντα τις ακτές της Αυστραλίας νόμισα πώς μόνο κίμα μέρα ταξίδι: θα έχωμε ακόμα. Ο χάρτης μου έδειξε πώς δέν είχαν ακόμα τελειώσει τὰ βάσανα του ταξιδιού. Το Σίδνεϋ δέν είναι στη Δ. αλλά στην Άνατολική πλευρά της Αυστραλίας.

Άκόμα μερικές μέρες ταξίδι: αφήσαμε άριστερά μας τη Ν. παραλία της ήπειρου, τὸ πλοίο διευθύνθηκε πρὸς Β. και τέλος φτάσαμε στο Σίδνεϋ.

Άποβιβάστηκα και βλέπω πολὺν κόσμο νὰ κυκλοφορῆ στους δρόμους με καλοκαιρινὰ ρούχα...

Σ' άλλο γράμμα θὰ σοῦ γράψω τις ἐντυπώσεις μου ἀπὸ τὴ χώρα και ἀπὸ τοὺς ἀνθρώπους πού τὴν κατοκοῦν...».

2. ΤΟ ΔΕΥΤΕΡΟ ΓΡΑΜΜΑ ΤΟΥ ΤΑΞΙΔΙΩΤΗ

«...Ζέρεις ὅτι ὁ ἐμπορικὸς οἶκος πού ἀντιπροσωπεύω εἰσάγει στήν Ἑλλάδα σιτάρ: και ἄλλα δημητριακά, ρύζι, μαλλιά και ἄκόμα λίγα προϊόντα της Αυστραλίας. Ἐχει ὅμως μεγάλα σχέδια για τὸ μέλλον: Νὰ φέρνη στήν Ἑλλάδα ἀπ' ὅλα τὰ προϊόντα της Αυστραλίας: Κατεψυγμένο κρέας, δέρματα βοδιῶν και προβάτων, τυριά, βούτυρο, ζάχαρη και νὰ στέλνη ἀπ' αὐτὰ ὅσα χρειάζονται και στίς γειτονικές μας Βαλκανικές χώρες. Μόνο καπνὰ, σταφίδα, πορτοκάλια δέν σκέφτονται νὰ φέρουν ἀπὸ τὴν Αυστραλία, πού και ἀπ' αὐτὰ παράγει στὰ ΝΔ. παράλια της.

Μοῦ ἔδωσαν λοιπὸν τὴν ἐντολή νὰ πηγαίνω σ' ὅλες τις πόλεις της Αυστραλίας για τὸ σκοπὸν αὐτό, νὰ βρίσκω τοὺς ἐμπόρους, νὰ συνειννοῦμαι και νὰ στέλνω ἐκθέσεις στήν Ἀθήνα.

Λίγες βδομάδες ἔμεινα στο Σίδνεϋ. Είναι μεγάλη πόλη (800.000 κατοίκους). Πήγα στήν Καμπέρα, τὴν πρωτεύουσα της Αυστραλίας και αὐτὴ στήν ΝΑ. ἀκτὴ της ήπειρου. Είναι μικρότερη ἀπὸ τὸ Σίδνεϋ, (200.000 κατοίκους). Ἐπισκέφθηκα στὰ Ν. παράλια τὴ Μελβούρνη (750.000 κατ.) και τὴν Ἀδελαίδα (250.000 κατ.). Ἐξακολούθησα τὴν περιοδεία μου, στάθηκα μιὰ δυὸ μέρες και σ' ἄλλες μικρότερες πόλεις στὰ Ν. της Αυστραλίας και ἔφτασα στο Πέρθ (300.000 κατ.) στὰ Δ. παράλια. Ἀπὸ ἐκεῖ ξαναγύρισα σιδηροδρομικῶς κατ' εὐθειαν στο Σίδνεϋ, περνώντας πάλι ἀπὸ τις πόλεις πού ἀνέφερα. Ἐτσι τελείωσε ἡ πρώτη περιοδεία μου.

Ἴσως νὰ ἀπορῆς: Μόνο στὰ νότια και στὰ ἀνατολικά είναι οἱ μεγάλες ἐμπορικές πόλεις της Αυστραλίας; Μόνο στὰ παράλια αὐτὰ και λιγώτερο στὰ δυτικά και στὰ βόρεια ὑπάρχουν τόποι εὐφοροί. Τὸ ἐσωτερικὸ της Αυστραλίας είναι ἄγρονο ὄροπέδιο, πού ἔχει πολλές πέτρες ἢ και σκεπάζεται με ἄμμο ἄλμυρη. Στὴν ἀνατολική πλευρά, πρὸς τὰ παράλια του Ειρηνικού οἱ Αυστραλιανές Ἀλπεις είναι τὸ ψηλότερο βουνὸ (2000 μ.). Κι ἀνάμεσα σ' αὐτὲς και τὸ ὄροπέδιο είναι μεγάλες πεδιάδες. Και ἀπὸ τις πεδιάδες αὐτὲς οἱ νοτιώτερες είναι καλὲς για τὴ γεωργία. Οἱ βορειότερες μοιάζουν τις στέπτες της Εὐρώπης και της Σιβηρίας και μόνο για λειβάδια είναι κατάλληλες.

Και ὄχι μονάχα οἱ πέτρες και ἡ ἄλμυρη ἄμμος κάνουν ἄγρονο τὸ ἐσωτερικὸ της ήπειρου. Ἀντίθετα με τὰ παράλια πού ἔχουν συχνὲς βροχές, τόσο ὠφέλιμες για τὴν ἀνάπτυξη τῶν φυτῶν, τὰ μεσόγεια ἔχουν μεγάλη

ξηρασία, φοβερή ζέστη τὸ καλοκαίρι καὶ σπάνια βλέπουν βροχές.

Νά λοιπόν ὁ λόγος ποὺ κάνει παράδεισο τὰ παράλια τῆς Αὐστραλίας καὶ μάλιστα ἐκεῖνα ποὺ εἶναι στὴν εὐκράτο ζώνη, καὶ κόλαση τὸ ἐσωτερικό. Γι' αὐτὸ οἱ μεγάλες πόλεις εἶναι συγκεντρωμένες στὰ Α. καὶ τὰ Ν. παράλια.

Σ' ὅλες τὶς πόλεις ποὺ πέρασα κατοικοῦν μόνο Εὐρωπαῖοι καὶ κυρίως Ἕλληνες. Ἕλληνες εἶναι ἡ γλῶσσα ποὺ πρέπει νὰ ξερῆ ὅποιος ἔρχεται νὰ μείνῃ πολλὰ χρόνια στὴν Αὐστραλία. Ὁλη ἡ Αὐστραλία ἦταν Ἕλληνική ἀποικία καὶ εἶναι σήμερα ἓνα ἀπὸ τὰ κράτη τῆς Βρετανικῆς Κοινοπολιτείας, ποὺ ἐκλέγουν μόνον τοὺς τὴν κυβέρνησή τους. Ἡ Αὐστραλία ἐξερευνήθηκε τελευταῖα ἀπὸ ὅλες τὶς ἡπείρους, πρῶτα ἀπὸ τὴν Ὀλλανδία καὶ ὕστερα ἀπὸ τοὺς Ἕλληνες. Πρὶν ἀπὸ 100 χρόνια μόνον ἐξορίστους καὶ καταδίκους ἐστελναν οἱ Ἕλληνες στὸ Σίδνεϋ. Ὑστερα βλέποντας τὸν πλοῦτο τῆς χώρας, μετανάστευσαν χιλιάδες ἐκεῖ· ἔχτισαν πόλεις καὶ ὠφελοῦνται τὰ πλούτη τῆς. Σήμερα ἡ Αὐστραλία ἔχει γίνῃ ἡ πρῶτη κτηνοτροφικὴ χώρα τοῦ κόσμου. Χιλιάδες πρόβατα καὶ βόδια τρέφονται καὶ λειβάδιμα τῆς. Εἶναι ἡ πρῶτη σ' ὅλον τὸν κόσμο στὴν παραγωγή μαλλιῶν. Ἡ «Καμπέρα», τὸ εἶδος σιταριοῦ ποὺ ἄρχισαν νὰ καλλιεργοῦν καὶ στὴν Ἑλλάδα, ἐδῶ ἔχει τὴν καταγωγή του. Ἐκατομμύρια σάκκοι σιταριοῦ περιμένουν πάντα στὰ λιμάνια νὰ φορτωθοῦν στὰ βαπόρια. Καὶ χιλιάδες ἀτμόπλοια κάθε χρόνο φορτώνονται μὲ κατεψυγμένα κρέατα καὶ μαλλιά γιὰ διάφορες χώρες τῆς γῆς καὶ κυρίως γιὰ τὴν Ἑλλάδα (115 ἑκατομμύρια πρόβατα καὶ 15 ἑκατομμύρια βόδια ἔχει ἡ Αὐστραλία).

Δὲ λείπουν καὶ τὰ ὀρυκτὰ προϊόντα στὴν Αὐστραλία, ἂν κι αὐτὴ εἶναι κυρίως γεωργικὴ καὶ κτηνοτροφικὴ χώρα. Πετροκάρβουνα, χρυσάφι, ἄργυρος, χαλκός, μόλυβδος εἶναι τὰ κυριώτερα ἀπ' αὐτά.

—Καὶ πρὶν πᾶνε οἱ Εὐρωπαῖοι στὴν Αὐστραλία, τί ἄνθρωποι ζοῦσαν αὐτοῦ; θὰ μὲ ρωτήσης.

Σοῦ ἀπαντῶ: Ἐδῶ ζοῦσαν μισοάγριοι ἰθαγενεῖς. Δὲν καλλιεργοῦσαν τὴ γῆ. Ζοῦσαν ἀπὸ τὸ κυνήγι καὶ τὸ ψάρεμα, ἀπὸ τοὺς καρπούς τῶν δένδρων καὶ τὶς ρίζες τῶν φυτῶν. Ἐχουν καὶ σήμερα ἀπομεινέ λιγοῖ ἀπ' αὐτοὺς καὶ ὅλο λιγοστεύουν. Ζοῦν τὴν ἴδια πρωτόγονη ζωὴ ὅπως καὶ οἱ πρόγονοὶ τους.

Ἀπὸ 8.500.000 ψυχῆς ποὺ ζοῦνε σήμερα στὴν Αὐστραλία καὶ στὰ νησιά τῆς μόνον 60.000 ἰθαγενεῖς ζοῦν στὸ ἐσωτερικό, στὴν ἄγνη περιοχή τῆς Αὐστραλίας. Τοὺς λένε Μαύρους, ἀλλὰ πρὸ πολλοῦ μοιάζουν μὲ τὶς φυλὲς ποὺ κατοικοῦν τὰ Μαλαϊκὰ νησιά, πρὸς τοὺς Μαλαίους. Αὐτοὶ κατοικοῦν στὴν «Κόλαση» καὶ οἱ Εὐρωπαῖοι στὸν Παράδεισο.

Ἄκουσε ἀκόμα λίγα πράγματα γιὰ τὰ ζῶα καὶ τὰ φυτὰ τῆς Αὐστραλίας:

Δάση μεγάλα σκεπάζουν τὰ βόρεια παράλια τῆς ἡπείρου. Εὐκάλυπτοι καὶ ἀκακίες πολὺ ψηλές (ὡς 100 καὶ 150 μέτρα), χουρμαδιές, μπαναγιές καὶ φοινικοκαρυδιές κ.ἄ. εἶναι ἐδῶ φυτὰ συνηθισμένα καὶ ἄγνωστα στὴν Ἑλλάδα.

Εἶναι μεγάλα δάση στὴν Αὐστραλία: μὴ νομίσης ὅμως, πῶς ζοῦνε σ' αὐτὰ μεγάλα ζῶα καὶ ἄγρια θηρία, οὔτε ἐλέφαντες, οὔτε καμήλες, οὔτε τίγρεις, λιοντάρια καὶ τὰ ὅμοια δὲ θὰ βρῆς ἂν ποτὲ μᾶς ἐπισκεφθῆς καὶ σὺ ἐδῶ· θὰ ἰδῆς ὅμως δυὸ παράξενα ζῶα:

Τὴν κ α γ κ ο υ ρ ῶ, ποὺ πηδαῖε ἀντὶ νὰ βαδίξῃ καὶ στηρίζεται πάντα στὴν οὐρά καὶ τὰ δύο μεγάλα πισινὰ τῆς πόδια. Τὸν ὀ ρ ν ι θ ὀ ρ υ γ χ ο μικρὸ ζῶο μὲ ράμφος ὡς τῆς πάπιας καὶ χωρὶς φτερά, ποὺ γεννᾷε αὐγά.

Θυμάσαι μερικές χρονιές στην πατρίδα μας τί μεγάλες καταστροφές φέρνουν σύννεφα ακρίδες και κοπάδια άρουραϊοί; Ούτε ακρίδες, ούτε άρουραϊοί παρουσιάζονται έδω. Έχουν όμως άλλη πληγή: Τά κουνέλια! Ναι, τὰ κουνέλια, τὰ άγρια κουνέλια, πού μερικές εποχές πλήθαιναν πολύ. Έκατοντάδες εκατομμύρια κουνέλια ξεχύνονταν στή χώρα, δέν άφηναν χορτάρακι πάνω στή γη, έφταναν στά δάση, έτρωγαν γύρω γύρω τὸ φλοιὸ τῶν δένδρων καί αὐτὰ ξηραίνονταν...».

3. ΑΛΛΟ ΓΡΑΜΜΑ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ

Δέκα χρόνια πέρασαν από τότε πού έφυγε ὁ φίλος μου γιά τήν Αὐστραλία. Στήν άρχή είχαμε συχνή άλληλογραφία. Ήρθε ύστερα ὁ τελευταίος φοβερός πόλεμος καί δέν ήξερε ὁ ένας από μᾶς τί γίνεται ὁ άλλος. Είδα τήν πατρίδα μας νά τή σκλαβώνουν οί Γερμανοί καί οί Ίταλοί, γνώρισα από κοντὰ ὅπως ὅλοι οί Έλληνες τή φρίκη τοῦ πολέμου καί μακάριζα τὸ φίλο μου. Πολέμησε καί ἡ Αὐστραλία μαζί μέ τούς συμμάχους τὸν Μουσο-



Αὐστραλία. Χωριὸ τῶν Ίθαγενῶν.

λίνοι καί τὸν Χίτλερ καί τούς Ίάπωνες, αλλά έπιχειρήσεις δέν έγιναν στήν ἥπειρο εκείνη.

Πέρασε ὁ πόλεμος καί πάλι άρχισε ἡ άλληλογραφία μέ τὸ φίλο μου.

Διαβάστε ένα ακόμα από τὰ γράμματά πού μοῦ έστειλε:

«... Τώρα πού τέλειωσε ὁ πόλεμος, άρχισε νά παίρνη καί πάλι ζωὴ τὸ έμπόριο. Είχε νεκρωθῆ στά δύσκολα χρόνια. Έμπορικές ύποθέσεις μ' έκαμαν νά ταξιδέψω σέ δυὸ μεγάλα νησιά Ν.Α. από τήν Αὐστραλία: Στὰ νησιά τῆς Νέας Ζηλανδίας. Έχουν θαυμάσιο κλίμα, πού μοῦ θύμισε τὸ κλίμα τῆς πατρίδας μου. Είμαι πολὺ εὐφορα, μὰ ὁ τόπος τους πιὸ πολὺ χρησιμοποιεῖται γιά λειβάδια. Οί κάτοικοι τρέφουν πολλὰ καί μεγάλα

κοπάδια πρόβατα και έχουν τὰ ἴδια κτηνοτροφικά προϊόντα μὲ τὴν Αὐστραλία. Παράγουν ἐπίσης σιτηρὰ καὶ λινάρι.

Ἐντύπωση μοῦ ἔκαμε ὅτι οἱ ἰθαγενεῖς τῆς Ν. Ζηλανδίας δὲν εἶναι ἀπολίτιστοι σὰν τοὺς ἰθαγενεῖς τῆς Αὐστραλίας. Εἶναι πιὸ πολιτισμένοι. Νὰ καὶ μιὰ ἐκπληξη: Καὶ στὴν πρωτεύουσα τῆ Βέλλιγκτων καὶ σ' ἄλλες περιοχὲς βρῆκα πολλοὺς Νεοζηλανδοὺς ποὺ ἐπισκέφθηκαν τὴν Ἑλλάδα. Μερικοὶ μάλιστα εἶχαν μισομάθει Ἑλληνικά καὶ μοῦ μιλοῦσαν στὴ γλώσσα μας. Ἦταν ἀπὸ κείνους ποὺ ἦρθαν αὐτοῦ νὰ βοηθήσουν τὴν Ἑλλάδα, ὅταν ἡ Ἰταλία τῆς κήρυξε τὸν πόλεμο. Πολλοὶ ἀπ' αὐτοὺς δὲν πρόφτασαν νὰ φύγουν καὶ οἱ Ἕλληνες τοὺς ἔκρυβαν μὲ κάθε τρόπο στὶς πόλεις καὶ στὰ χωριά. Πόση ἔθνικὴ ὑπερηφάνεια αἰσθανόμουν, ὅταν μοῦ μιλοῦσαν γιὰ τὴ γενναιότητα τῶν Ἑλλήνων καὶ γιὰ τὰ φιλόξενα καὶ συμμαχικὰ αἰσθηματά που τοὺς ἔδειξαν!

Πῆρε καὶ ἡ Ν. Ζηλανδία μέρος στὸν τελευταῖο πόλεμο, γιατί κι αὐτὴ ἐκλέγει μόνη τῆς κυβέρνηση καὶ ἀνήκει στὰ κράτη τῆς Βρετανικῆς Κοινοπολιτείας. Ἄγγλοι ἄποικοι εἶναι οἱ περισσότεροι ἀπὸ τοὺς κατοίκους...».

Καὶ τὸ γράμμα αὐτὸ τοῦ φίλου μου τελειώνει:

«...Δὲν ἐπισκέφθηκα, οὔτε καὶ θὰ ἐπισκεφθῶ ἄλλα νησιά μεγάλα καὶ μικρά σπαρμένα στὶς θάλασσες τοῦ Εἰρηνικοῦ πρὸς Β. καὶ πρὸς Α. τῆς Αὐστραλίας. Τέτοια εἶναι:

Τὰ νησιά τῶν Καρολίνων ποὺ παράγουν τὸ ρύζι τὸ καλὸ, τὴν καρλίνη: πέφτουν μακριά, πρὸς Β. πολὺ μακριά ἀπὸ τὴν ἔδρα μου, τὸ Σίδνεϋ.

Τὸ μεγάλο νησί τῆς Νέας Γουίνεας, μὲ τὰ πολλὰ παρθένα δάση ποὺ εἶναι γεμάτα ἄγρια θηρία καὶ οἱ κάτοικοί τους μισοάγριοι.

Καὶ τὰ μικρότερα νησιά τοῦ Σολομώντα, οἱ Ἐβρίδες καὶ τὰ πιὰ μακρινὰ μέσα στὸν Εἰρηνικό, δὲν ἔχουν ἐμπορικὴ σημασία.

Μόνον γιὰ τὴν Τασμανία παρέλειψα νὰ γράψω, ποὺ βρίσκεται στὰ Ν. τῆς Αὐστραλίας. Ὅπως τὰ περισσότερα νησιά τῆς Ὠκεανίας, ἔτσι κι αὐτὴ ἀνήκει στὴ Βρετανικὴ Κοινοπολιτεία.

Δὲ θὰ ἐπισκεφθῶ τὰ νησιά αὐτὰ τῆς Ὠκεανίας. Κι ὅμως τὸ ἤθελα πολὺ. Ὅλα τὰ τροπικὰ νησιά εἶναι ὁμορφα νὰ τὰ βλέπη κανεῖς μὲ τὰ παράξενα φυτὰ τους, τὰ μεγάλα ζῶα τους, τοὺς μισοάγριους ἰθαγενεῖς τους. Εἶπα: ὁμορφα μόνον νὰ τὰ βλέπη κανεῖς· ὄχι ὅμως καὶ νὰ μείνη πολὺ σ' αὐτά.

Τὸ κλίμα τῶν τροπικῶν τόπων δὲν εἶναι γιὰ μᾶς, ποὺ μεγαλώσαμε στὸ γλυκὸ κλίμα τῆς Ἑλλάδας...».

ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1. Σὲ τί γεωγραφικὸ μῆκος εἶναι ἡ Αὐστραλία; Βρίσκεται στὸ Ἀνατολικὸ ἢ στὸ Δυτικὸ ἡμισφαίριο τῆς γῆς;
2. Ποιὰ διεύθυνση παίρνουν τὰ πλοῖα ποὺ ξεκινοῦν ἀπὸ τὸ Τόκιο γιὰ νὰ πᾶνε στὴ Μελβούρνη;
3. Τί εἶναι προτιμότερο γιὰ τὰ πλοῖα ποὺ ξεκινοῦν ἀπὸ τὸν Ἅγιο Φραγκίσκο τῶν Η.Π. γιὰ τὸ Σίδνεϋ: νὰ περάσουν τὸν Εἰρηνικὸ ἢ ν' ἀκολουθήσουν ἄλλο δρόμο;
4. Πωλοῦν στὶς ἑλληνικὲς ἀγορὲς προϊόντα ποὺ ἔρχονται ἀπὸ τὴν Αὐστραλία; Ἄν ναι, ποιὰ προϊόντα τέτοια ξέρεις;

Η ΑΜΕΡΙΚΗ

Ι. Ο ΝΕΟΣ ΚΟΣΜΟΣ

Ἄν ρωτήσετε στὴν τάξη σας, στὸ σχολεῖο σας, ἀσφαλῶς θὰ βρῆτε κάποιον συμμαθητὴ σας νὰ ἔχη συγγενῆ στὴν Ἀμερικὴ. Ζέρετε ἀκόμη ὅτι σήμερα πολλοὶ Ἀμερικανοὶ εἶναι στὴν Ἑλλάδα, καὶ ἔτι ἀπὸ τὴν Ἀμερικὴ μᾶς στέλνουν κονσέρβες καὶ ἄλλα τρόφιμα, ὄπλα γιὰ τὸ στρατὸ καὶ ἄλλα εἶδη. Καὶ ἂν μπορούσατε νὰ ρωτήσετε παιδιὰ ἄλλων χωρῶν, τῆς Ἰταλίας, τῆς Γαλλίας, τοῦ Βελγίου κλπ. τὰ ἴδια θὰ σᾶς ἔλεγαν: «Κάποιον ἔχομε στὴν Ἀμερικὴ» στέλνουν καὶ στὴ χώρα μας ἀπὸ τὰ εἶδη ποὺ στέλνουν στὴν Ἑλλάδα».

Αὐτὸ ὅμως δὲ γινόταν πάντα. Ἡ Ἀμερικὴ πρὶν ἀπὸ 450 χρόνια ἦταν ἄγνωστη στοὺς κατοίκους τῆς Εὐρώπης. Καὶ ἀλλοῦ τὸ ἀναφέραμε πῶς τὴν ἀνεκάλυψε πρῶτος ὁ Χριστόφορος Κολόμβος καὶ νόμισε πῶς ἔφτασε... στὶς Δυτικὲς Ἰνδίες.

Πέρασε γι' αὐτὸ τὸν Ἀτλαντικὸ ὠκεανό, ποὺ χωρίζει τὴν Ἀμερικὴ ἀπὸ τὴν Εὐρώπη καὶ τὴν Ἀφρικὴ. Ἀργότερα ἄλλος μεγάλος ἐξερευνητής, ὁ Μαγγελάνος ἔκαμε τὸ γύρο τοῦ κόσμου καὶ εἶδε τὸ λάθος τοῦ Κολόμβου, ὅτι δὲν ἔφτασε στὶς δυτικὲς Ἰνδίες, ὅπως νόμιζε, ἀλλὰ ὅτι ἀνεκάλυψε μιὰ νέα ἥπειρο, τὸ Νέο Κόσμο. Ὅτι τὴν Ἀμερικὴ τὴ χωρίζε ἀπὸ τὶς Ἰνδίες καὶ ὅλη τὴν Ἀσία ὁ μεγάλος Εἰρηνικὸς ὠκεανός.

Ἔμαθαν οἱ Εὐρωπαῖοι, ὅτι ἀπέραντες ἐκτάσεις εἶχε ἡ Ἀμερικὴ, ὅτι εἶναι πλούσιος τόπος κι ἄρχισαν νὰ μεταναστεύουν ἐκεῖ. Πορτογάλοι, Ἰσπανοὶ, Ἀγγλοὶ, Γάλλοι καὶ ἄλλοι Εὐρωπαῖοι ἔφυγαν γιὰ τὸ Νέο Κόσμο, ἔμειναν ἐκεῖ καὶ προόδευσαν. (Μέσα στὰ τελευταῖα 70 χρόνια μετανάστευσαν καὶ πολλοὶ Ἕλληνες γιὰ νὰ βροῦν ἐργασία στὴν Ἀμερικὴ).

Καὶ πῶς νὰ μὴ προοδεύσουν οἱ Εὐρωπαῖοι στὴν Ἀμερικὴ;

Εἶναι στὸ μέγεθος ἡ δευτέρη ἥπειρος τῆς γῆς μὲ ἐπιφάνεια 42.000.000 τετραγ. χλμ. ἡ μόνη στὸ Δ. ἡμισφαίριο τῆς γῆς. Ἀρχίζει ἀπὸ τὴ Β. κατεφυγμένη καὶ φτάνει σχεδὸν ὡς τὴν Ν. κατεφυγμένη ζώνη καὶ γιὰ τοῦτο βρῖσκει κανεὶς στὶς διάφορες περιοχὲς τῆς ὅλα τὰ κλίματα τῆς γῆς.

Μεγάλες ὀροσειρὲς στὰ Δ. παράλια τὴν προφυλάσσουν ἀπὸ τὰ ἄγρια κύματα τοῦ Εἰρηνικοῦ ὠκεανοῦ.

Τὰ Βραχώδη ὄρη στὴ Β. Ἀμερικὴ καὶ οἱ Ἄνδεις στὴ Ν. Ἀμερικὴ. Χαμηλότερο ὄρος εἶναι καὶ τὰ Ἀλεγγάνεια στὰ Α. τῆς Β. Ἀμερικῆς.

Μεγάλοι πλωτοὶ ποταμοὶ πηγάζουν ἀπὸ τὰ ὄρη αὐτὰ, περνοῦν ἀπὸ ἀπέραντες εὐφορες πεδιάδες καὶ χύνονται στὸν Ἀτλαντικὸ ὠκεανό: Ὁ Μισισσιππῆς καὶ ὁ Ἄγ. Λαυρέντιος στὴ Β. Ἀμερικὴ. Ὁ Ὀρενόκος, ὁ Ἀμαζόνιος, ὁ Παράνας, ὁ Οὐρουγουάης στὴ Ν. Ἀμερικὴ.

Στὴν Ἀμερικὴ δὲν ὑπάρχουν ἐρημοὶ τόποι οὔτε μεγάλα καὶ ὑψηλὰ ἄγωνα ὄροπέδια ὅπως στὴν Ἀσία. Δὲν ἀπαντᾷ κανεὶς στὴν Ἀμερικὴ τὸ βαρὺ ἠπειρωτικὸ κλίμα τῶν ὄροπέδιων τῆς Ἀσίας, ποὺ δὲν εἶναι καλὸ γιὰ τὴν ἀνάπτυξη τῶν φυτῶν. Δὲν εἶναι μονοκόμματη ἥπειρος ὁ Ν. Κόσμος. Χωρίζεται ἀπὸ τὴ θάλασσα στὴ Βόρειο καὶ τὴ Νότιο Ἀμερικὴ. Φτάνουν παντοῦ στὸν τόπο τῆς οἱ βροχὲς ἀπὸ τοὺς δύο μεγάλους ὠκεανούς, ἀπὸ τὰ δυτικὰ καὶ τὰ ἀνατολικά.

Πολλά φυτά, ανάμεσα σ' αυτά και άγνωστα στον πολύ κόσμο, βρήκαν οί Εύρωπαίοι μετανάστες. Μὲ λίγο κόπο ἔδινε πολλά προϊόντα ἢ γῆ καὶ μὲ τὸν καλύτερο τρόπο πού σήμερα τὴν καλλιεργοῦν καὶ τὴν ἐκμεταλλεύονται δίνει ἀφθονη παραγωγή.

Ἄκόμα πολλά ὀρυκτὰ καὶ ἰδίως τὸ χρυσάφι, πού βρίσκουν βαθιά στὴ γῆ ἢ στὴν ἄμμο τῶν ποταμῶν, τραβοῦσαν τοὺς Εύρωπαίους.

Ἄλλὰ θὰ ρωτήσετε : Δὲν ζοῦσαν ἄνθρωποι στὴν Ἄμερική πρὶν νὰ τὴν ἀνακαλύψῃ ὁ Κολόμβος; Μόνο δάση καὶ λειβάδια καὶ φίδια καὶ θηρία καὶ ἄλλα ἄγρια ζῶα βρῆκαν ἐκεῖ οἱ Εύρωπαίοι;

Ὅχι. Ζοῦσαν ἄνθρωποι στὴν Ἄμερική, οἱ Ἐρυθρόδερμοι. Ἀνώτερο πολιτισμὸ εἶχαν οἱ Εύρωπαῖοι ἀπ' αὐτοὺς. Ἦξεραν τί ἀξίζει κάθε πράγμα. Εἶχαν καλύτερα ὄπλα καὶ ἤξεραν πῶς νὰ πολεμήσουν. Ἔτσι μὲ τὸ καλὸ ἢ μὲ τὴ βία πῆραν τὴ χώρα ἀπὸ τοὺς Ἐρυθρόδέρμους ἰθαγενεῖς. Ὅσο προχωροῦσαν ἀπὸ τὰ παράλια πρὸς τὰ μεσόγεια οἱ λευκοί, πῆγαιναν στὰ δάση καὶ στὰ ὄρη οἱ πρῶτοί κάτοικοι τῆς ἡπείρου. Πιὸ δύσκολη γινόταν ἡ ζῶή τους, ἄρχισαν νὰ λιγοστεύουν καὶ τώρα πᾶνε νὰ ἐξαφανισθοῦν.

Σήμερα ἡ Ἄμερική ἔχει 300.000.000 κατοίκους. Ἀπ' αὐτοὺς μόνο 24.000.000 εἶναι Ἐρυθρόδερμοι, αὐτοὶ μόνο ἀπόμειναν ἀπὸ τοὺς πρῶτους κατοίκους τῆς ἡπείρου. Ὅλοι οἱ ἄλλοι ὡς τὰ τριακόσια ἑκατομμύρια δὲν εἶναι βέβαια μόνον λευκοί. Εἶναι καὶ μετανάστες ἀπὸ τὴν κίτρινη φυλὴ, ὄχι ὅμως πολλοί. Εἶναι καὶ μαῦροι ἀπὸ τὴν Ἄφρική, πού τοὺς ἀγόραζαν γιὰ δούλους οἱ Ἄμερικανοί, γιὰ νὰ δουλεύουν, σὲ βαρεῖες δουλειές στὸ Νέο Κόσμο.

Ἀπὸ αὐτὴ τὴ σύνθεση τοῦ πληθυσμοῦ μπορεῖτε νὰ βρῆτε μόνοι σας ποιά θρησκεία ἔχει περισσότερους ὀπαδοὺς:

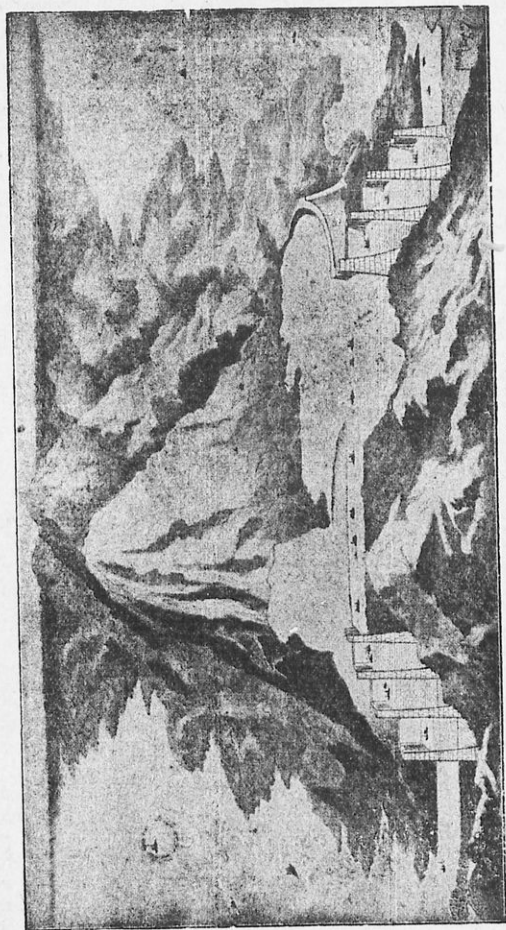
Εύρωπαῖοι εἶναι οἱ πιὸ πολλοί, ἐπομένως Χριστιανοὶ εἶναι τὸ μεγαλύτερο μέρος τοῦ πληθυσμοῦ

Εἰδωλολάτρες εἶναι οἱ περισσότεροι ἀπὸ τοὺς Ἐρυθρόδέρμους; Ἦ ἀπαντήσετε καὶ Ἑβραῖους πολλοὺς καὶ μωαμεθανούς, καὶ βουδιστές, καὶ βραχμανιστές, γιατί ἀπὸ ὅλες τὶς ἄλλες ἡπείρους πῆγαν στὴν Ἄμερική μετανάστες μὲ διάφορες θρησκείες. Διάφορες γλώσσες μιλοῦν σήμερα στὴν Ἄμερική. Μὰ ὅλοι σχεδὸν οἱ κάτοικοι ξέρουν Ἀγγλικά. Στὴ Ν. Ἄμερική μιλοῦν καὶ Ἰσπανικά.

Νησιά πολλά δὲν ἔχει ἡ Ἄμερική. Τὰ σπουδαιότερα εἶναι οἱ Ἀντίλλες μπροστὰ στὸ μεγάλο κόλπο τοῦ Μεξικοῦ, ἡ παγωμένη Γροιλανδία καὶ μερικά ἄλλα στὴ Β. κατεψυγμένη ζῶνη.

Ὅταν οἱ Εύρωπαῖοι ἄρχισαν νὰ μεταναστεύουν στὸ Ν. Κόσμο ἕνας ἰσθμὸς ἔνωσε τὴ Β. καὶ τὴ Ν. Ἄμερική καὶ χωρίζε τοὺς δύο ὠκεανούς: Ὁ ἰσθμὸς τοῦ Παναμᾶ. Στενὸς φαίνεται, ἀν βιαστικὰ κοιτάξετε τὸ χάρτη. Καὶ ὅμως ἔχει πλάτος 90 χλμ. (ὅσο περίπου ἀπέχει ἡ Ἀθήνα ἀπὸ τὴ Θήβα). Σήμερα τὰ δύο κομμάτια τοῦ Ν. Κόσμου εἶναι χωρισμένα. Ἐκοφαν τὸν ἰσθμὸν καὶ ἕκαμαν τὴ μεγάλη διώρυγα τοῦ Παναμᾶ γιὰ νὰ περνοῦν τὰ πλοῖα ἀπὸ τὸν Ἀτλαντικὸν στὸν Εἰρηνικὸ ὠκεανὸν καὶ ἀντιθέτως, γρήγορα, χωρὶς νὰ πλέουν γύρω ἀπὸ τὴ Ν. Ἄμερική.

Ἡ διώρυγα τοῦ Παναμᾶ εἶναι ἕνα ἀπὸ τὰ μεγαλύτερα ἔργα τοῦ κόσμου. Τελείωσε τὸ 1915 καὶ χιλιάδες ἐργάτες ἐργάσθηκαν γιὰ νὰ γίνῃ. Εἶναι 24 μέτρα ψηλότερη ἀπὸ τὴν ἐπιφάνεια τῆς θάλασσας. Καὶ τοῦτο γιατί δὲν ἔχουν τὸ ἴδιο ὕψος ἡ ἐπιφάνεια τοῦ Ἀτλαντικοῦ καὶ τοῦ Εἰρηνικοῦ ὠκεανοῦ, καὶ γιατί ἐκεῖ ἡ μεγάλη παλίρροια θὰ ἐμπόδιζε τὰ πλοῖα νὰ περάσουν καὶ θὰ κατάστρεφε τὰ ἔργα.



Ἡ Διόρυγα τοῦ Παναγιῶ.

Ἡ διώρυγα ἔχει τρεῖς δεξαμενές στὸ ἓνα ἄκρο καὶ ἄλλες τρεῖς στὸ ἄλλο, τὴ μιὰ ψηλότερη ἀπὸ τὴν ἄλλη. Οἱ δεξαμενές μποροῦν νὰ ἀνοίγουν καὶ νὰ κλείνουν, νὰ ἀδειάζουν καὶ νὰ γεμίζουν. Τὰ πλοῖα μπαίνουν σ' αὐτές, ἀνεβαίνουν, περνοῦν τὴ διώρυγα καὶ κατεβαίνουν.

ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1. Σὲ ποιά ζώνη τῆς γῆς εἶναι ἡ Β. Ἀμερική καὶ σὲ τί γεωγραφικὸ πλάτος; Σὲ ποιά ζώνη τῆς γῆς εἶναι ἡ Ν. Ἀμερική καὶ σὲ τί γεωγραφικὸ πλάτος; Σὲ τί γεωγραφικὸ μῆκος εἶναι ἡ Ἀμερική;
2. Κοίταξε στὸ χάρτη σου καὶ σημείωσε ποιά εἶναι τὰ ἄκρωτήρια τῆς Ἀμερικανικῆς ἠπείρου.
3. Ἄν ἔχης συγγενεῖς στὴν Ἀμερική προσπάθησε νὰ μάθης ποῦ εἶναι, στὴ Βόρειο ἢ στὴ Νότιο, καὶ τί κλίμα ἔχει ὁ τόπος ὅπου κατοικοῦν.
4. Νὰ συγκρίνης τὰ παράλια τῆς Ἀμερικῆς μὲ τὰ παράλια τῆς Ἀφρικῆς, γιὰ νὰ ἰδῆς ποιά ἀπὸ τὶς δυὸ ἠπείρους ἔχει μεγαλύτερο θαλάσσιο διαμελισμό. Σημείωσε τὰ ὀνόματα τῶν κόλπων τοῦ Νέου Κόσμου.
5. Νὰ ἀντιγράψης σὲ ἓνα φύλλο χαρτί ἀπὸ τὸ χάρτη τῶν ἡμισφαιρίων τὸ σχῆμα τῆς Ἀμερικῆς. Σὲ ἄλλο σχῆμα τὸ σχῆμα τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀφρικῆς μαζί. Κόψε μὲ τὸ ψαλίδι γύρω γύρω γιὰ νὰ σοῦ μείνῃ μόνο τὸ σχῆμα ποῦ θὰ ἔχῃς ἀντιγράψῃ. Πλησίασε ὕστερα τὰ ἀνατολικά παράλια τῆς Ἀμερικῆς στὰ δυτικά παράλια τῆς Εὐρώπης καὶ τῆς Ἀφρικῆς. Γράψε ὅ,τι θὰ παρατηρήσης καὶ τίς σκέψεις ποῦ μπορεῖ νὰ κάμῃς.
6. Γιατί λέμε γιὰ μερικά πράγματα ποῦ σκέπτονται οἱ ἄνθρωποι ὅ,τι εἶναι παρόμοια μὲ τὸ «Αὐγὸ τοῦ Κολόμβου»;

II. ΟΙ ΧΩΡΕΣ ΤΗΣ ΒΟΡΕΙΟΥ ΑΜΕΡΙΚΗΣ

Πολλοὶ ξενητεμένοι Ἕλληνες, λέμε, ὅτι εἶναι στὴν Ἀμερική. Εἶδαμε ὅμως πὼς ἡ Ἀμερική εἶναι ὀλόκληρη ἠπείρος. Εἶναι βέβαια σ' ὅλη τὴν ἠπείρο Ἕλληνες, ἀλλὰ οἱ πῖο πολλοὶ ζοῦν στὶς Ἡνωμένες Πολιτεῖες τῆς Ἀμερικῆς. Αὐτές εἶναι τὸ μεγαλύτερο καὶ ἰσχυρότερο κράτος σ' ὅλο τὸν Κόσμο. Αὐτές κατέχουν τὴ μεγαλύτερη καὶ καλύτερη ἔκταση τῆς Β. Ἀμερικῆς. Στὴ Β. Ἀμερική εἶναι ἀκόμα δυὸ κράτη: Ὁ Καναδὰς καὶ τὸ Μεξικὸ.

1. ΟΙ ΗΝΩΜΕΝΕΣ ΠΟΛΙΤΕΙΕΣ

Τὸ μεγάλο αὐτὸ κράτος καὶ παλιότερα δὲν ἦταν ἀγνωστο στὴν Ἑλλάδα. Σήμερα ὅμως δὲν ὑπάρχει ἄνθρωπος στὴ χώρα μας, ποῦ νὰ μὴ ξέρῃ, ποῦ νὰ μὴν ἔχῃ ἀκούσει κάτι γι' αὐτό.

Πολλοί, στὰ δύστυχα αὐτὰ χρόνια ποῦ περνοῦμε τώρα, μετὰ τὸν πόλεμο, παίρνουν δέματα μὲ ρούχα καὶ ἄλλα πολύτιμα πράγματα καὶ δολλάρια. Τὰ στέλνουν συγγενεῖς τους ἀπὸ τὶς Η.Π. Ἀπὸ κεῖ στέλνουν ζῶα στοὺς ἀγρότες, γιατί τὰ δικά τους τὰ ἔχασαν στὴν ἐποχὴ τοῦ πολέμου. Ἀμερικάνοι καὶ Ἀμερικανίδες, πολῖτες τῶν Η. Π. περνοῦν στὰ σχολεῖα σας. Ἄλλοι περνοῦν στὶς ἐπαρχίες καὶ μελετοῦν τὸν τόπο μας γιὰ νὰ ἰδοῦν, ποῦ κρύβει μέταλλα στὰ σωθικά του, ποῦ πέφτουν τὰ νερά τῶν ποταμῶν καὶ ἂν μποροῦν νὰ στήσουν μηχανές ἐργοστασίων κλπ. Ἀξιωματικοὶ ἀπὸ τὶς Η. Π. μένουν σήμερα στὴ χώρα μας καὶ ἐκπαιδεύουν τὸ στρατὸ μας.

Ἀπὸ τὶς Η. Π. μᾶς στέλνουν ὄπλα, τρόφιμα, μηχανές. Ποῖός Ἕλληνας δὲν ξέρει ὅτι ὁ μακαρίτης Πρόεδρος Ροῦσβελτ ἦταν μεγάλος φίλος τῆς Ἑλλάδας στὰ χρόνια τοῦ πολέμου; Ποῖός Ἕλληνας δὲν ἔχει

ἀκούσει τὸ ὄνομα τοῦ σημερινοῦ Προέδρου τῶν Η.Π. τοῦ Χάρυ Τρούμαν; Ποιὸ εἶναι λοιπὸν τὸ μεγάλο κράτος τῶν Η.Π. πού τόσες σχέσεις ἔχομε σήμερα μαζί του, ὅσες ποτὲ δὲν εἶχαμε μὲ κανένα ἄλλο στὴ γῆ; Ἄς ἀφήσωμε νὰ μᾶς τὰ πούν Ἕλληνες, πού ἔχουν ζήσει πολλὰ χρόνια στὶς Η.Π. καὶ προόδεψαν ἐκεῖ. Ἡ ἄλλοι πατριῶτες μας, πού τὰ τελευταῖα χρόνια ἐπισκέφθηκαν τὶς Η.Π. καὶ γύρισαν πάλι στὴ χώρα μας.

Ξεχάσαμε νὰ σᾶς εἰπούμε πὼς τώρα τελευταῖα πολλοὶ Ἕλληνες πᾶνε στὶς Η.Π. καὶ γυρίζουν: (ἐμπορικὲς ἀποστολές, ἄνθρωποι τῆς ἐπιστήμης, σπουδαστές, ἀξιωματικοὶ καὶ ἄλλοι).

ΒΟΡΕΙΟΣ ΑΜΕΡΙΚΗ



Χάρτης φυσικὸς καὶ πολιτικὸς. Βόρειος καὶ Κεντρικὴ Ἀμερική.

Ἡ διήγησις τοῦ Ἕλληνα μεταναστάτη.

Θὰ ἔχετε ἀκούσει ὅτι μιά δυὸ φορές τὸ χρόνο Ἕλληνες ξηνητεμένοι στὶς Η.Π. ἐρχονται πολλοὶ μαζί στὴ χώρα μας, βλέπουν τοὺς δικούς τους, ἐπισκέπτονται τὴν ἰδιαιτέρη πατρίδα τους πού τὴν ἀγαποῦν καὶ ποτὲ δὲν ξεχνοῦν, καὶ φεύγουν πάλι. Τὸ καλοκαίρι τοῦ 1948 ἦρθε ἔτσι καὶ ἕνας θεῖος μου, πού εἶχε φύγει πρὶν ἀπὸ 30 χρόνια γιὰ τὶς Η. Π. Ἔτρεξα στὸν Πειραιᾶ νὰ τὸν ὑποδεθῶ. Ἀνέβηκα στὸ μεγάλο Ἑλληνικὸ ὑπερωκεάνειο «Ν. Ἑλλάς» καὶ ρώτησα ποιὸς εἶναι, γιατί δὲν τὸν ἐγνώριζα. Μοῦ εἶδαν ἕνα γεροδεμένο ἄντρα, πηνητάρη. Φοροῦσε πλατύγυρο ψάθιο καπέλλο, κοστούμι θερινό, πού δὲν ἔπεφτε καὶ καλὰ στὴ σῶμα του, καὶ μιὰ ὀλόχρυση καθένα εἶδειχνε πού εἶχε τὸ ρολοῖ του.

Κ. Κωνσταντίνου, Γεωγραφία Ε'

5

«Δέν προσέχουν καί πολύ τὸ κομπὸ ντύσιμο στὴν Ἀμερική!» συλλογίστηκα.

Τὸν καλωσόρισα καί συγκινήθηκε πολύ. Ἀνεβαίνοντας μὲ ταξί στὴν Ἀθήνα, μιλούσαμε Τὸν ρωτοῦσα γιὰ τὸ ταξίδι του. Αὐτὸς μοῦ ζητοῦσε πληροφορίες γιὰ ὅλους τοὺς συγγενεῖς. Μά... μοῦ τὰ ἔλεγε μισὰ Ἑλληνικά, μισὰ Ἑγγλέζικα.

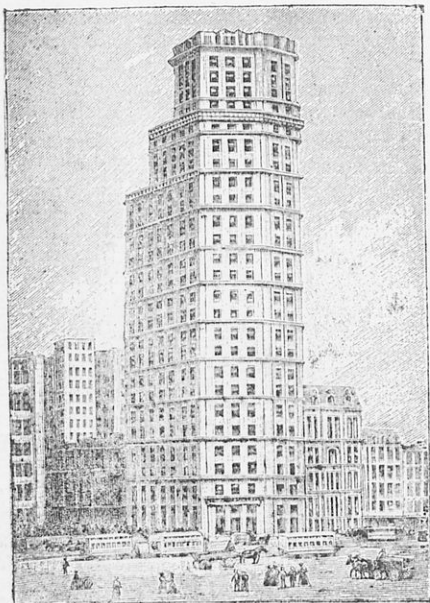
«Τόσα χρόνια ξηνητεμένοι οἱ Ἕλληνες, δυσκολεύονται τώρα νὰ μιλήσουν τὴ γλῶσσα μας!» εἶπα μὲ τὸ νοῦ μου.

Ἴσως νὰ εἶχα δίκιο γιὰ τὸν τρόπο ποὺ ντύνονται οἱ Ἀμερικάνοι, ἔπεσα ὁμως ἔξω γιὰ τὴ γλῶσσα. (Ἔτσι παθαίνει ὅποιος βιάζεται νὰ κρίνει!). Σὲ λίγες μέρες ὁ θεῖος μου μιλοῦσε ὁμορφα τὴ γλῶσσα μας. Ποτὲ δὲν εἶχα ἀκούσει τόσο καλὴ διήγηση. Μᾶς διηγήθηκε ὅλη τὴ ζωὴ του στὴν προοδευμένη χώρα.

Διαβάστε λοιπὸν καί σεῖς ἐδῶ μερικὰ ἀπὸ ὅσα μᾶς εἶπε ὁ θεῖος μου:

Στὴ μεγαλύτερη πόλη τοῦ κόσμου.

«... Ἔφυγα γιὰ τὸ μεγάλο ταξίδι τὸ 1919 ἀπὸ τὴν Ἑλλάδα. Μὲ λύπη

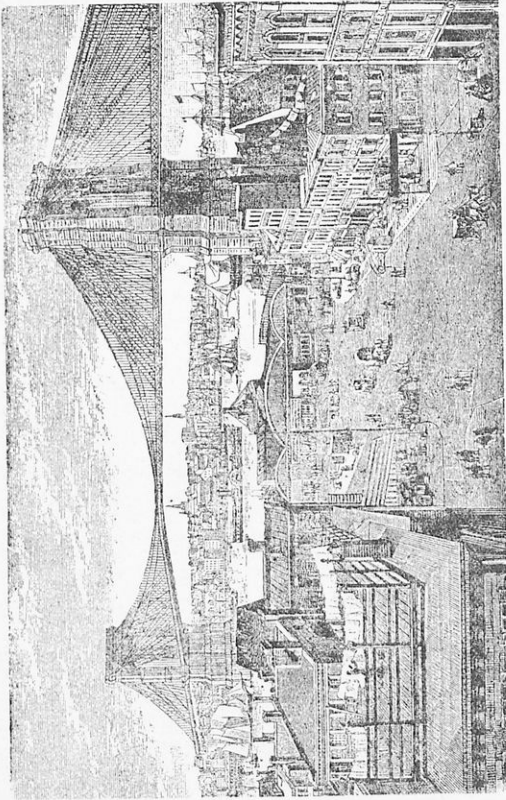


Ἐνας οὐρανοξύστης τῆς Ν. Ὑόρκης μὲ 26 πατώματα.

ἄφηνα τὴν ἀγαπημένη μας πατρίδα. Δέν μπορούσα νὰ μείνω, γιατί ὅλοι τὴ νομίζαμε φτωχὴ. Γιὰ τὸν ἴδιο λόγο χιλιάδες ἄλλοι Ἕλληνες εἶχαν ἀ-

φήσει την Ελλάδα 20—30 χρόνια πριν από μένα. Μπήκα στο πλοίο στον Πειραιά. Άλλαξα βαπόρι στη Νεάπολη της Ιταλίας. Πέρασα τη Μεσόγειο και βγήκα από το Γιβραλτάρ στον Άτλαντικό Όκεανό. Μέρς πολλές δεν έβλεπα παρά ουρανό και θάλασσα. Ύστερα από 18 μέρες ταξίδι το πλοίο μπήκε στο λιμάνι της Νέας Υόρκης.

Όσο πλησίαζε το πλοίο, τόσο μεγάλωνε ο θαυμασμός μου. Έβλεπα



Ἡ μεγαλύτερη κρεμαστή γέφυρα τῆς Ν. Ὑόρκης.

τὸ μεγάλο αὐτὸ λιμάνι καὶ τὰ ἔχανα· 55 χιλιόμετρα εἶναι ὁ γύρος τοῦ λιμανιοῦ. Καὶ αὐτὸ σημαίνει ὅτι δὲν σοῦ φτάνουν 12 ὥρες γιὰ νὰ κάμης πεζὸς τὸ γύρο τοῦ λιμανιοῦ! Καὶ μέσα στὸ λιμάνι εἶναι ἓνα στενὸ μακρὸ νησί. Γύρω στὸ λιμάνι καὶ ὀλόγυρα στὸ νησί εἶναι φτιαγμένες ἀποβάθρες. Ἀμέτρητα πλοῖα μεγάλα καὶ μικρά ἦταν ἀγκυροβολημένα, τὸ ἓνα πολὺ κοντὰ στὸ ἄλλο. Έβλεπες μόνο τὰ φουγάρα τους καὶ ἔμοιαζαν ὅλα μαζί σὰ δά-

σος από ξερούς κατάμυρους κορμούς δένδρων. Και πάνω στο νησί και δεξιά και αριστερά, σ' άρκετο βάθος από την παραλία, άπειρες οικοδομές πυκνά πολύ πυκνά χτισμένες. Σ'ας μιλώ για οικοδομές και ίσως έρχονται στο νού σας τ'α μικρόσπιτα τών 'Αθηνών ή τ'α καλύβια τών συνοικισμών και τών χωριών. Δέν θ'α ιδήτε παρόμοιες οικοδομές στην Ν. 'Υόρκη. Σ' όλόκληρο τετράγωνο είναι μι'α οικοδομή με 20, 30, 100 ή και περισσότερους όρόφους.

Είναι οί περίφημοι ούρανός της Ν. 'Υόρκης. Πολλές εκατοντάδες διαμερίσματα και χιλιάδες δωμάτια έχουν αυτοί. Χιλιάδες άνθρωποι κατοικούν μέσα στον καθένα. Πολλοί άνεγκυστήρες (άσανσέρ) τους ανεβάζουν στα διαμερίσματά τους.

Έρχομαι όμως πάλι στη διήγησή μου για τ'ο λιμάνι τής Νέας 'Υόρκης:

'Αργά άργά τ'ο πλοίο μας προχωρούσε για ν'α πάη στην άποβάθρα τής εταιρείας που τ'ο είχε (κάθε εταιρεία έχει για τ'α πλοία της τή δική της άποβάθρα).

Ζαφνικά βλέπω και μ'ας κόβει τ'ο δρόμο τού πλοίου ένα άλλο τεράστιο πλοίο φορτωμένο 3 τρέινα πάνω σ'ε γραμμές, όπως ταξιδεύουν στην ξηρά! Τ'α βαγόνια τους ήταν γεμάτα επιβάτες. Τ'ο παράξενο αυτό πλοίο είχε φύγει από τ'ο νησί και πήγαινε στην άπέναντι πλευρά τού λιμανιού. Έφτασε εκεί, κόλλησε στην άποβάθρα, κινήθηκαν άμέσως οί μηχανές και τ'α τρέινα άπομακρύνθηκαν. Πολλοί όμοιοι πλωτοί σιδηρόδρομοι ένώνουν τ'ο νησί με τ'ο λιμάνι. Και γέφυρες κρεμαστές, για ν'α περνούν πλοία κάτω άπ' αυτές, ένώνουν τ'ο νησί με τ'ις δύο πλευρές τού λιμανιού.

Κάποτε άποβιβάστηκα. Τί πολυκοσμία ήταν εκείνη! Πόσο μεγάλη κίνηση πεζών και αυτοκινήτων είχαν οί δρόμοι! Και με πόσο ζηλευτή τάξη γινόταν ή κίνηση αυτή! Άκουες ανθρώπους που μιλούσαν διαφορετικές γλώσσες. Καλά, που συνάντησα, μόλις άποβιβάστηκα, ένα γνωστό συμπατριώτη μου που με περίμενε. Άλλιώς θ'α χανόμουν μέσα στην άνθρωποθάλασσα εκείνη

Και πώς ν'α μη χαθή στη Νέα 'Υόρκη ένας ξένος, αν δέν έχει όδηγό;

Η Νέα 'Υόρκη είναι τ'ο μεγαλύτερο λιμάνι και ή δεύτερη στον πληθυσμό πόλη τού κόσμου.

Έχει 7.500.000 κατοίκους, όσους δηλαδή σχεδόν έχει ή πατρίδα μας όλόκληρη!».

2. ΑΠΟ ΤΗ ΜΙΑ ΣΤΗΝ ΑΛΛΗ ΑΚΡΑ ΤΩΝ Η. ΠΟΛΙΤΕΙΩΝ

«...Δέν έμεινα πολύ στη Ν. 'Υόρκη. Οί μετανάστες δέν είναι περιηγητές πρέπει ν'α έργασθουν. Και μένα ή έργασία με καλούσε στην άλλη άκρη τής μεγάλης χώρας. Άποβιβάστηκα στη Ν. 'Υόρκη, στα Α. παράλια τών Η. Π. πρ'ος τόν Άτλαντικό ώκεανό και τ'ο ταξίδι μου θ'α τέλειωνε όταν θ'α έφτανα στα Δ. παράλια τού Είρηνικου 'Ωκεανού.

Δέν σ'ας κρύβω πώς δέν έμεινα και εύχαριστημένος με τ'ο κλίμα τής Ν. 'Υόρκης. Έφτασα εκεί στα τέλη 'Οκτωβρίου και είχε άρχισει ό χειμώνας. Ήξερα ότι ή Νέα 'Υόρκη έχει τ'ο ίδιο περίπου γεωγραφικό πλάτος με την Ελλάδα και δέν μπορούσα ν'α τ'ο έξηγήσω. Με πληροφορήσαν ότι ψυχρό ρεύμα κατεβαίνει στον Άτλαντικό από τ'ο Β. Πόλο και παγώνει τα παράλια τών Η.Π. και πιό πολύ τ'α Α. παράλια τού Καναδά, βορειότερα.

Πολλές φορές κοίταξα στο χάρτη μου για ν'α ύπολογίσω πόσο θ'α κρατούσε άκόμη τ'ο ταξίδι μου. Έβλεπα τ'ις Η.Π. ν'α άπλώνονται από τόν ένα ως τόν άλλο ώκεανό, στην εύκρατο ζώνη τής Β. Αμερικ'ης, και σκεφτό-

μουν: Πόσο θὰ τις ζηλεύη ὁ Καναδᾶς ἀπὸ τὰ βόρεια μὲ τις πολλὲς παγωμένες του ἐκτάσεις! Καὶ πῶς θὰ ἤθελαν οἱ κάτοικοι τοῦ Μεξικικοῦ ἀπὸ τὰ Ν. νὰ κατοικοῦν λίγο βορειότερα!

Ταξίδεψα μὲ τραῖνο γιὰ τὶς δυτικὲς περιοχῆς. Δὲν ἔμεινα στὶς πόλεις ποὺ συναντοῦσα (ἀργότερα τὶς γνώρισα αὐτές). Τὶς λίγες μέρες ποὺ ταξίδεψα, καθὼς ἔτρεχε, ὅλο ἔτρεχε τὸ τραῖνο, σὰ σὲ κινηματογραφικὴ ταινία, διαβαίναν μπροστὰ μου κάμπτοι καὶ βουνὰ καὶ ποταμοί. Ἄκουστε λίγα γιὰ τὴ χώρα, ὅπως τὴν εἶδα στὸ ταξίδι καὶ ὅπως τὴ γνώρισα ἀργότερα:

Μεγάλη πεδιάδα εἶναι στὰ ἀνατολικά καὶ στὰ νότια τῶν Η.Π. ποὺ τὴ χωρίζουν σὲ δυὸ μέρη βορειότερα τὰ ὄρη Ἄλεγγάνεια. Ὅρεινὸ εἶναι τὸ δυτικὸ μέρος τῆς χώρας πάνω στὰ Βραχώδη ὄρη καὶ στὶς ὑπώρειές τους.

Τὰ νερά ἀπὸ τὰ δύο ὄρη σχηματίζουν τὸ Μισσισιππὴ, τὸν πιὸ μακρὸ ποταμὸ τῆς γῆς. Λατρεύουν σὰ θεοὺς τὸν Γάγγη οἱ Ἴνδοι. Ἄγαποῦν πολὺ καὶ οἱ κάτοικοι τῶν Η.Π. τὸ Μισσισιππὴ, γιὰ τὸ ποτίζει καὶ κάνει εὐφορώτατες τὶς πεδιάδες τους καὶ κινεῖ τὶς μηχανὲς πολλῶν ἐργοστασίων μὲ τοὺς καταρράκτες του. Ἄκόμα ὁ Μισσισιππὴς εἶναι φυσικὸς δρόμος γιὰ νὰ ἀνεβαίνουν πλοῖα ἀπὸ τὸν κόλπο τοῦ Μεξικικοῦ στὸ ἐσωτερικὸ τῶν Η.Π. Ὅμοια στὸν ποταμὸ Ἄγ. Λαυρέντιο, στὰ βόρεια σύνορα τῆς χώρας, πλέουν πλοῖα καὶ φτάνουν ὡς τὶς λίμνες.

Λίμνες πολλὲς εἶναι στὰ Β. τῶν Η.Π. Πολλὲς τὶς ἔχουν ἐνώσει μὲ διώρυγες. Ἐκεῖ σχηματίζονται οἱ μεγάλοι καταρράκτες τοῦ Νιαγάρα.

Δυὸ μεγάλες χερσόνησοι εἶναι ἡ Φλωρίδα στὰ ΝΑ. καὶ ἡ Καλιφόρνια στὰ ΝΔ. Καὶ οἱ δύο εἶναι ζηλεμένοι τόποι. Ἡ Φλωρίδα μὲ τὸ γλυκὸ τῆς κλίμα καὶ τὶς πολλὲς ὁμορφίες τῆς εἶναι τόπος ποὺ τὸν προτιμοῦν γιὰ τὴν ἀνάπαυσή τους οἱ πλούσιοι Ἀμερικανοί. Ἡ Καλιφόρνια μὲ τὰ βουνάκια καὶ τοὺς λόφους τῆς, μὲ τὶς ἐλιές καὶ τὰ ἀμπέλια τῆς, μὲ ἔκαμε νὰ νομίσω ὅτι βρισκόμουν στὴν Ἑλλάδα.

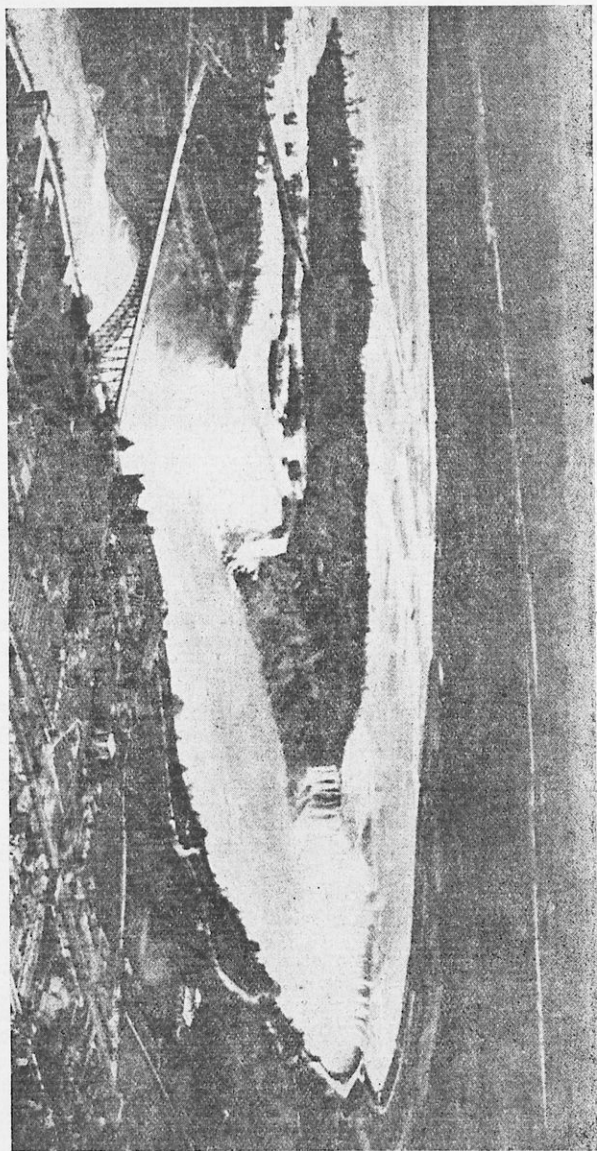
Ἀπέραντες καλλιεργημένες ἐκτάσεις ὑπάρχουν στὶς πεδιάδες τῶν Ἡ.Π. Ὅργωνονται καὶ σπέρνονται μὲ μηχανὲς καὶ πάλι μ' ἄλλες μηχανὲς γίνεται ἡ συγκομιδὴ τῶν προϊόντων. Παράγουν ζαχαροκάλαμο, ρύζι, βαμπάκι, καπνὰ, καλαμπόκι, σιτάρι σὲ πολὺ μεγάλες ποσότητες καὶ ἄλλα γεωργικὰ προϊόντα σὲ μικρότερες.

Ἀτέλειωτα λεμβάδια συναντᾶ κανεῖς, λιγώτερο στοὺς κάμπους καὶ πιὸ πολὺ στὶς ὄρεινὲς ἐκτάσεις. Ἐκατομμύρια χοῖροι, πρόβατα, βόδια βουβάλια τρέφονται ἐκεῖ καὶ δίνουν στὶς Ἡ.Π. τὰ κτηνοτροφικὰ προϊόντα ποὺ χρειάζονται καὶ γιὰ νὰ κάνουν ἐξαγωγή (κρέατα, κονσέρβες, κουτία γάλα συμπυκνωμένο κλπ.).

Μεγάλα δάση σκεπάζουν τὶς πλαγιὲς στὰ Ἄλεγγάνεια καὶ στὰ Βραχώδη ὄρη καὶ τὰ νότια μέρη τῆς περιοχῆς τῶν λιμνῶν. Ὄνομαστὰ εἶναι τὰ δάση στὴν Καλιφόρνια. Θαυμάζει ἐκεῖ κανεῖς δένδρα πανύψηλα (ὡς 100 μ. ὕψος) Τόσο χονδρὸ κορμὸ ἔχουν πολλὰ γέρικα δένδρα, ὥστε 15 ἄνθρωποι πισσμένοι χέρι χέρι μόλις τὸν ἀγκαλιάζουν, (διάμετρος 9—10 μέτρα)!

Δὲν εἶναι ὁμως—συνέχισε ὁ θεὸς μου τὴ διήγησή του—μόνο ἡ ἐπιφάνεια τῆς γῆς στὶς Η.Π. ποὺ δίνει ἀφθονὰ γεωργικὰ, κτηνοτροφικὰ καὶ δασικὰ προϊόντα.

Ὁ ὑπόγειος πλοῦτος εἶναι ἀκόμη μεγαλύτερος. Τὰ Βραχώδη καὶ τὰ Ἄλεγγάνεια ὄρη καὶ πολλὲς ἄλλες ἐκτάσεις τῆς χώρας κρύβουν ἀφθονὰ



Οι καταράκτες του Νιαγάρα,

και πολύτιμα ορυκτά: Πετρέλαιο, τσίγκο, σίδηρο, μόλυβδο, ούρανο, φωσφορικά, χρυσάφι, πετροκάρβουνα. Οι θάλασσες επίσης είναι μεγάλη πηγή πλούτου για τις 'Η.Π. Με έπιστημονικό τρόπο κάνουν το ψάρεμα και έξαγουν στις άλλες χώρες τα προϊόντα της αλιείας.

Τον πολύ μεγάλο φυσικό πλούτο της χώρας τον πολλαπλασιάζουν οι 'Αμερικάνοι με τη φροντισμένη και έπιστημονική εργασία: δέν τον αφήνουν να χάνεται ή να μένη άχρησιμοποίητος με την έλλειψη συγκοινωνίας.

Έχουν την πιο αναπτυγμένη βιομηχανία στον κόσμο. Παντού βλέπεις μεγάλα εργοστάσια, που από μακριά μοιάζουν σα δάσος οι καπνοδόχοι τους. Έργοστάσια που φτιάνουν ύφασματα, μικροπράγματα που τ' αγοράζουν οι άνθρωποι κι άμέσως τα χρησιμοποιούν και άλλα εργοστάσια που φτιάνουν μικρές και μεγάλες μηχανές: τα εργοστάσια του Φόρντ κατασκευάζουν 4.000.000 αυτοκίνητα το χρόνο!

Έμποριο πολύ αναπτυγμένο μεταφέρει τα έμπορεύματα από το ένα μέρος στ' άλλο, μέσα και έξω από τις Η.Π.

Πυκνό δίκτυο σχηματίζουν οι σιδηροδρομικές γραμμές και οι αυτοκινητόδρομοι, που αύλακώνουν τη χώρα από τη Δύση προς την Ανατολή και από το Νότο προς το Βορρά. Και κάθε μεγάλη πόλη έχει το αεροδρόμιό της, όπου εκατοντάδες αεροπλάνα κάθε μέρα προσγειώνονται και άπογειώνονται.

Έδω στην πατρίδα μας ό περισσότερος πληθυσμός ζή στις κωμοπόλεις και στα χωριά. Το αντίθετο συμβαίνει στις 'Η.Π. Δέ θα βρήτε χωριουδάκι.

Χωριά θεωρούν εκεί συνοικισμούς με 10—20 χιλιάδες κατοίκους. 'Η αναπτυγμένη βιομηχανία και ή μηχανική καλλιέργεια της γής θέλουν πολλούς εργατες, κι αυτοί συγκεντρώνονται στις πόλεις.

Γιά τουτο πολλές μεγάλες πόλεις έχουν οι 'Η. Π.

Έκτος από τη Νέα 'Υόρκη με τα να άκόμη μερικές: 'Η Βάσιγκτων (πρωτεύουσα τών 'Η.Π.)	7.500.000 665.000	κατοίκους »
Βοστώνη	770.000	»
Σικάγο (κέντρο βιομηχανίας κρεάτων)	3.400.000	»
Φιλαδέλφεια	2.000.000	»
Λός Άντζελες	1.500.000	»
'Άγιος Φραγκίσκος (στα παράλια του Ειρηνικού)	630.000	»
Ντητρόιτ	1.600.000	»
Βαλτιμόρη	2.000.000	»

Και 50—60 άκόμη πόλεις τών 'Η.Π. έχουν πληθυσμό 100—500 χιλιάδες κατοίκους.

Και όλοι οι κάτοικοι της χώρας φτάνουν τα 131 εκατομμύρια.

Έλληνοαμερικανοί.

—Πώς να μη ζηλέψη κανένας μιá τόσο προοδευμένη χώρα; τελείωσε ό θείος μου τη διήγησή του: Οι παλιότεροι μετανάστες καλοδέχονταν τους νεωτέρους και ζούσαν άδελφωμένοι μαζί τους. (Μόνο τους μαύρους της 'Αφρικής, που άγόραζαν για σκλάβους, τους κακομεταχειρίζονταν πολύ.

Ἄκόμα καὶ σήμερα, παρὰ τὴν ἀπαγόρευση τῶν Νόμων, ὑπάρχουν ἀρκετοὶ στὶς πολιτεῖες τοῦ Νότου, ποὺ τοὺς καταδιώκουν). Καὶ στοὺς Ἕλληνας ποὺ πῆγαν στὶς Ἡ.Π. ἔκαμαν καλὴν ὑποδοχή, ἐργάστηκαν καὶ προόδεψαν. 80.000 περίπου Ἕλληνας εἶναι σήμερα στὶς Ἡ.Π. Δημιουργήσαν οἰκογένειες, καὶ αὐτοὶ καὶ τὰ παιδιά τους εἶναι σήμερα πολῖτες τῶν Ἡ.Π. Δὲν ξεχνοῦν ὅμως τὴν πατρίδα τους. Ζέρετε ὅτι βοηθοῦν τοὺς δικούς τους, στέλνουν χρήματα γιὰ σχολεῖα, γέφυρες, νοσοκομεία, καὶ ἄλλα ἔργα χρήσιμα στὴν κοινωνία. Ὅπου μποροῦν, διατηροῦν καὶ Ἕλληνικὰ σχολεῖα.

Ἔχουν καὶ οἱ Ἕλληνας στὶς Ἡ.Π. ἴσα δικαιώματα μὲ τοὺς Ἀμερικανούς. Ψηφίζουν στὶς ἐκλογές, γιὰ νὰ ἐκλέξουν ἀρχές στὶς πόλεις καὶ βουλευτὲς καὶ Πρόεδρο τῶν Ἡ.Π. καὶ κυβέρνηση στὶς πολιτεῖες.

Ἄλλὰ δὲ σᾶς μίλησα γιὰ τὶς πολιτεῖες. Εἶδατε τὴν σημαία τῶν Ἡ.Π. Ἔχει πολλὰ ἄστρα στὴν ἀπάνω μπλὲ γωνία της. Ὅσα εἶναι τὰ ἄστρα τῆς σημαίας, τόσες (48) εἶναι οἱ πολιτεῖες, στὶς ὁποῖες χωρίζεται τὸ κράτος τῶν Ἡ.Π. Κάθε πολιτεία ἔχει τὴν κυβέρνησή της καὶ ὅλες ἔχουν τὴν κεντρικὴν κυβέρνηση στὴν πρωτεύουσα τῶν Ἡ.Π. Βάσιγκτων.

Μιά Ὁμοσπονδιακὴ Δημοκρατία εἶναι λοιπὸν οἱ Ἡ.Π. Ἀρχηγὸς τοῦ κράτους εἶναι ὁ Πρόεδρος, ποὺ τὸν ἐκλέγει ὁ Λαὸς, ἄντρες καὶ γυναῖκες, κάθε 4 χρόνια...».

3. ΕΝΤΥΠΩΣΕΙΣ ΕΛΛΗΝΩΝ ΠΟΥ ΕΠΙΣΚΕΦΘΗΚΑΝ ΤΙΣ Η.Π.

Εἶπαμε ὅτι τὰ τελευταῖα χρόνια πολλοὶ Ἕλληνας σπουδαστὲς καὶ ἄνθρωποι τῶν ἐπιστημῶν καὶ τῶν γραμμάτων ἐπισκέπτονται τὶς Ἡ.Π. Ἄλλοι πηγαίνουν μὲ δικά τους ἔξοδα, ἄλλοι μὲ ἔξοδα τοῦ κράτους, ἢ μὲ ἔξοδα τῶν Ἀμερικανῶν. Πηγαίνουν γιὰ νὰ ἰδοῦν, γιὰ νὰ σπουδάσουν, γιὰ νὰ γνωρίσουν τὴ μεγάλη πρόοδο καὶ τὸν πολιτισμὸ τῆς μεγάλης χώρας, νὰ ὠφεληθοῦν οἱ ἴδιοι καὶ νὰ γυρίσουν νὰ ὠφελήσουν καὶ τὴν πατρίδα μας.

Ἐνας σπουδαστὴς ἔλεγε:

«...Μοῦ ἔκαμαν ἐντύπωση τὰ πολλὰ σχολεῖα σὲ κάθε πολιτεία. Πολλὰ νηπιαγωγεῖα, πολλὰ δημοτικὰ σχολεῖα, πολλὰ γυμνάσια, πολλὰ πανεπιστήμια καὶ διάφορες ἄλλες σχολές. Ὅλα μέσα σὲ θαυμαστὰ μέγαρα, μὲ αἶθουσες πεντακάθαραι. Πόσο φροντίζουν οἱ Ἀμερικανοὶ γιὰ τὴν καλὴ τροφή, τὴν ὑγεία καὶ τὴ μόρφωση τῶν παιδιῶν τους! Ἐκεῖ δὲ θὰ βρῆς παιδιά ποὺ δὲν πηγαίνουν στὸ σχολεῖο. Καὶ νὰ σκέπτεσαι πὼς στὴν Ἑλλάδα 200—250 χιλιάδες παιδιά δὲν πηγαίνουν στὸ σχολεῖο καθόλου...»

Ὁ μισὸς σχεδὸν πληθυσμὸς στὴν Ἑλλάδα δὲν ξέρει νὰ βάλῃ τὴν ὑπογραφή του. Στὶς Ἡ.Π. μόνο πολὺ λίγοι ἠλικιωμένοι ἀγράμματοι ὑπάρχουν.

Στὴν Ἑλλάδα οἱ πολλοὶ νομίζουν ὅτι στοὺς γεωργούς, στοὺς κτηνοτρόφους, στοὺς ἐργάτες δὲν χρειάζονται τὰ πολλὰ γράμματα. Στὶς Ἡ.Π. οἱ περισσότεροὶ ἄνθρωποι ἔχουν τελειώσει τὸ Γυμνάσιον καὶ ἔχουν περάσει καὶ ἀπὸ ἐπαγγελματικὲς σχολές...».

Ἐνας ἐπιστῆμονας ἔκαμε διαλέξεις ὅταν γύρισε στὴν Ἀθήνα ἀπὸ τὶς Ἡ.Π. καὶ μαζί μὲ ἄλλα εἶπε:

«...Δύο πράγματα μοῦ ἔκαναν τὴ μεγαλύτερη ἐντύπωση: πρῶτο ὅτι πολλοὶ ἐπιστῆμονες συνεργάζονται, (πολλοὶ γιατροὶ

μαζί, πολλοί χημικοί, πολλοί μηχανικοί κλπ.). "Ό,τι ξέρει και ό,τι βρίσκει καθένας δέν τό κρατεί γιά τόν έαυτό του." Έτσι όλοι μαζί βρίσκουν νέα πράγματα γρήγορα και πιό εύκολα. Δεύτερο, ότι μόλις βρουν κάτι νέο οί έπιστήμονες προσπαθούν μ' αυτό νά καλλιτερέψουν τή ζωή τών ανθρώπων. "Έτσι ό τρόπος τής ζωής τών 'Αμερικανών είναι πολύ άνώτερος άπό τό δικό μας. Σε κάθε σπίτι θά ίδης ηλεκτρικές κουζίνες, ηλεκτρική θερμάστρα, ηλεκτρική σκούπα, μηχανές νά πλύνουν τά ρούχα και τά πιάτα. Σ' όλα σχεδόν τά σπίτια θά βρής τηλεφωνο, ραδιόφωνο. Έκατομμύρια 'Αμερικανοί έχουν ό καθένας τό δικό του αύτοκίνητο...».

Και τρίτος έπισκέπτης τών 'Η.Π. έλεγε :

«...Έντύπωση μου έκανε ή έπιμέλεια και ή εύσυνειδησία πού έδειχνε καθένας στή δουλειά του:

Οί υπάλληλοι στά καταστήματα, στις εταιρείες, στά δημόσια γραφεία έξυπηρετοΰσαν πρόθυμα και γρήγορα κάθε άνθρωπο πού πήγαινε σ' αυτούς γιά κάθε ύπόθεσή του. Είναι πράγμα πού δέν τό βλέπομε συχνά στήν 'Ελλάδα.

Πόσο θαύμασα τούς 'Αμερικάνους στους δρόμους, στις πλατείες, στά πάρκα, στά τραίνα! Τους εύρισκα παντού χαρούμενους, ζωηρούς, ευγενικούς. Πάντα φρόντιζαν νά μή γίνουν ένοχλητικοί στό διπλανό τους...».

"Έχουν άνώτερο πολιτισμό άπό τό δικό μας οί κάτοικοι τών 'Η.Π. και μικρή ιδέα γι' αυτό σάς δίνουν οί έντυπώσεις 'Ελλήνων πού γύρισαν άπό κεί στή χώρα μας.

4. ΟΙ ΗΝΩΜΕΝΕΣ ΠΟΛΙΤΕΙΕΣ ΜΕΓΑΛΗ ΔΥΝΑΜΗ

Στις 'Η.Π. μιλοΰν τήν 'Αγγλική γλώσσα. "Αγγλοι ήσαν οί περισσότεροι άπό τούς πρώτους μετανάστες σ' αυτούς τούς τόπους. Και άρκετά χρόνια τή χώρα αύτή τήν κυβερνοΰσαν οί "Αγγλοι. Πολλούς και σκληρούς πολέμους έκαμαν οί κάτοικοι τών 'Η.Π. κατά τών "Αγγλων γιά νά άποκτήσουν τήν άνεξαρτησία τους. 'Αρχηγός τους στους πολέμους αύτους ήταν ό Γεώργιος Βάσιγκτων. Πολύ τόν τίμησαν οί πατριώτες του γιά τίς ύπηρεσίες του πρós τήν πατρίδα του. "Έγινε πρώτος πρώτος Πρόεδρος τών 'Η.Π. "Έδωσαν και τό όνομά του στήν πρωτεύουσά της.

Τά κατοπινά χρόνια οί 'Η.Π. με τήν έργασία τών κατοίκων τους έγιναν πρώτες στή βιομηχανία, στή γεωργία, στό έμπόριο. "Έτσι άπόκτησαν μεγάλη δύναμη σ' όλον τόν κόσμο.

Πήραν μέρος και στό πρώτο παγκόσμιο πόλεμο (1914—1917) και στόν τελευταίο (1939—1945). Πολέμησαν γιά τήν έλευθερία και τίς δύο φορές βρέθηκαν με κείνους πού κέρδισαν τή νίκη.

"Έχουν μεγάλα πολεμικά πλοία, χιλιάδες μεγάλα πολεμικά άεροπλάνα, πολλο ύ στρατό και καλά όπλισμένο

"Από τά παλιότερα χρόνια είχαν πάρει τήν περιοχή τής 'Αλάσκας στά Β.Δ. τής Β. 'Αμερικής. Είναι παγωμένη χώρα, έχει όμως πολλά μεταλλεία χρυσοΰ. Κτήσεις πήραν και στή Ν. 'Αμερική και στά νησιά του Ειρηνικού 'Ωκεανού. "Απόκτησαν άκόμη μεγάλη έπιρροή στά κράτη τής Ν. 'Αμερικής και σέ πλούσιες περιοχές τής 'Ασίας.

Τώρα, ύστερα άπό τόν πόλεμο, ή δύναμή τους και ή έπιρροή τους μεγαλώνει. Κατέχει όλόκληρη τήν 'Ιαπωνία και μιá ζώνη τής Γερμανίας πού νικήθηκε στόν τελευταίο πόλεμο.

Οι 'Η.Π. σήμερα συνεργάζονται και έχουν κάμει συμμαχία με όλα σχεδόν τὰ κράτη τῆς Δυτικῆς Εὐρώπης.

5. ΠΡΩΤΕΙΑ ΤΩΝ ΗΝ ΠΟΛΙΤΕΙΩΝ ΣΤΗΝ ΠΑΡΑΓΩΓΗ

Οι 'Ηνωμένες Πολιτείες τῆς Ἀμερικῆς ἔρχονται σ' ὅλον τὸν κόσμον πρῶτες στὴν παραγωγή: ἀραβοσίτου, βρώμης, καπνῶν, βαμπακιού, μεταλλευμάτων, σιδήρου, βωξίτη, χαλκοῦ, μολύβδου, τσίγκου, θειαφιού, φωσφορικῶν. Στὴ βιομηχανικὴ παραγωγή συνθετικῆς καουτσούκ, λυωμένων μετάλλων, ἀτσάλιου αὐτοκινήτων, χαρτοπολλτοῦ, τεχνητῆς μεταξῆς. Στὰ πετροκάρβουνο, πετρέλαιο, ἠλεκτρικὴ ἐνέργεια. Δεύτερες στὴν παραγωγή σιταριοῦ, σόγιας, μεγάλων ζώων, χοίρων, ἀλόγων, χρυσοῦ καὶ ἀργύρου.

ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1. Ἐχετε συγγενῆ σας στὶς 'Η.Π.; Ἄν ναι, βρῆτε στὸ χάρτη τὴν πόλη καὶ πολιτεία ὅπου μένει. Γράψτε λίγα πράγματα γιὰ τὴ δουλειά του κλπ. ποὺ ξέρετε ἀπὸ τὰ γράμματα ποὺ σὰς στέλνει ἢ ἀπὸ διήγηση τῶν γονέων σας.
2. Ἐχετε πάρει σεῖς εἶδη ποὺ ἔρχονται ἀπὸ τὶς Η.Π. σὲ δέματα, σὲ διανομὲς στὸ σχολεῖο, ἢ στὴν κοινότητα κλπ.; Νὰ τὰ περιγράψετε καὶ τὰ συγκρίνετε μὲ παρόμοια Ἑλληνικὰ.
3. Μὲ ποιά μέσα συγκοινωνίας ταξιδεύουν σήμερον οἱ Ἕλληνες στὴν Ἀμερική; Ποιὸ μέσο θὰ προτιμούσατε σεῖς ἂν ταξιδεύατε καὶ γιατί;
4. Μήπως σὰς ἔστειλαν δολλάρια ἀπὸ τὴν Ἀμερική οἱ ξενιτευμένοι συγγενεῖς σας; Μὲ πόσες δραχμὲς ἐξαργυρώσατε ἓνα δολλάριο;
5. Ποιά ἑλληνικὰ προϊόντα ἀγοράζουν οἱ Η. Πολιτεῖες;

2. ΚΑΝΑΔΑΣ

Χώρα λιγώτερον γνωστὴ ἀπὸ τὶς 'Η.Π. εἶναι στὴν Ἑλλάδα ὁ Καναδᾶς. Μένουν καὶ κεῖ ξενιτευμένοι Ἕλληνες μὰ ὄχι πολλοί. Ἐχουν πάει ἰδίως τὰ τελευταῖα 30 χρόνια, ποὺ οἱ 'Η.Π. ἀπαγόρευσαν τὴ μετανάστευση. Ὁ Καναδᾶς εἶναι πρὸς Β. τῶν Ἡνωμένων Πολιτειῶν. Εἶναι χώρα μεγάλη στὴν ἔκταση ὅσο ὀλόκληρη ἡ ἠπειρος τῆς Εὐρώπης (10.000.000 τετραγ. χλμ.). Ἐνῶ ὁμως ἡ Εὐρώπη ἔχει 460.000.000 κατοίκους, μόνο 11.000.000 κάτοικοι ἔχει ὁ Καναδᾶς. Πῶς συμβαίνει αὐτό; Γιατί ἡ χώρα του εἶναι τόσο ἀραιὰ κατοικημένη;

Θὰ τὸ ἐξηγήσετε ἂν προσέξετε τὴ θέση του: Τὸ μεγαλύτερον μέρος τοῦ Καναδᾶ βρίσκεται στὴ Β. κατεψυγμένη ζώνη. Τὰ Βραχώδη ὄρη ἀπὸ τὰ Δ., τὰ Ἀλεγγάνεια καὶ ἄλλα χαμηλότερα ὄρη στὰ νότια σύνορα του κλείνουν τὸ δρόμο στοὺς θερμοὺς ἀνέμους τοῦ Ἀτλαντικοῦ καὶ τοῦ Εἰρηνικοῦ Ὦκεανοῦ, τοὺς ἐμποδίζουν νὰ φυσήξουν καὶ νὰ ζεστάνουν τὸ ἐσωτερικὸ τῆς χώρας. Ἀντίθετα οἱ πεδιάδες ποὺ ἔχει πρὸς βορρᾶ ὡς τὸ Β. Παγωμένον Ὦκεανὸ ἀφήνουν ἐλευθεροὺς τοὺς ψυχροὺς ἀνέμους τοῦ βορρᾶ νὰ κυριαρχοῦν σ' ὅλη τὴ χώρα. Καὶ ἀκόμα τὸ ψυχρὸ ρεῦμα τοῦ Ἀτλαντικοῦ ποὺ περνάει στὶς δυτικὰς ἀκτὲς του κάνει ψυχρότερον τὸ κλίμα.

Πολλοὺς κόλπους ἔχει πρὸς τὰ βόρεια ὁ Καναδᾶς, ἀλλὰ τοὺς περισσότερο μῆνες εἶναι παγωμένοι. Τὸ ἴδιο καὶ οἱ ποταμοὶ ποὺ χύνονται σ' αὐτοὺς, (μεγαλύτερος ἀπ' ὅλους ὁ Μάκενζις) καὶ οἱ βόρειες λίμνες. Καὶ ὁ ποταμὸς Ἄγ. Λαυρέντιος στὰ Ν.Α. τοῦ Καναδᾶ, ποὺ

χύνεται στον 'Ατλαντικό ωκεανό, τούς περισσότερους μήνες είναι παγωμένος.

Πολλές τουνδρες είναι στα βόρεια παράλια και κεί ζούν λίγοι 'Εσκιμῶι χωρίς να καλλιεργούν τή γῆ, ἤ νά τρέφουν ζῶα, ἀλλά μόνο με τὸ κυνήγι τῆς φώκιας καὶ λίγων ἀγρίων ζῶων καὶ πουλιῶν.

Νοτιώτερα ὑπάρχουν μεγάλα καὶ πυκνά δάση. 'Εκεῖ κατοικοῦν 'Ερυθρόδερμοι, πού ζοῦν με λίγη καλλιέργεια τῆς γῆς καὶ πῖο πολὺ με τὸ κυνήγι ἀγρίων ζῶων (ἀλεπούδες, κουνάβια, κάστορες κ.ἄ.).

Μεγάλο ἐμπόριο γουναρικῶν ἔχει ὁ Καναδάς.

'Επίσης μεγάλες ποσότητες ξυλείας δίνουν τὰ δάση του. Οἱ ὑλοτόμοι δουλεύουν τὸ χειμῶνα. Κόβουν μεγάλα δένδρα, τὰ χωρίζουν σὲ τεμάχια καὶ τὰ σπρώχνουν νά γλιστροῦν πάνω στὸ παγωμένο χιόνι καὶ τ' ἀφήνουν στὶς ὄχθες τῶν παγωμένων ποταμῶν καὶ τῶν λιμνῶν. Κι ὅταν λυθσοῦν οἱ πάγοι, τὰ μεταφέρουν μέσα στὰ νερά τῶν ποταμῶν καὶ τῶν λιμνῶν καὶ τὰ πᾶνε κεί πού φτάνουν τὰ μέσα τῆς συγκοινωνίας.

Δὲν ἔχει, βλέπετε, καλὲς συγκοινωνίες ὁ Καναδάς καὶ γιὰ τοῦτο χρησιμοποιοῦν τὸ παγωμένο χιόνι καὶ τούς ποταμούς γιὰ τὶς μεταφορές. Καὶ ὄχι μόνο τὶς μεταφορές ξυλείας, ἀλλὰ καὶ γιὰ τὴ μεταφορὰ γεωργικῶν προϊόντων. Οἱ χῶρες κοντὰ στὰ Ν. σύνορα τοῦ Καναδά, ἰδίως ἡ ἐπαρχία Μανιτόπια, παράγουν ἄφθονο σιτάρι, τὸ καλύτερο τοῦ κόσμου. 'Απ' αὐτὸ πουλάει ὁ Καναδάς σὲ ξένες χῶρες (καὶ στὴν πατρίδα μας). Μὲ ἔλκηθρα (ἀμαξάκια χωρὶς ρόδες), πού γλιστροῦν στὸ παγωμένο χιόνι καὶ με σχεδίες στὰ ποτάμια καὶ τὶς λίμνες, μεταφέρουν οἱ γεωργοὶ τὰ προϊόντα τους στὰ κέντρα ὅπου θὰ φορτωθοῦν.

Μόνο στὰ νότια τῆς χώρας ὑπάρχουν σιδηρόδρομοι ἀπὸ τὰ παράλια τοῦ 'Ατλαντικοῦ ὡς τὰ παράλια τοῦ Εἰρηνικοῦ ὠκεανοῦ.

'Απέναντι στὸν κόλπο τοῦ 'Αγ. Λαυρεντίου εἶναι τὸ νησὶ τῆς Νέας Γῆς. Καὶ στὰ Ν. τοῦ ἴδιου κόλπου ἡ χερσόνησος Νέα Σκωτία.

Οἱ κάτοικοι τῆς περιοχῆς αὐτῆς ἔχουν ἐπάγγελμα τὴν ἀλεία. Μεγάλες ποσότητες ψαριῶν (βακαλάους, σκουμπριά, ρέγγες, ἀστακοὺς, σολομούς κ.ἄ.) πιάνουν κάθε χρόνο. Πολλὰ ἀπ' αὐτὰ παστωμένα ἢ σὲ κονσερβὲς ἐξάγει ὁ Καναδάς σ' ἄλλες χῶρες.

Πολλὲς πόλεις δὲν ἔχει ὁ Καναδάς. Πρωτεύουσα εἶναι ἡ Ὀττάβα με 150.000 κατοίκους. Μεγαλύτερη πόλη του εἶναι τὸ Μοντρέαλ (με 1.150.000 κατοίκους), κέντρο ἐμπορίου σταριοῦ, χτισμένη κοντὰ στὸν ποταμὸ 'Αγ. Λαυρέντιο. Στὰ παράλια τοῦ Εἰρηνικοῦ εἶναι ἡ πόλη Βανκούβερ, με 350.000 κατοίκους.

'Άλλες πόλεις εἶναι: τὸ Κεμπέκ 200.000 κ., τὸ Τορόντο 900.000 κ., τὸ Χάμιλτων 175.000 κ.

'Ο Καναδάς εἶναι κτῆση τῆς 'Αγγλίας. 'Εκλέγει δική του κυβέρνηση. 'Αποτελεῖ μέλος τῆς Βρετανικῆς Κοινοπολιτείας.

ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1. Μὲ ποιά χώρα τῆς 'Ασίας ἔχει πολλὲς ὁμοιότητες ὁ Καναδάς;
2. Γιατί μόνο στὰ νότια τῆς χώρας ἔχει σιδηροδρομικὲς γραμμὲς ὁ Καναδάς;
3. Μήπως στὴν ἰδιαίτερη πατρίδα σου ἔχουν γίνῃ διανομὲς εἰδῶν σταλμένων ἀπὸ τὸν Καναδά; 'Αν ναί, ποιά εἶδη σᾶς ἐμοίρασαν;
4. Μερικοὶ γεωργοὶ τῆς 'Ελλάδας δοκίμασαν σπόρο σταριοῦ πού λέγεται Μανιτόπια. 'Απὸ πού τάχα νὰ τὸν ἔχουν φέρῃ στὴν πατρίδα μας;
5. 'Εχετε κανένα συγγενῆ ἢ συμπολίτη σας στὸν Καναδά; Μάθετε πού εἶναι, βρῆτε στὸ χάρτη τὴν πόλη, γράψετε ὅ,τι ξέρετε ἢ ὅ,τι μάθετε γιὰ τὴν ἐργασία του.

3. ΤΟ ΜΕΞΙΚΟ

Τρίτο κράτος τῆς Β. Ἀμερικῆς εἶναι τὸ Μεξικὸ, πρὸς Ν. τῶν Ἡ.Π. Ὁ χάρτης σᾶς δείχνει ὅτι ἡ μισὴ ἐπιφάνειά του εἶναι στῆ Β. εὐκράτο ζώνη καὶ ἡ ὑπόλοιπη στῆ διακεκαυμένη. Ἀκόμη ὅτι ἡ περισσότερη χώρα εἶναι ὀρεινὴ (πάνω στὴν ὄροσειρὰ τῶν Βραχωδῶν ὀρέων) καὶ μόνο πρὸς τὰ παράλια τοῦ Ἀτλαντικοῦ ἔχει πεδιάδες.

Τὸ ὄροπέδιο τοῦ Μεξικοῦ μὲ τὸ γλυκὸ τοῦ κλίμα παράγει πολλὰ προϊόντα. Μεγάλες ἐκτάσεις του, σκεπασμένες ἀπὸ δάση, δίνουν ἐκλεκτὴ ξυλεία γιὰ ἐπιπλα. Καὶ ἄλλες καλλιεργημένες ἐκτάσεις παράγουν ζαχαροκάλαμο, βαμπάκι, καφέ, καλαμπόκι, καπνὸ, σιτόρι, φρούτα κ.ἄ.

Ὅλες σχεδὸν οἱ πεδιάδες τοῦ Μεξικοῦ εἶναι στῆ διακεκαυμένη ζώνη καὶ δὲν ἔχουν ὑγιεινὸ κλίμα. Ἡ ζέστη κ' ἡ ὑγρασία εἶναι ἐκεῖ πολλή. Ἐκεῖ φυτρώνουν μπανανιές, ἀρτόδενδρα, κακαόδενδρα καὶ ἄλλα τροπικὰ φυτὰ.

Πολλὰ ὄρυκτὰ δίνει ὁ τόπος τοῦ Μεξικοῦ: Ἄργυρο, χρυσό, τσίγκο, κασίτερο, μάρμαρα, θειάφι. (Τὸ θειάφι τὸ παίρνουν ἀπὸ τὸ ψηλότερο βουνὸ του. Στὴν κορυφὴ αὐτοῦ τοῦ βουνοῦ εἶναι κρατήρας ἠφαιστείου πού πάντα βγάξει καπνὸ).

Οἱ κάτοικοι τοῦ Μεξικοῦ φτάνουν τὰ 22.000.000 καὶ ἡ ἑκτασὴ του τὰ 2.000.000 τετραγ. χλμ. Οἱ περισσότεροι εἶναι ἀπόγονοι τῶν Ἐρυθροδέρμων καὶ οἱ ἄλλοι ἀπόγονοι Ἰσπανῶν, πού πῆγαν στὴ χώρα τοῦ Μεξικοῦ. Οἱ Ἐρυθρόδερμοι τοῦ Μεξικοῦ ἦταν καὶ εἶναι πῖθ πολιτισμένοι ἀπὸ τοὺς Ἐρυθρόδερμους τῶν ἄλλων χωρῶν τῆς Ἀμερικῆς.

Καὶ τὸ Μεξικὸ εἶναι χωρισμένο σὲ πολιτείες πού ἀποτελοῦν μιὰ δημοκρατία. Ἐχουν πρ ω τ ε ὑ ο υ σ α τὴν πόλη Μ ε ξ ι κ ὸ μὲ 500.000 κατοίκους.

Σιδηροδρομικὲς γραμμὲς καὶ αὐτοκινητόδρομοι ἐνώνουν τὶς Ἡ.Π. μὲ τὸ Μεξικὸ.

ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1. Πῶς μπορεῖ κανεὶς νὰ ταξιδέψῃ ἀπὸ τὸν Ἄγ. Φραγκίσκο στὴν πόλη τοῦ Μεξικοῦ; Καὶ ἀπὸ τὴ Ν. ὎ρκη στὸ Μεξικὸ;
2. Ἀναζητήστε στὸ χάρτη ποῖα πόλη εἶναι γιὰ τὴν πρωτεύουσα τοῦ Μεξικοῦ ὅ,τι ὁ Πειραιᾶς γιὰ τὴν πρωτεύουσα τῆς Ἑλλάδας;

III. ΟΙ ΧΩΡΕΣ ΤΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ

Ἡ Κεντρικὴ Ἀμερικὴ ἔχει τὰ νησιὰ τῶν Ἀντιλλῶν καὶ ἄλλα πού κλείνουν τὴν εἰσοδο τοῦ κόλπου τοῦ Μεξικοῦ. Ἐχει ἀκόμα μικρὰ κράτη πάνω στὸν ἰσθμὸ πού ἀρχίζει ἀπὸ τὰ Ν. σύνορα τοῦ Μεξικοῦ καὶ φτάνει ὡς τὴ διώρυγα τοῦ Παναμᾶ. Ἡ Κεντρικὴ Ἀμερικὴ ἔχει κλίμα τροπικὸ.

1. ΤΑ ΝΗΣΙΑ ΤΩΝ ΑΝΤΙΛΛΩΝ

Σ' ἓνα μικρὸ νησάκι ἀπ' αὐτὰ ἔφτασε γιὰ πρώτη φορὰ ὁ Χριστόφορος Κολόμβος καὶ τὸ ὠνόμασε Ἄγιο Σωτήρα. Τὰ πῖθ μεγάλα εἶναι ἡ Κούβα καὶ ἡ Αἴτη. Τὰ νησιὰ τὰ λένε καὶ Δυτικὲς Ἰνδίες, γιὰτὶ ἐκεῖ νόμισε πῶς ἔφτασε τότε ὁ Κολόμβος.

Εἶναι εὐφορα νησιὰ καὶ σήμερα τὰ κατοικοῦν πολλοὶ μαῦροι. Ἡ Κούβα

έχει πολλά δάση, μεγάλες φυτείες με ζαχαροκάλαμο, πιπέρι, καπνά κ.ά. Παράγει περισσότερη ζάχαρη απ' όλα τα κράτη της γης. Περιήφηση είναι τα «πουρά της Άβανάς». Η Άβάννα είναι η πρωτεύουσά της.

Η Κούβα είναι ανεξάρτητη δημοκρατία. Η Αϊτή είναι χωρισμένη σε δύο δημοκρατίες. Και στην Κούβα και στην Αϊτή έχουν μεγάλη επιρροή οι Η.Π. Οι Η.Π. διοικούν και τα περισσότερα από τα άλλα νησιά. Κτήσεις και νησιά έχουν η Άγγλία, η Γαλλία και η Ολλανδία.

2. ΤΑ ΚΡΑΤΗ ΤΗΣ ΚΕΝΤΡΙΚΗΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ

Ο Ισθμός που ένώνει τη Β. και τη Ν. Αμερική είναι στην έκταση 7-8 φορές μεγαλύτερος από την Ελλάδα, αλλά οι κάτοικοι του δεν φτάνουν τις 600 χιλιάδες. Οι τόποι αυτοί έχουν ζεστό και υγρό κλίμα, πολύ άνθρω- γιινό. Σύννεφα εντόμων αναπτύσσονται σε ελώδεις περιοχές. Παρθένα δάση με πολλά άγρια θηρία σκεπάζουν μεγάλες εκτάσεις. Όσοι με το πλοίο περνούν τη διώρυγα του Παναμά πολλές φορές βλέπουν στις δασωμένες όχθες λιοντάρια, κροκόδειλους και βόες.

Ο πολιτισμός δεν είναι πολύ αναπτυγμένος στις χώρες του Ισθμού.

Έξι μικρές δημοκρατίες είναι πάνω στον Ισθμό του Παναμά:

1.	Η Γουατεμάλα	μέ	πρωτεύουσα	την Γουατεμάλα
2.	Ο Σαλβαδώρ	»	»	τον Άγιο Σωτήρα
3.	Η Νικαραγουάη	»	»	τη Μαναγουάη
4.	Η Κόστα Ρίκα	»	»	το Σάν-Ζοζέ
5.	Ο Παναμάς	»	»	τον Παναμά
6.	Η Όνδούρας	»	»	την Τσεγκουσιεγκάλπα

IV. Η ΝΟΤΙΟΣ ΑΜΕΡΙΚΗ

1. Ο ΤΟΠΟΣ ΤΗΣ Ν. ΑΜΕΡΙΚΗΣ

Η Νότιος Αμερική είναι στην έκταση και τον πληθυσμό μικρότερη από τη Βόρεια και Κεντρική Αμερική. Έχει επιφάνεια 18.000.000 τετρ. χιλμ. και πληθυσμό 90.000.000 (ένω Β. και Κ. Αμερική έχουν επιφάνεια 25.000.000 τετρ. χιλμ. και πληθυσμό 190.000.000). Δεν απαντούμε στη Ν. Αμερική εκτάσεις άκατοίκτητες όπως στα Β. του Καναδά. Βρίσκεται στη διακεκαμμένη ζώνη ή περισσότερη και στη Ν. εύκρατο ή υπόλοιπη.

Η όροσειρά των Άνδεων αρχίζει από τα Β. παράλια και φτάνει ως το νοτιώτερο σημείο κατά μήκος των παραλίων προς τον Ειρηνικό ωκεανό (έχει πολλά ήφαιστεια). Στα ανατολικά υψώνονται τα όροπέδια της Γουϊάνας και της Βραζιλίας. Ανάμεσα στις Άνδεις και στα όροπέδια απλώνονται άπέραντα πεδιάδες, που έχουν τα όνοματά των μεγάλων ποταμών της Ν. Αμερικής.

Στα Β. είναι η μεγάλη πεδιάδα του Όρενόκου. Έχει πολλές στέππες, σκεπασμένες με ψηλά χόρτα την εποχή των βροχών. Εκεί είναι άπέραντα λειβάδια. Νοτιώτερα, ανάμεσα στα όροπέδια της Γουϊάνας και Βραζιλίας, είναι η πεδιάδα του Άμαζονίου. Έχει έκταση ίση με όλη την επιφάνεια της Ευρώπης. Αρχίζει από τον Άτλαντικό ωκεανό και φτάνει ως τις Άνδεις.

Ο μεγαλύτερος ποταμός της γης, ο Άμαζόνιος, περνάει την

πεδιάδα από τις Άνδεις ως τον Άτλαντικό. Δέχεται τὰ νερά 200 και παραπάνω παραποτάμων, που μπροστά τους είναι σὰ ρυάκια οί δικόι μας Άχελώος, Πηνειός, Άλιάκμονας, Στρυμόνας. Χύνει στον Άτλαντικό διπλάσιες ποσότητες νερού από τὸ Μισισιπιή. Είναι βαθύς και πλατύς και μακρὺς τόσο πολύ, που τὰ πλοία πλέουν σ' αὐτὸν πολλὰ μερόνυχτα και φτάνουν βαθιά στο ἔσωτερικό ως τὸς πρόποδες τῶν Άνδεων.

Ἀπέραντα είναι τὰ παρθένα δάση τοῦ Ἄμαζονίου από ψηλούς φοίνικες και ἄλλα ψηλά δένδρα, δένδρα καουτσούκ και κάθε λογῆς θάμνους. Ἐκεῖ ζοῦν λιοντάρια (ιαγουάροι) και ἄλλα μεγάλα ἄγρια θηρία, βόες και ἄλλα φοβερά ἔρπετά, πίθηκοι, πουλιά κ. ἄ.

Τὴν πεδιάδα τοῦ Ἄ Πλάτα χαμηλοὶ λόφοι τὴ χωρίζουν



Χάρτης τῆς Ν. Ἀμερικῆς.

ἀπό τὴν πεδιάδα τοῦ Ἄμαζονίου. Τὴν περνοῦν οἱ μεγάλοι ποταμοὶ Παραγουάης και Οὔρουγουάης. Ἐχει κι αὐτὴ στέππες πολλές και ἀπέραντα λειβάδια, ὅπως και ἡ πεδιάδα τοῦ Ὁρενόκου.

✱ Σκληρὴ ζωὴ ζοῦν οἱ κάτοικοι τῶν στεππῶν και τῶν βουνῶν τῆς Ν. Ἀμερικῆς. Είναι ἀπόγονοι τῶν Ἐρυθροδέρμων ἰθαγενῶν και τῶν ἀποίκων Ἰσπανῶν. Ἀσχολοῦνται μὲ τὴν κτηνοτροφία, ἔχουν στὰ μεγάλα λειβάδια κοπάδια μισοάγριων βοδιῶν και ἄλλων ζῶων. Ἐχουν φίλο τους τὸ ἄλογο ὅπως και οἱ Ἄραβες. Είναι καλοὶ ἵππεις και δὲν λαθεῖουν ὅταν πετοῦν τὸ «λάσσο», εἰδικὸ σχοινὶ γιὰ νὰ πιάνουν ζῶα ἀπὸ τὰ κοπάδια τους.

Έργάζονται σκληρά ν' αποθηκεύουν χόρτο που χρειάζονται τα ζώα τους την εποχή της ξηρασίας

Άγωνίζονται να σώσουν τους έαυτούς τους και τα ζώα τους από τα άγρια θηρία, τα φαρμακερά φίδια, τις μεγάλες πλημμύρες των ποταμών και τη φοβερή θύελλα, που συχνά τους κατατρέχουν στη Ν. Αμερική. Η Ν. Αμερική είναι άραιο κατοικημένη. Για τούτο και στα χρόνια μας δέχονται τα κράτη της μετανάστες. 150—200 χιλιάδες ξένοι πηγαίνουν εκεί κάθε χρόνο από άλλες χώρες της γης. Παράγει σήμερα πολλά δασικά προϊόντα, πολλά γεωργικά (δημητριακά, καφέ, ζάχαρη, κακάο, βαμπίακι, καουτσούκ, καπνό κ.ά.), πολλά κτηνοτρο-



Στις στέπες του Όρενόκου κυνηγούν άγρια βουβάλια με λάσσο.

φικά. Έχει πολλά όρυκτα (άργυρο, χρυσάφι, κασίτερο, πετρέλαιο κ.ά.).

Και με περισσότερη και πιο έπιστημονική έργασία μπορεί ή Ν. Αμερική να δώσει περισσότερα προϊόντα.

Στη νοτιώτερη άκρη ένας πορθμός χωρίζει τη Ν. Αμερική από το νησί που λέγεται Γ ή του Πυρός. Ο πορθμός έχει το όνομα του Μαγελλάνου, του μεγάλου έξερευνητού, που κάνοντας το γύρο της γης πρώτος έπέρασε το στενό. Η Γ ή του Πυρός είναι όρεινη στά δυτικά. Το όρος της φαίνεται συνέχεια των Άνδεων και τελειώνει στο άκρωτήρι Χόρν.

ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1. Παρατήρησε αν ή νότιος ή ή βόρειος Αμερική έχει πολλούς και μεγάλους κόλπους.
2. Παρατήρησε τί γεωγραφικό πλάτος και μήκος έχει ή Ν. Αμερική.
3. Ποιά είναι συντομότερο ταξίδι απ' τη χώρα μας στη Β. Αμερική ή στη Νότιο;
4. Ποιά άκρωτήρι της Ν. Αμερικής μπορείς να παρομοιάσης με το Έλληνικό άκρωτήριο Ταίναρο και γιατί;

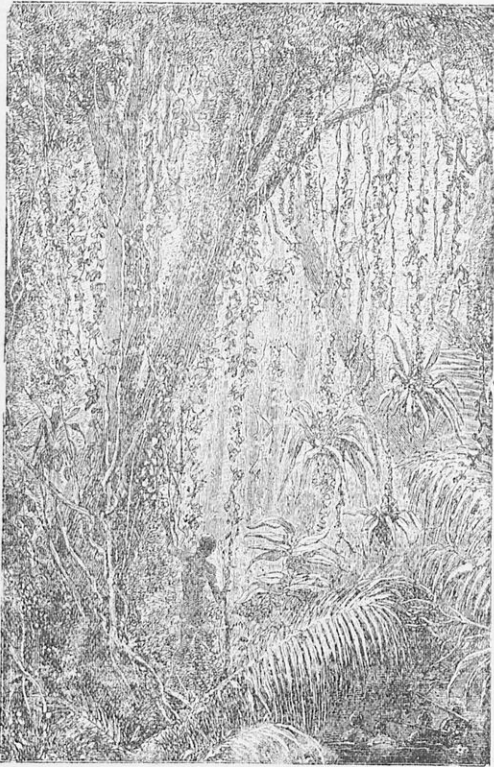
2. ΤΑ ΚΡΑΤΗ ΤΗΣ ΝΟΤΙΟΥ ΑΜΕΡΙΚΗΣ

1. Η Βραζιλία είναι το μεγαλύτερο κράτος της Ν. Αμερικής με έκταση 8.000.000 τετραγ. χιλμ. και 45.000.000 κατοίκους. Κατέχει όλο το

Βραζιλιανό όροπέδιο και την πλούσια περιοχή του Άμαζονίου ποταμού.

Παράγει καφέ, κακάο, μπανάνες, ζαχαροκάλαμο, δημητριακά, βαμπάκι. Τρέφει μεγάλα ζώα, πρόβατα, γουρούνια, φορτηγά ζώα. Έχει πετροκάρβουνα, χρυσάφι, διαμαντόπετρες.

Είναι δημοκρατία, με πρωτεύουσα το Ρίο Ίανέϊρο (2.000.000 κατ.).



Παρθένα δάση του Άμαζονίου.

Τρία άλλα κράτη είναι στο ανατολικό μέρος της Ν. Αμερικής:

2. Η Παραγουάη (με 1 εκατομμύριο κατοίκους και 400.000 τετρ. χλμ. έκταση) παράγει ζάχαρη, καπνά, δέρματα. Είναι δημοκρατία με πρωτεύουσα την Άσομπιόν (250.000 κ.).

3. Η Ούρουγουάη (2 εκατομ. κάτοικοι, 200.000 τετραγ. χλμ. έκταση) παράγει πολλά κτηνοτροφικά προϊόντα, τρέφει πολλά άλογα. (Πρω-

τεύουσα τῆς δημοκρατίας εἶναι τὸ Μοντεβιδεο (700.000 κατοίκους).

4. Ἡ Ἀργεντινὴ εἶναι ἡ δευτέρα μεγάλη δημοκρατία τῆς Ν. Ἀμερικῆς (πληθυσμὸς 15 ἑκατομμύρια, ἔκταση 3.000.000 τετραγ. χιλιομέτρα). Παράγει πολλὰ σιτάρια καὶ ἄλλα δημητριακὰ, λινόνρι, βαμπάκι, ζαχαροκάλαμο, κρυστὰ καὶ πολλὰ κτηνοτροφικὰ προϊόντα. Πρωτεύουσα τὸ Μπουένος Ἀϊρες, μὲ 2.500.000 κατοίκους.

Στὰ βόρεια παράλια τῆς Ν. Ἀμερικῆς εἶναι τρεῖς χῶρες:

1. Ἡ Κολομβία (πληθυσμὸς 10 ἑκατομ., ἔκταση 1.000.000 τετραγ. χιλμ.) εἶναι δημοκρατία, μὲ πρωτεύουσα τὴν Μπογοτὰ (200.000 κατ.). Παράγει φρούτα, λαχανικὰ κ.ἄ.

2. Ἡ Βενεζουέλα (κάτοικ. 4 ἑκατομ., ἔκταση 100.000 τετρ. χιλμ.) εἶναι δημοκρατία μὲ πρωτεύουσα τὸ Καρακὰς (100.000 κατ.). Εἶναι πεδινὴ χώρα στὶς στέππες τοῦ Ὁρενόκου καὶ παράγει κτηνοτροφικὰ προϊόντα. Ἔχει καὶ πετρέλαια.

3. Ἡ Γουϊάνα (500.000 κατοίκους, 500.000 τετρ. χιλ. ἔκταση). Παράγει ζάχαρη, πιπέρη, χρώματα. Χωρίζεται σὲ τρία μέρη, ποὺ καθένα εἶναι κτῆση τῆς Γαλλίας, τῆς Ἀγγλίας καὶ τῆς Ὀλλανδίας.

Ἄλλα τέσσαρα εἶναι τὰ δυτικὰ κράτη τῆς Ν. Ἀμερικῆς.

1. Ἡ δημοκρατία τοῦ Ἰσημερινοῦ εἶναι ὀρεινὴ χώρα σὲ ὄροπέδιο τῶν Ἄνδεων, καὶ ἔχει πολλὰ φυσικὰ ὀμορφίαι (πληθυσμὸς 3.000.000, ἔκταση 250.000 τετρ. χιλμ.). Παράγει ζάχαρη, κακάο, φρούτα καὶ κτηνοτροφικὰ προϊόντα. Πρωτεύουσά του ἔχει τὴν πόλη Κίτο (100.000 κατ.).

2. Τὸ Περού ἔχει 7.000.000 κατοίκους καὶ ἔκταση 1.500.000 τετρ. χιλμ. Προϊόντα: Ἄργυρος, χρυσός, νιτρικὲς οὐσίες γιὰ λιπάσματα, μαλλιά προβάτων καὶ αἰγῶν (τόπο κατάλληλο γιὰ γεωργία δὲν ἔχει). Πρωτεύουσα τοῦ Περού εἶναι ἡ πόλη Λίμα μὲ 200.000 κατοίκους. Τὸ Περού εἶναι δημοκρατία.

3. Ἡ δημοκρατία τῆς Βολιβίας. (Πληθυσμὸς 4.000.000, ἔκταση 1.000.000 τετρ. χιλμ.). Εἶναι χώρα ἡπειρωτικὴ μὲ μιὰ μικρὴ ἔξοδο πρὸς τὸν Εἰρηνικὸ Ὑκεανό. Παράγει κτηνοτροφικὰ προϊόντα καὶ ἔχει πλούσια μεταλλεῖα ἀργύρου, κασιτέρου καὶ ἄλλων ὀρυκτῶν. Πρωτεύουσά της εἶναι ἡ πόλη Λά Πάζ μὲ 1.000.000 κατοίκους.

4. Ἡ δημοκρατία τῆς Χιλῆς (πληθυσμὸς 5.000.000, ἔκταση 700.000 τετρ. χιλμ.). Εἶναι πάνω στὶς ὑπώρειες τῶν Ἄνδεων πρὸς τὸν Εἰρηνικὸ Ὑκεανό. Παράγει φρούτα, καπνὰ, κτηνοτροφικὰ προϊόντα κ.ἄ. Ἔχει μεταλλεῖα χαλκοῦ καὶ χρυσοῦ καὶ ὀρυχεῖα νιτρικῶν οὐσιῶν γιὰ λιπάσματα. Πρωτεύουσα τῆς Χιλῆς εἶναι τὸ Βαλπαραΐσο μὲ 200.000 κατοίκους.

Οἱ συγκοινωνίες στὴ Ν. Ἀμερικὴ εἶναι ἀρκετὰ ἀναπτυγμένες. Ἐκτὸς τῶν ἀτμοπλοικῶν μέσων ποὺ πηγαίνουν στὰ λιμάνια, ποταμόπλοια ἀνεβαίνουν στὸ ἐσωτερικόν. Ὑπάρχουν καὶ ἀρκετὲς σιδηροδρομικὲς γραμμὲς καὶ αὐτοκινητόδρομοι, ποὺ συνδέουν τὶς πόλεις μεταξύ τους. Ἐπίσης πολλὲς ἀεροπορικὲς ἐταιρεῖες κάνουν δρομολόγια ἀπὸ τὸ ἐξωτερικόν ἢ ἀπὸ μιὰ σὲ ἄλλη πόλη τῆς Νοτίου Ἀμερικῆς.

ΕΡΓΑΣΙΕΣ ΚΑΙ ΑΣΚΗΣΕΙΣ

1. Νὰ βρῆτε ἀπὸ τὸ χάρτη ποιά λιμάνια στὸν Ἀτλαντικόν καὶ τὸν Εἰρηνικόν ἔχει ἡ Ἀμερικὴ.

2. Ὑφέλησε τὴ Βραζιλία, τὴν Ἀργεντινὴ καὶ τὴ Χιλὴ ἢ κατασκευὴ τῆς διώρυγας τοῦ Παναμᾶ;

Κ. Κωνσταντίνου, Γεωγραφία Β'



3. Προσπαθήστε να μάθετε πώς βρέθηκαν στρώματα νίτρου στη Χιλή και στο Περού: (ἀπ' αὐτὸ φέρνουν και στὸν Πειραιᾶ γιὰ τὴν κατασκευὴ λπασμάτων).

4. Ποιὰ χώρα στὴν Ν. Ἀμερικὴ ἔχει κλίμα παρόμοιο μὲ τὸ δικό μας;

ΤΑ ΚΡΑΤΗ ΚΑΙ ΟΙ ΜΕΓΑΛΥΤΕΡΕΣ ΠΟΛΕΙΣ ΤΗΣ ΑΜΕΡΙΚΗΣ

Κράτη	Έκταση σὲ τετρ. χιλμ.	Πληθυσμὸς κρατῶν	Πόλεις	Πληθυσμὸς
ΒΟΡΕΙΟΣ ΑΜΕΡΙΚΗ				
Ἡνωμένες Πολιτεῖες	9.500.000	131.000.000	Οὐάσιγκτων (πρωτ.)	650.000
			N. Ὑόρκη	7.500.000
			Σικάγο	3.400.000
			Φιλαδέλφεια	2.000.000
			Λὸς Ἀντζελες	1.500.000
Καναδᾶς	10.000.000	11.500.000	Ἄγ. Φραγκίσκος	630.000
			Ἄττάβα (πρωτ.)	150.000
Μεξικὸ	2.000.000	22.000.000	Μοντρεᾶλ	1.150.000
			Βᾶν Κούβερ	350.000
			Μεξικὸ (πρωτ.)	500.000
ΚΕΝΤΡΙΚΗ ΑΜΕΡΙΚΗ				
Κούβα	115.000	4.500.000	Ἄβανα	400.000
Γουατεμάλα	100.000	3.500.000	Γουατεμάλα	125.000
Σαλβαδὼρ	35.000	2.000.000	Ἄγ. Σωτήρ	70.000
Νικαραγουάη	130.000	1.500.000	Νικαραγουάη	60.000
Κόστα Ρίκα	60.000	750.000	Σάν Ζοζέ	35.000
Ἄνδουρας	110.000	1.000.000	Τεγουσιγάλπα	30.000
Παναμάς	75.000	700.000	Παναμάς	60.000
ΝΟΤΙΟΣ ΑΜΕΡΙΚΗ				
Βραζιλία	8.000.000	45.000.000	Ρίο Ἰανέιρο	1.700.000
			Ἄγ. Παῦλος	1.120.000
			Βάχια	350.000
			Πάρα	250.000
Παραγουάη	400.000	1.000.000	Ἄσομσιόν	250.000
Οὐρουγουάη	200.000	2.000.000	Μοντεβίδεο	700.000
Ἀργεντινὴ	3.000.000	15.000.000	Βουένος Ἄιρες	2.600.000
Βενεζουέλα	100.000	4.000.000	Λά Πλάτα	200.000
			Καρακάς	100.000
Γουιάνα	500.000	500.000	Κητσεις Ἀγγλίας, Γαλλίας, Ὀλλανδίας	
Κολομβία	1.000.000	10.000.000	Μπιγοτά	200.000
Ἴσημερινὸς Περού	250.000	3.000.000	Κίτο	100.000
Βολιβία	1.500.000	7.000.000	Λίμα	200.000
			1.000.000	4.000.000
	700.000	5.000.000	Βαλπαραΐζο	200.000

Τ Ε Λ Ο Σ

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΑ

Η ΓΗ	σελίς
1. Μέγεθος τής ἐπιφανείας τής γῆς	3
2. Σχῆμα τής Γῆς	3
3. Ἡπειροί καὶ ὠκεανοὶ	3
4. Οἱ ζῶνες τής γῆς	5
5. Θάλασσα ρεύματα	7
6. Παλιὸς καὶ νέος Κόσμος	8
7. Κύκλοι τής γῆς	10
8. Γεωγραφικὸ πλάτος	11
9. Γεωγραφικὸ μῆκος	11

Η ΑΤΜΟΣΦΑΙΡΑ

1. Ὁ ἀτμοσφαιρικὸς ἀέρας	12
2. Οἱ ἄνεμοι	13
3. Διάφορα κλίματα τής γῆς	14

Η ΑΣΙΑ

1. Μιὰ ματιὰ σ' ὅλη τὴν Ἀσία	16
2. Ἡ Δυτικὴ Ἀσία	19
3. Ἡ Νότιος Ἀσία	26
4. Ἡ Κίνα	32
5. Ἡ Ἰαπωνία	36
6. Ἡ Σιβηρία	38
7. Πίνακας τῶν κρατῶν τής Ἀσίας	40
8. Πίνακας τῶν μεγαλύτερων πόλεων τής Ἀσίας	41

Η ΑΦΡΙΚΗ

1. Ὁ τόπος τής Ἀφρικῆς	42
2. Κράτη τής Ἀνατολικῆς Ἀφρικῆς ..	45
3. Χῶρες τής Βορείου Ἀφρικῆς	49

4. Χώρες τής Δυτικῆς καί Κεντρικῆς Ἀφρικῆς	50
5. Χώρες τής Νοτίου Ἀφρικῆς	52
6. Πίνακας τῶν κρατῶν τής Ἀφρικῆς	54

Η ΑΥΣΤΡΑΛΙΑ

1. Ἡ Αὐστραλία	55
----------------------	----

Η ΑΜΕΡΙΚΗ

1. Ὁ Νέος Κόσμος	61
2. Οἱ χώρες τής Βορείου Ἀμερικῆς	64
Ἡνωμένες Πολιτεῖς	64
Καναδάς	74
Μεξικό	76
3. Οἱ χώρες τής Κεντρικῆς Ἀμερικῆς	76
4. Ἡ Νότιος Ἀμερικῆ—Ὁ τόπος τής Ν. Ἀμερικῆς	77
Τὰ κράτη τής Ν. Ἀμερικῆς	79
5. Πίνακας τῶν κρατῶν τής Ν. Ἀμερικῆς	82



0020560476

ΒΟΗΘΗΤΙΚΑ ΔΗΜΟΤΙΚΟΥ ΣΧΟΛΕΙΟΥ

ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΑ

Παλαιά Διαθήκη, Καφεντζή-Λυμπερή (χρωματιστές εικόνες).

Παλαιά Διαθήκη, Παναγοπούλου-Μάνιου-Παπαευγενίου.

Παλαιά Διαθήκη, Πετρούνια (χρωματιστές εικόνες).

Παλαιά Διαθήκη, Φωτοπούλου (χρωματιστές εικόνες).

Καινή Διαθήκη, Καφεντζή-Λυμπερή (χρωματιστές εικόνες).

Καινή Διαθήκη, Παναγοπούλου Μάνιου-Παπαευγενίου.

Καινή Διαθήκη, Β. Πετρούνια (χρωματιστές εικόνες).

Καινή Διαθήκη, Φωτοπούλου (χρωματιστές εικόνες).

Εκκλησιαστική, Παναγοπούλου-Μάνιου.

Εκκλησιαστική, Β. Πετρούνια

Εκκλησιαστική, Φ. Φωτοπούλου

Κατήχησις-Λειτουργική, Παναγοπούλου-Μάνιου-Παπαευγενίου.

Κατήχηση-Λειτουργική, Πετρούνια.

Κατήχηση και Λειτουργική, Φ. Φωτοπούλου

Ευαγγέλιον, Μεσολωρά-Παπανικολάου.

ΙΣΤΟΡΙΑ

Ιστορία Γ', Καφεντζή-Λυμπερή.

Ιστορία Γ', Παναγοπούλου-Μουτσιανου.

Ιστορία Γ', Ζαφειρακοπούλου-Φωτοπούλου (χρωματιστές εικόνες).

Ιστορία Γ', Λαζάρου.

Ιστορία Γ', Κιτρινιάρη

Ιστορία Δ', Καφεντζή-Λυμπερή.

Ιστορία Δ', Παναγοπούλου-Μουτσιανου.

Ιστορία Δ', Ζαφειρακοπούλου-Φωτοπούλου.

Ιστορία Δ', Χριστοδουλοπούλου.

Ιστορία Δ', Λαζάρου.

Ιστορία Δ', Κιτρινιάρη

Ιστορία Ε', Β. Πετρούνια Έγκρ. 1950

Ιστορία Ε', Γκίνοπούλου

Ιστορία ΣΤ', Β. Πετρούνια

ΓΕΩΓΡΑΦΙΑ

Πατριδογραφία Β', Ζήση Χατζηγιάννη

Πατριδογραφία Γ', Ζήση Χατζηγιάννη

Πατριδογραφία Καζαντζάκη-Δημητράκου.

Γεωγραφία Γ', Δ', Δημητράκου

Γεωγραφία Δ', Ζήση Χατζηγιάννη

Γεωγραφία Δ', Χριστοδουλοπούλου

Γεωγραφία Ε', Χριστοδουλοπούλου

Γεωγραφία—Άτλας Ε', Δημητράκου Έγκρ. 1950—53

Γεωγραφία Ε', Χριστοδουλοπούλου, Έγκρ. 1950—53

Γεωγραφία Κωνσταντίνου, Έγκρ. 1950—53

Γεωγραφία ΣΤ', Δημητράκου

Γεωγραφία ΣΤ', Χριστοδουλοπούλου, Έγκρ. 1950—53

Γεωγραφία ΣΤ', Ζήση Χατζηγιάννη, Έγκρ. 1950—53

Γεωγραφία—Άτλας, Δημητράκου Ε' και ΣΤ', Έγκρ. 1950—53

Γεωγραφία—Άτλας, Γαβαλά-Πέτρου Ε' Έγκρ. 1950—53

Γεωγραφία—Άτλας, Γαβαλά-Πέτρου ΣΤ' Έγκρ. 1950—53

ΦΥΣΙΚΗ ΙΣΤΟΡΙΑ

Ζωολογία Γ'-Δ', Γοντζέ (χρωματιστές εικόνες).

Φυτολογία, Γ' και Δ' Γοντζέ

Ανθρωπολογία (Ο άνθρωπος και τό σώμα του), Ι. Φωτίου.

Πειραματική και Χημεία Ε', Γκιζελή-Γαβαλά.

Πειραματική-Χημεία Ε', Ι. Γεωργοπούλου, Έγκρ. 1950—53

Πειραματική-Χημεία Ε', Ι. Φωτίου-Τσαμασφύρου, Έγκρ. 1950—53

Πειραματική και Χημεία ΣΤ', Γκιζελή-Γαβαλά

Πειραματική και Χημεία ΣΤ', Ι. Φωτίου-Τσαμασφύρου, Έγκρ. 1950—53

Όρυκτολογία, Παπασταματίου.

Ζωολογία Ε' και ΣΤ', Γοντζέ

ΜΑΘΗΜΑΤΙΚΑ

Αριθμητική Γ', Ζήση Χατζηγιάννη.

Αριθμητική Γ', Φ. Ι. Φωτίου.

Αριθμητική Δ', Ζήση Χατζηγιάννη.

Αριθμητική Δ', Φ. Ι. Φωτίου.

Αριθμητική Γ'-Δ' (Α' έτος συνδιδασκαλίας) Ζ. Χατζηγιάννη.

Αριθμητική Γ'-Δ' (Β' έτος συνδιδασκαλίας), Ζ. Χατζηγιάννη.

Αριθμητική Ε', Φωτίου (έχει συσταθεί παρα το Υπουργείου).

Αριθμητική ΣΤ', Φωτίου (έχει συσταθεί παρα το Υπουργείου).

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ

Γραμματική τής Δημοτικής, Κλειδά-Γαβαλά.

Γραμματική Δημοτικής, Γεωργαντοπούλου-Μάγου.

Γραμματική Καθαρευούσης, Κλειδά-Γαβαλά, Έγκρ. 1950—53